

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ιστορικές καρτ ποστάλ.

*Μελέτη των υλικών και τεχνικών κατασκευών
των καρτ ποστάλ.*

Επιβλέπουσα καθηγήτρια : Κόκλα Βασιλική

Φοιτήτρια : Μαμαλούκου Ευαγγελία - Ειρήνη

ΑΘΗΝΑ 2024

UNIVERSITY OF WEST ATTICA
SCHOOL OF APPLIED ARTS AND CULTURE
DEPARTMENT OF CONSERVATION OF ANTIQUITIES AND
WORKS OF ART

THESIS DIPLOMA

Historic postcards.

A study of the materials and the techniques of
postcards.

.

Supervisor : Kokla Vasiliki

Student : Mamaloukou Evaggelia - Eirini

ATHENS 2024

Μέλη εξεταστικής επιτροπής

Όνοματεπώνυμο	Βαθμίδα	Ψηφιακή υπογραφή
Κόκλα Βασιλική	Επίκουρη καθηγήτρια	
Χούλης Κωνσταντίνος	Ομότιμος καθηγητής	
Καραμπίνης Λεωνίδας	Αναπληρωτής καθηγητής	

Δήλωση συγγραφέα πτυχιακής εργασίας

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Μαμαλούκου Ευαγγελία Ειρήνη του Ιωάννη, με αριθμό μητρώου 15014 φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού του Τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εστιάζει στη μελέτη των ιστορικών καρτ ποστάλ, με λεπτομέρειες για την προέλευση, την εξέλιξη, τα υλικά, τις τεχνικές και τις χρήσεις τους. Ξεκινά με μια εισαγωγή στις καρτ ποστάλ, οι οποίες είναι μια δημοφιλής μορφή επικοινωνίας για πάνω από 150 χρόνια. Οι πρώτες καρτ ποστάλ ήταν απλές κάρτες με ένα μήνυμα στη μία πλευρά και μια εικόνα στην άλλη, συνήθως κατασκευασμένες από λεπτό χαρτί ή χαρτόνι. Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται την ιστορία των καρτ-ποστάλ, ξεκινώντας από τα τέλη του 19ου αιώνα, επισημαίνοντας σημαντικές αλλαγές στις καρτ ποστάλ που προέρχονται από τους ταχυδρομικούς κανονισμούς και τις τεχνολογικές εξελίξεις. Το δεύτερο κεφάλαιο επικεντρώνεται στα υλικά και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή καρτ ποστάλ, συμπεριλαμβανομένων διαφορετικών τύπων χαρτιού, και διαφορετικών τεχνικών εκτύπωσης και κατασκευής. Το τρίτο κεφάλαιο διερευνά τις διάφορες χρήσεις των καρτ ποστάλ, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής επικοινωνίας, των ταξιδιωτικών αναμνηστικών, της διαφήμισης, του μάρκετινγκ, της καλλιτεχνικής έκφρασης και της προπαγάνδας. Υπογραμμίζει επίσης τη σημασία των καρτ ποστάλ ως συλλεκτικών και ιστορικών αντικειμένων, αντανακλώντας κοινωνικές, πολιτιστικές και τεχνολογικές πτυχές της εποχής τους. Το τέταρτο κεφάλαιο πραγματεύεται μεγάλους εκδοτικούς οίκους που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη βιομηχανία καρτ ποστάλ, τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα.. Το τελευταίο κεφάλαιο πραγματεύεται τη διατήρηση και τη διατήρηση των καρτ ποστάλ, περιγράφοντας στρατηγικές για τον μετριασμό των επιπτώσεων των περιβαλλοντικών παραγόντων και της φυσικής φθοράς. Παρουσιάζει περιπτώσιολογικές μελέτες που καταδεικνύουν τη σημασία της διατήρησης αυτών των πολιτιστικών αντικειμένων για έρευνα και εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: καρτ ποστάλ , εξέλιξη των καρτ ποστάλ, υλικά και τεχνικές, χρήσεις ,εκδοτικοί οίκοι, περιπτώσιολογικές μελέτες

Abstract

The present study focuses on the examination of historical postcards, detailing their origin, evolution, materials, techniques, and uses. It begins with an introduction to postcards, which have been a popular form of communication for over 150 years. The first postcards were simple cards with a message on one side and an image on the other, usually made from thin paper or cardboard. The first chapter discusses the history of postcards, starting from the late 19th century, highlighting significant changes in postcards resulting from postal regulations and technological advancements. The second chapter centers on the materials and techniques used in postcard production, including different types of paper and various printing and manufacturing techniques. The third chapter explores the various uses of postcards, including personal communication, travel souvenirs, advertising, marketing, artistic expression, and propaganda. It also emphasizes the importance of postcards as collectible and historical items, reflecting the social, cultural, and technological aspects of their time. The fourth chapter deals with major publishing houses that played a crucial role in the postcard industry, both internationally and in Greece. The final chapter addresses the preservation and conservation of postcards, describing strategies to mitigate the effects of environmental factors and physical wear. It presents case studies that demonstrate the importance of preserving these cultural artifacts for research and education.

Key words : postcards, evolution of postcards, materials and techniques, uses, publishing houses, case studies

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά όλους τους καθηγητές και τις καθηγήτριες του τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης και ιδιαίτερωσ την επιβλέπουσα καθηγήτρια της πτυχιακής μου εργασίας κυρία Κόκλα Βασιλική, για το χρόνο της, τις υποδείξεις και τις συμβουλές της.

Ευχαριστώ την οικογένεια μου και τους φίλους μου που με στήριξαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τον φίλο μου Σταυρόπουλο Φώτη , για όλα αυτά τα χρόνια που πορευτήκαμε στη σχολή και επιτέλους ολοκληρώνουμε μαζί τις σπουδές μας.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	10
Κεφάλαιο 1. Η προέλευση και η εξέλιξη των καρτ ποστάλ.....	14
1.1 Πρώιμη περίοδος (1870-1898).....	14
1.2 Περίοδος ιδιωτικής ταχυδρομικής κάρτας (1898-1901).....	16
1.3 Η περίοδος των καρτ ποστάλ (1901-1907).....	17
1.4 Η χρυσή εποχή των καρτ ποστάλ (1907-1915).....	18
1.5 Η περίοδος των λευκών ορίων (1915-1930).....	21
1.6 «Λινή Περίοδος» (Linen Period) (1930-1945).....	22
1.7 Σύγχρονη περίοδος (Modern Chrome era) (1945- Σήμερα).....	24
1.8 Οι πρώτες ελληνικές καρτ ποστάλ.....	26
Κεφάλαιο 2. Υλικά και Τεχνικές στην Παραγωγή καρτ ποστάλ.....	27
2.1 Τύποι και ποιότητα χαρτιού.....	27
2.2 Είδη και τεχνικές εκτύπωσης.....	29
2.2.1 Παραδοσιακές τεχνικές εκτύπωσης.....	30
2.2.2 Φωτομηχανικές τεχνικές εκτύπωσης.....	32
2.2.3 Πραγματικές φωτογραφικές καρτ ποστάλ.....	38
Κεφάλαιο 3. Χρήσεις των καρτ ποστάλ.....	42
3. 1 Προσωπική επικοινωνία.....	42
3.2 Ταξιδιωτικά αναμνηστικά.....	43
3.3 Διαφήμιση και Μάρκετινγκ.....	46
3.4 Συλλεκτικότητα και ιστορική τεκμηρίωση.....	48
3.5 Καλλιτεχνική έκφραση.....	50
3.6 Οι καρτ ποστάλ ως εργαλείο προπαγάνδας.....	53
3.7 Μια ιδιαίτερη περίπτωση.....	58
Κεφάλαιο 4. Εκδοτικοί οίκοι.....	61
4.1 Μεγάλοι Εκδότες.....	63
4.1.1 Detroit Publishing Company (ΗΠΑ).....	63
4.1.2 Raphael Tuck & Sons (Ηνωμένο Βασίλειο).....	66
4.1.3 Valentine & Sons (Σκωτία).....	69
4.1.4 Curt Teich Company.....	70
4.2 Μεγάλοι Έλληνες εκδότες.....	72
4.2.1 Εταιρεία Ασπιώτη.....	72
4.2.2 Νικόλαος Κουρτίδης -Nicourt.....	74
Κεφάλαιο 5. Συντήρηση και διατήρηση των καρτ ποστάλ. Μελέτες περιπτώσεων.....	77
5.1 Μελέτες περιπτώσεων.....	79

5.1.1 Postcards from Scapa Flow: Developing a Conservation Strategy for Material Recovered from SMS Karlsruhe, Amanda Clydesdale.....	79
5.1.2 Dating Vintage Hand-Colored Real Photo Postcards: A Review and Applied Study, Maha Ali , Emil Henin.....	85
5.1.3 Assessing historical printed materials using the combination of historical information and imaging techniques. Case study: Greek postcards of the early 20th century , Kokla Vasiliki	89
Συμπεράσματα	94
Βιβλιογραφία	97
Παράρτημα.....	103
Κατάλογος εικόνων.....	103

Εισαγωγή

Οι καρτ ποστάλ είναι μια δημοφιλής μορφή επικοινωνίας για περισσότερα από 150 χρόνια, με την προέλευσή τους να χρονολογείται από τα μέσα του 19ου αιώνα, η ελληνική ορολογία είναι επιστολικό δελτάριο. Οι πρώτες καρτ ποστάλ ήταν απλές κάρτες που τυπώνονταν με ένα μήνυμα στη μία πλευρά και μια εικόνα στην άλλη. Ήταν συνήθως κατασκευασμένες από λεπτό χαρτί ή χαρτόνι και ήταν αρκετά μικρές ώστε να αποστέλλονται μέσω ταχυδρομείου χωρίς φάκελο (Bogdan, Weseloh 2006).

Η έναρξη των καρτ-ποστάλ στα τέλη του 19ου αιώνα συνέπεσε με σημαντικές εξελίξεις στις ταχυδρομικές υπηρεσίες και τη φωτογραφία. Η Lydia Pyne, στην περιεκτική της μελέτη, «Postcards: The Rise and Fall of the World's First Social Network», υπογραμμίζει τον αναπόσπαστο ρόλο που διαδραμάτισαν οι καρτ ποστάλ στη διαμόρφωση των σύγχρονων δικτύων επικοινωνίας, παράλληλα με τις σύγχρονες ψηφιακές πλατφόρμες κοινωνικών μέσων (Pyne, 2021). Οι καρτ ποστάλ, όπως διευκρινίζει η Pyne, δεν ήταν απλώς οχήματα περιστασιακής αλληλογραφίας, αλλά καταλύτες στον μετασχηματισμό της προσωπικής και κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

Οι καρτ ποστάλ, έχουν μια βαθιά σημασία στην διαμόρφωση της ανθρώπινης επικοινωνίας και της πολιτιστικής έκφρασης. Χρησιμεύουν ως ιστορικά ντοκουμέντα που αντικατοπτρίζουν την κοινωνική, καλλιτεχνική και τεχνολογική εικόνα της εποχής τους (Staff, 1966).

Η ιστορική σημασία των καρτ ποστάλ ενισχύεται περαιτέρω με τη συμβολή τους στην τεκμηρίωση και την επιρροή των πολιτιστικών και κοινωνικών κανόνων. Όπως περιγράφεται λεπτομερώς στην ιστορική επισκόπηση της Παγκόσμιας Ημέρας Καρτ ποστάλ, η εξέλιξη των καρτ ποστάλ τη δεκαετία του 1890, ειδικά με την εισαγωγή της φωτογραφίας, σηματοδότησε μια αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι επικοινωνούσαν οπτικά. Αυτή η εποχή είδε την ευρεία υιοθέτηση των καρτ ποστάλ ως μέσο για την αποτύπωση, από σκηνές αστικών δρόμων μέχρι αξιοσημείωτα γεγονότα, διαμορφώνοντας έτσι την αντίληψη και τη μνήμη του κοινού (worldpostcardday.com).

Η εξέλιξη των υλικών και των τεχνικών κατασκευής καρτ ποστάλ είναι ο καθρέφτης των προόδων στην τεχνολογία εκτύπωσης, των αλλαγών στους ταχυδρομικούς κανονισμούς και των αλλαγών στις αισθητικές προτιμήσεις. Από τις απλές, αδιαίρετες πλάτες της Πρώιμης περιόδου (προ του 1901) έως τις περίπλοκες καρτ ποστάλ της «Λινης περιόδου» κατά τα μέσα του 20ου αιώνα, κάθε φάση στην εξέλιξη της κάρτας παρουσιάζει ένα μείγμα καινοτομίας στην επιστήμη των υλικών και την τέχνη (Hannavy 2008).

Οι τεχνολογικές εξελίξεις στη φωτογραφία, ιδιαίτερα η διαδικασία της κυανοτυπίας, έφεραν επανάσταση στη βιομηχανία καρτ ποστάλ. Αυτή η διαδικασία, όπως συζητήθηκε στην έκθεση του Πανεπιστημίου του Μέριλαντ για τις πρώιμες καρτ ποστάλ, επέτρεψε στους ερασιτέχνες φωτογράφους να παράγουν καρτ ποστάλ με ευκολία, συμβάλλοντας σημαντικά στην ποικιλομορφία και τη διάδοση των εικόνων καρτ ποστάλ. Οι επαγγελματίες φωτογράφοι, επίσης, αξιοποίησαν αυτές τις εξελίξεις, καλύπτοντας την αυξανόμενη ζήτηση για οπτικές αναπαραστάσεις διαφορετικών τοποθεσιών και πολιτισμών. (GREETINGS FROM VACATIONLAND)

Επιπλέον, το ταξίδι της καρτ ποστάλ χαρακτηρίζεται από την προσαρμογή και την επιρροή της σε παγκόσμια κοινωνικοπολιτικά τοπία. Κατά τη διάρκεια σημαντικών ιστορικών γεγονότων, όπως ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, οι καρτ ποστάλ χρησίμευαν όχι μόνο ως μέσο επικοινωνίας αλλά και ως παράθυρο στο σύγχρονο κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον. Αυτή η πτυχή των καρτ ποστάλ υπογραμμίζει τη χρησιμότητά τους πέρα από τα απλά εργαλεία επικοινωνίας, λειτουργώντας ως ιστορικά ντοκουμέντα που παρέχουν πληροφορίες για τις περιόδους κατά τις οποίες παράγονται και κυκλοφόρησαν. (Fraser, 1980)

Οι καρτ ποστάλ, ως τεκμήρια πολιτιστικής, ιστορικής και προσωπικής σημασίας, απαιτούν προσεκτικό χειρισμό και αποθήκευση για να μετριαστούν οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών παραγόντων και η φυσική φθορά. Μια ολοκληρωμένη στρατηγική που αντιμετωπίζει αυτές τις προκλήσεις μπορεί να παρατείνει σημαντικά τη διάρκεια

ζωής μιας συλλογής καρτ ποστάλ, διατηρώντας την αξία της για έρευνα, εκπαίδευση και απόλαυση. (Merrill-Oldham ,1995)

Η παρούσα εργασία στοχεύει στην απάντηση του εξής ερωτήματος ,ποιος είναι ο λόγος που καθιστά σημαντική την διατήρηση και την συντήρηση αυτών των επιστολικών δελταρίων. Αυτά τα τεχνουργήματα χρησιμεύουν ως απτά αναμνηστικά, έργα τέχνης, εργαλεία επικοινωνίας και πολιτιστικά αντικείμενα συνεπώς η συλλεκτικότητα και η ιστορική τους αξία τα καθιστά αντικείμενα σημαντικά διατήρησης και συντήρησης. Η απάντηση προκύπτει μέσα από τη μεθοδολογική διαδικασία η οποία βασίζεται στην βιβλιογραφική εξέταση. Αυτή η μεθοδολογία έχει σχεδιαστεί για να αξιοποιήσει την υπάρχουσα βιβλιογραφία για μια ολοκληρωμένη κατανόηση του θέματος. Η βιβλιογραφική έρευνα περιλαμβάνει εκτενή ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, συμπεριλαμβανομένων ακαδημαϊκών περιοδικών, βιβλίων, και ψηφιακών ιστότοπων που εστιάζουν στην ιστορία, την επιστήμη των υλικών και την τεχνολογία των καρτ ποστάλ.

Αυτή η ανασκόπηση θα χρησιμεύσει στη χαρτογράφηση του ιστορικού και τεχνολογικού τοπίου μέσα στο οποίο έχουν εξελιχθεί οι καρτ ποστάλ, υπογραμμίζοντας τις βασικές εξελίξεις στα υλικά και τις τεχνικές κατασκευής με την πάροδο του χρόνου. Ο στόχος είναι να εντοπιστούν πρότυπα, καινοτομίες και σημαντικές αλλαγές στο σχεδιασμό και την παραγωγή καρτ ποστάλ, αντλώντας από ένα ευρύ φάσμα πηγών για να διασφαλιστεί μια ολοκληρωμένη μελέτη. Τοποθετώντας τις καρτ-ποστάλ μέσα στο ιστορικό και πολιτιστικό τους πλαίσιο, αυτή η έρευνα σκοπεύει να ρίξει φως στις ευρύτερες χρήσεις αυτών των τεχνουργημάτων ως αντανάκλασεις των κοινωνικών τάσεων και της διαπολιτισμικής ανταλλαγής .

Οι περιπτωσιολογικές μελέτες συντήρησης που θα παρουσιαστούν, περιλαμβάνουν μια λεπτομερή ανάλυση συγκεκριμένων καρτ ποστάλ, παραθέτοντας μεθόδους συντήρησης και εξετάζοντας μικροσκοπικά και μακροσκοπικά τη σύνθεση υλικού, τις μεθόδους κατασκευής, τα αισθητικά χαρακτηριστικά και τυχόν μοναδικά χαρακτηριστικά που συμβάλλουν στην ιστορική και πολιτιστική τους σημασία..

Ο συνδυασμός βιβλιογραφικής έρευνας και ανάλυσης περιπτώσιολογικής μελέτης θα επιτρέψει μια βαθιά βουτιά στη σημασία διατήρησης και συντήρησης καθώς αποτελούν πηγές ιστορικών πληροφοριών που αφορούν τα υλικά και τις τεχνικές κατασκευής, έχοντας αλληλοεπιδράσει με πολιτιστικούς, οικονομικούς και τεχνολογικούς παράγοντες με την πάροδο του χρόνου. Αυτή η μεθοδολογία θα εξασφαλίσει μια εστιασμένη έρευνα, που θα αποφέρει ευρήματα που συμβάλλουν ουσιαστικά στο υπάρχον σύνολο γνώσεων σχετικά με τις καρτ ποστάλ.

Εν ολίγοις, αυτή η πτυχιακή εργασία όχι μόνο φιλοδοξεί να συνεισφέρει στον ακαδημαϊκό λόγο για τον υλικό πολιτισμό και την τεχνολογική ιστορία, αλλά και να προσφέρει πληροφορίες για το σημαντικό αντικείμενο που είναι η καρτ ποστάλ.

Κεφάλαιο 1. Η προέλευση και η εξέλιξη των καρτ ποστάλ

1.1 Πρώιμη περίοδος (1870-1898)

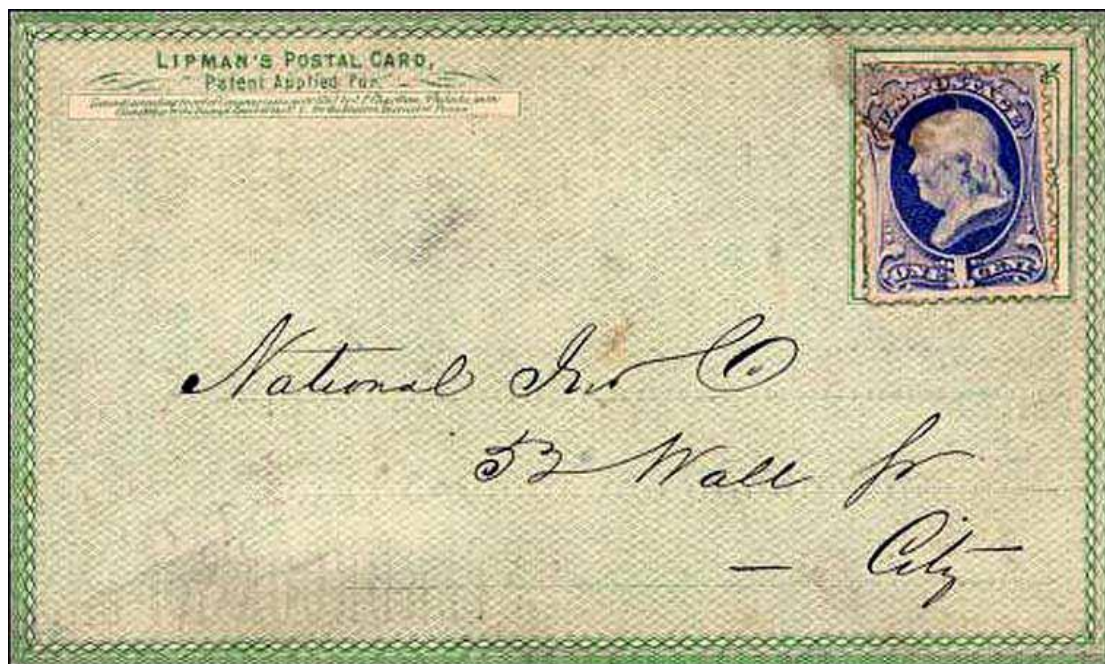
Η αρχή των καρτ ποστάλ χρονολογείται από τον 19ο αιώνα. Το 1861 ο Δρ Emmanuel Herrmann, προτείνει τη χρήση προεκτυπωμένων καρτών για την αποστολή μηνυμάτων. Το 1865 ένας Βρετανός ταχυδρομικός υπάλληλος ονόματι John P. Charlton προτείνει την ιδέα της χρήσης καρτ ποστάλ για το ταχυδρομείο. Τον Οκτώβριο του 1869 η Αυστρία γίνεται η πρώτη χώρα που εκδίδει προεκτυπωμένες καρτ ποστάλ. Οι κάρτες ονομάζονται "Correspondenz-Karte" (εικ.1) και προορίζονται μόνο για σύντομα μηνύματα. Το 1870 ξεκινούν και άλλες ευρωπαϊκές χώρες την εκτύπωση καρτών.(Ali, Henin2021)

Εικόνα 1 Αύστρο- Ουγγαρία, ταχυδρομική κάρτα Correspondenz - Karte ,1875

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Hymen L. Lipman το 1872 παράγει την πρώτη ταχυδρομική κάρτα, γνωστή ως Ταχυδρομική Κάρτα του Λίπμαν (εικ. 2), βασισμένη στην ιδέα του John P. Charlton . Το 1873 ξεκινά η εκτύπωση καρτ ποστάλ, αν και δεν είναι προεκτυπωμένες όπως οι άλλες ευρωπαϊκές κάρτες. Το 1874 ιδρύεται η Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες και καθιερώνει

συγκεκριμένες διαστάσεις για τις καρτ ποστάλ, 9 X 14 εκατοστά (stamped cards and postcards) Αυτές οι πρώιμες καρτ ποστάλ ήταν απλές μορφές αλληλογραφίας, χωρίς τα στοιχεία εικόνας που αργότερα έγιναν συνώνυμα με τις καρτ ποστάλ (Ali , Henin,2021).

Εικόνα 2. Ταχυδρομική κάρτα του Λίπμαν, 1872

Το 1889 παράγεται η πρώτη καρτ ποστάλ με φωτογραφική εικόνα. Εκτυπώνεται σαν αναμνηστικό για την έκθεση του Παρισιού και απεικονίζει τον πύργο του Άιφελ (metropostcard). Στις Ηνωμένες Πολιτείες οι πρώτες αναμνηστικές καρτ ποστάλ παράγονται για την Παγκόσμια Έκθεση του Σικάγο που πραγματοποιήθηκε το 1893. Την δεκαετία αυτή παρατηρείται ύφεση στην παραγωγή των καρτ ποστάλ. Αντιθέτως στην Ευρώπη η παραγωγή των καρτ ποστάλ αυξάνεται και στη Γερμανία εκτυπώνονται οι κάρτες *Gruss aus* (Χαιρετισμοί από) (εικ. 3). (Greetings from the Smithsonian, Ali, Henin 2021)

Εικόνα 3. Ταχυδρομική κάρτα Gruss Aus, 1897

1.2 Περίοδος ιδιωτικής ταχυδρομικής κάρτας (1898-1901)

Μια σημαντική εξέλιξη σημειώθηκε το 1898 όταν το Κογκρέσο των ΗΠΑ ψήφισε νόμο που επέτρεπε σε ιδιωτικές εταιρείες εκτύπωσης να παράγουν καρτ-ποστάλ. Αυτές οι "Ιδιωτικές ταχυδρομικές κάρτες" διακρίνονταν από τις κρατικές κάρτες και περιορίζονταν στη χρήση τους για μηνύματα στην πλευρά της διεύθυνσης (εικ.4) . Η χαρακτηριστική φράση "Αυτή η πλευρά είναι αποκλειστικά για τη διεύθυνση" στην οπίσθια όψη απαγόρευε την γραφή μηνυμάτων. Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου το μπροστινό μέρος της καρτ ποστάλ δεν είχε εικόνα, επιτρεπόταν να συμπεριληφθεί ένα μήνυμα. Εάν το μπροστινό μέρος της κάρτας περιείχε μια εικόνα, ένας μικρός καθορισμένος χώρος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τη γραφή μηνυμάτων. Πολλές από αυτές τις ιδιωτικές ταχυδρομικές κάρτες, έφεραν επίσης τη φράση "Postal Card—Carte Postale", υποδηλώνοντας τη συμπερίληψη στο διεθνές σύστημα αλληλογραφίας.(Greetings from the Smithsonian, Ali ,Henin,2021).

Εικόνα 4. Αριστερά : ιδιωτική ταχυδρομική κάρτα από τη συλλογή καρτ ποστάλ του πανεπιστημίου Daleware. Δεξιά : ιδιωτική ταχυδρομική κάρτα, Νέα Υόρκη 1899

Το 1899 παράγεται η πρώτη πραγματική φωτογραφική καρτ ποστάλ και αποστέλλεται μέσω του ταχυδρομικού συστήματος των ΗΠΑ. Η μαζική παραγωγή αυτών των καρτ-ποστάλ ξεκίνησε μόνο όταν ο Eastman Kodak απέκτησε τα δικαιώματα για το φωτογραφικό χαρτί Velox, το οποίο συνοδευόταν με τις προεκτυπωμένες καρτ-ποστάλ, και άρχισε να τις προωθεί ένθερμα το 1902. (Petruilis, metropostcardclub.com)

1.3 Η περίοδος των καρτ ποστάλ (1901-1907)

Στις 24 Δεκεμβρίου 1901, νέοι ταχυδρομικοί κανονισμοί αντικατέστησαν τον όρο «Ιδιωτική Ταχυδρομική Κάρτα» με τον όρο «Ταχυδρομική Κάρτα» στο πίσω μέρος των καρτών (εικ. 5). Οι προηγούμενοι περιορισμοί στο μέγεθος και το χρώμα ήταν επίσης χαλαροί. Καθώς η ποιότητα και το μέγεθος των εικόνων στο μπροστινό μέρος των καρτ ποστάλ βελτιωνόταν, άρχισαν να αγοράζονται κυρίως για την οπτική τους ελκυστικότητα. Ένα μικρό περίγραμμα, που συνήθως βρίσκεται στο κάτω μέρος ή στο πλάι της κάρτας, ήταν ο μόνος χώρος που απέμενε για τη σύνταξη μηνυμάτων. Η

περίοδος αυτή είναι γνωστή και ως η περίοδος μη διαιρεμένης πλάτης. (Greetings from the Smithsonian, Ali , Henin, 2021)

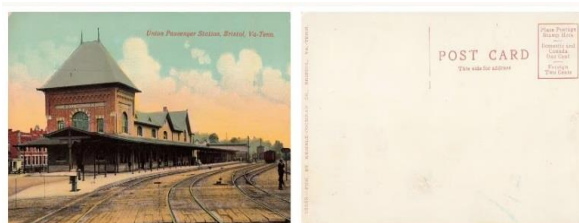
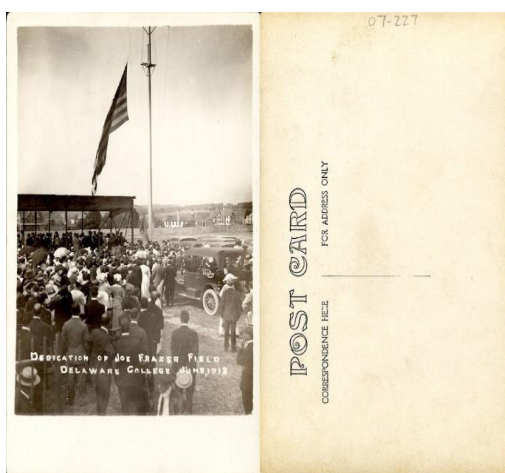
Εικόνα 5. Αριστερά :Καρτ ποστάλ, αδιαίρετη πλάτη από τη συλλογή του πανεπιστημίου Delaware .Δεξιά :Καρτ ποστάλ αδιαίρετη πλάτη 1907

1.4 Η χρυσή εποχή των καρτ ποστάλ (1907-1915)

Η Χρυσή Εποχή των Καρτ ποστάλ, που εκτείνεται περίπου από το 1907 έως το 1915, σηματοδοτεί μια περίοδο πρωτοφανούς δημοτικότητας και καινοτομίας στην παραγωγή και χρήση καρτ ποστάλ. Αυτή η εποχή χαρακτηρίζεται από σημαντικές προόδους στην τεχνολογία εκτύπωσης, αλλαγές στους ταχυδρομικούς κανονισμούς και μια αυξανόμενη γοητεία του κοινού με τη συλλογή καρτ-ποστάλ. (University of Delaware, Ali , Henin 2021)

Η πρόοδος της φωτογραφικής τεχνολογίας οδήγησε στην άνοδο των πραγματικών φωτογραφικών καρτ ποστάλ, οι οποίες χρησιμοποιούσαν πραγματικές φωτογραφίες αντί για εικονογραφήσεις. Αυτές οι καρτ ποστάλ πρόσφεραν μια πιο προσωπική και ρεαλιστική ματιά στη ζωή των ανθρώπων και των τόπων (Cranz 1982).

Αυτή η εποχή σηματοδεύτηκε από την εισαγωγή της διαιρεμένης πλάτη στις καρτ ποστάλ το 1907, μετά από το διάταγμα του Παγκόσμιου Ταχυδρομικού Συνεδρίου (εικ. 6). Αυτή η αλλαγή επέτρεψε μηνύματα στο αριστερό μισό της πλευράς της διεύθυνσης, βελτιώνοντας σημαντικά τη λειτουργικότητα των καρτ-ποστάλ και συμβάλλοντας στη δημοτικότητά τους (Greetings from the Smithsonian). Αυτή η περίοδος συνέπεσε επίσης με την αύξηση της συλλογής καρτ ποστάλ, η οποία έγινε ευρέως διαδεδομένη διασκέδαση. Το ενδιαφέρον για τις καρτ ποστάλ δεν αφορούσε μόνο την επικοινωνία αλλά και τη συλλογή και την ανταλλαγή τους.

Εικόνα 6. Χρυσή εποχή. Πάνω : Καρτ ποστάλ από τη συλλογή του πανεπιστημίου Delaware. Κάτω : καρτ ποστάλ της εποχής με διαιρεμένη πλάτη. Χαρακτηριστική κάθετη γραμμή στην οπίσθια όψη.

Η ευρεία δημοτικότητα των καρτ ποστάλ τις έκανε πολιτιστικό φαινόμενο κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, με δισεκατομμύρια καρτ ποστάλ που αποστέλλονται

κάθε χρόνο. Χρησιμοποιήθηκαν για όλες τις περιπτώσεις, από την καθημερινή επικοινωνία μέχρι τις ευχές των γιορτών, και έγιναν ένα δημοφιλές μέσο ανταλλαγής ειδήσεων και εμπειριών. (Pyne,2021)

Η Χρυσή Εποχή είδε επίσης την εμφάνιση της συλλογής καρτ-ποστάλ (deltiology) ως δημοφιλές χόμπι. Οι άνθρωποι συνέλεξαν καρτ-ποστάλ για την αισθητική τους αξία, ως αναμνηστικά από ταξίδια ή ως τρόπο συλλογής εικόνων από εξωτικές τοποθεσίες και διάσημα ορόσημα. (stamped cards and postcards)

Τα καλλιτεχνικά κινήματα όπως η Art Nouveau και αργότερα η Art Deco επηρέασαν τα σχέδια καρτ ποστάλ. Αυτά τα καλλιτεχνικά στυλ αντικατοπτρίστηκαν στις εικόνες και την τυπογραφία των καρτ ποστάλ, καθιστώντας τις όχι μόνο εργαλεία επικοινωνίας αλλά και αντικείμενα τέχνης και σχεδίου. Η γκάμα των θεμάτων επεκτάθηκε σημαντικά, συμπεριλαμβανομένων γραφικών τοπίων, αστικών όψεων, χιουμοριστικών εικονογραφήσεων, ακόμη και κοινωνικών και πολιτικών σχολίων. (Prochaska 2001, Jakle, Sculle 2012)

Το τέλος της Χρυσής Εποχής συνδέεται συχνά με την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, ο οποίος οδήγησε σε μείωση της παραγωγής καρτ ποστάλ και στροφή του θεματικού περιεχομένου προς εικόνες που σχετίζονται με τον πόλεμο. Η κληρονομιά αυτής της περιόδου στην ιστορία των καρτ ποστάλ παραμένει σημαντική. Έθεσε τα πρότυπα για την παραγωγή καρτ ποστάλ και την αισθητική και έθεσε τα θεμέλια για τη διαρκή δημοτικότητα των καρτ ποστάλ ως μέσο επικοινωνίας και συλλεκτικό αντικείμενο. (Greetings from the Smithsonian)

Η Χρυσή Εποχή των Καρτ ποστάλ ήταν μια καθοριστική περίοδος στην ιστορία αυτού του μέσου. Χαρακτηρίστηκε από τεχνολογικές, πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εξελίξεις που μετέτρεψαν τις καρτ ποστάλ σε μια ευρέως αποδεκτή μορφή επικοινωνίας, τέχνης και συλλεκτικότητας, αφήνοντας μια διαρκή επίδραση που εκτιμάται ακόμη και σήμερα.

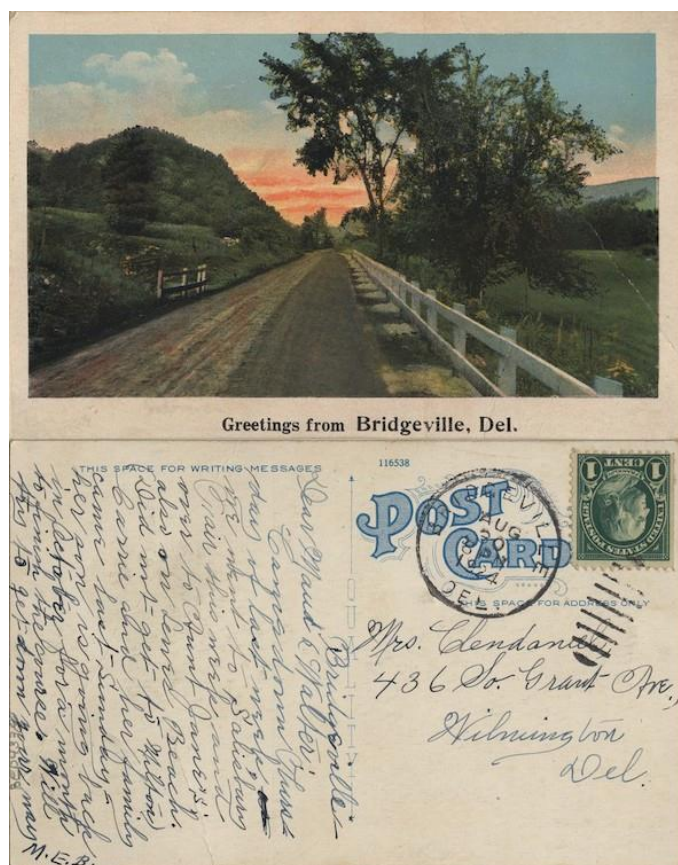
1.5 Η περίοδος των λευκών ορίων (1915-1930)

Με την είσοδο των Ηνωμένων Πολιτειών στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο το 1917, η παραγωγή καρτ-ποστάλ αντιμετώπισε πρόσθετους περιορισμούς καθώς επιβλήθηκαν περιορισμοί στη διαθεσιμότητα πρώτων υλών. Για να αποθαρρύνεται περαιτέρω η χρήση τους, επιβλήθηκε πολεμικός φόρος ενός σεντ στα ταχυδρομικά τέλη των καρτ ποστάλ. Αν και οι καρτ ποστάλ συνέχισαν να κατασκευάζονται για να τονώνουν το ηθικό και να χρησιμεύουν ως εργαλεία προπαγάνδας κατά τη διάρκεια του πολέμου, πολλές τυπογραφικές επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να κλείσουν λόγω ελλείψεων υλικών και έλλειψης εργατικού δυναμικού. Ενώ η Ευρώπη συνέχισε να παράγει καρτ ποστάλ υψηλής ποιότητας για αρκετό καιρό μετά την παρακμή τους στις Ηνωμένες Πολιτείες, η Χρυσή Εποχή των Καρτ ποστάλ είχε ήδη ολοκληρωθεί πριν από το τέλος του πολέμου. (Petruilis, 2018, Greetings from the Smithsonian, Ali, Henin 2021)

Το περιεχόμενο που εκτυπώνεται σε καρτ ποστάλ και τα μηνύματα που γράφτηκαν σε αυτές υπόκεινται σε περιορισμούς που επιβλήθηκαν από τον νόμο περί κατασκοπείας του 1917, ο οποίος παρείχε στους ταχυδρόμους την εξουσία να καθορίζουν ποιες απόψεις θα μπορούσαν να μεταδοθούν μέσω της ταχυδρομικής υπηρεσίας. (Petruilis, 2018, Greetings from the Smithsonian)

Το 1925, η τιμή των ταχυδρομικών τελών για τις ταχυδρομικές κάρτες στις Ηνωμένες Πολιτείες αυξήθηκε σε δύο σεντς. Αυτή η αύξηση μείωσε σημαντικά τη χρήση τους και τελικά καταργήθηκε το 1928 λόγω της μη δημοτικότητάς του. Η περίοδος αυτή ονομάστηκε περίοδος των λευκών ορίων, επειδή η εξοικονόμηση μελανιού οδήγησε στην εκτύπωση της εικόνας που δεν καταλάμβανε όλη τη επιφάνεια της κάρτας με αποτέλεσμα να δημιουργούνται λευκά όρια γύρω από την εικόνα (εικ. 7). (Greetings from the Smithsonian)

Εικόνα 7. Περίοδος των λευκών ορίων. Καρτ ποστάλ από τη συλλογή του πανεπιστημίου Daleware

1.6 «Λινή Περίοδος» (Linen Period) (1930-1945)

Η περίοδος αυτή, στην ιστορία των καρτ ποστάλ, που εκτείνεται περίπου από το 1930 έως το 1945, αντιπροσωπεύει μια ξεχωριστή εποχή στην παραγωγή καρτ ποστάλ. Αυτή η περίοδος χαρακτηρίζεται από τη χρήση ενός συγκεκριμένου τύπου χαρτιού που έδινε στις καρτ ποστάλ μια ανάγλυφη, υφασμάτινη εμφάνιση, γνωστή ως "λινές καρτ ποστάλ" (εικ. 8). Η Curt Teich & Co. ήταν μια αξιοσημείωτη εταιρεία κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, γνωστή για τις φωτεινές έγχρωμες εικόνες. (Greetings from the Smithsonian Ali, Henin2021).

Η περίοδος αυτή συνέπεσε με τις εξελίξεις στην τεχνολογία εκτύπωσης. Η χρωμολιθογραφία σε συνδυασμό με την ανθεκτικότητα του συγκεκριμένου τύπου χαρτιού, κατέστησαν δυνατή τη δημιουργία φωτεινών και πολύχρωμων εικόνων. Οι

βελτιωμένες τεχνικές εκτύπωσης, , διευκόλυναν τη μαζική παραγωγή καρτ-ποστάλ, επιτρέποντας την ευρεία διανομή τους. (Greetings from the Smithsonian).

Οι "λινές καρτ ποστάλ" έγιναν ιδιαίτερα δημοφιλής για τα ζωηρά τους χρώματα. Περιείχαν μια ποικιλία θεμάτων, όπως τοπία, αστικά τοπία, τουριστικά αξιοθέατα, χιουμοριστικές σκηνές και καθημερινή ζωή. Οι καλλιτεχνικές εικονογραφήσεις συνέχισαν να υπάρχουν στην θεματολογία των καρτ ποστάλ , ωστόσο, υπήρξε αυξημένη χρήση φωτογραφικών εικόνων, οι οποίες στη συνέχεια επιχρωματίζονταν από τον καλλιτέχνη για να δημιουργήσουν φωτεινά και ζωντανά χρώματα που χαρακτηρίζουν την περίοδο εκείνη .

Κατά την περίοδο αυτή σημειώθηκε άνοδος των ταξιδιών με αυτοκίνητο και του εσωτερικού τουρισμού στις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι "λινές καρτ ποστάλ" έγιναν δημοφιλή αναμνηστικά για τους τουρίστες, αποτυπώνοντας το πνεύμα των τόπων που επισκέπτονταν .Η μοναδική αισθητική γοητεία των λινών καρτ ποστάλ τις έκανε εξαιρετικά συλλεκτικές. Ακόμη και σήμερα, βραβεύονται από τους συλλέκτες για τη χαρακτηριστική τους εμφάνιση και την αναπαράσταση του πολιτισμού της εποχής.(GREETINGS FROM VACATIONLAND)

Εικόνα 8.Λινή περίοδος . Καρτ ποστάλ από τη συλλογή του πανεπιστημίου Daleware

1.7 Σύγχρονη περίοδος (Modern Chrome era) (1945- Σήμερα)

Το 1938, βελτιώνεται το Kodachrome, το πρώτο έγχρωμο φιλμ , επιτρέποντας την αναπαραγωγή φυσικών χρωμάτων και έτσι την εμφάνιση έγχρωμων καρτ ποστάλ, οι οποίες ονομάζονται Chromies ή Chrome Postcards(ο όρος είναι γερμανικός και προέρχεται από την λέξη Kodachrome) (εικ. 9). Η διαδικασία παραγωγής τους προκύπτει από τον συνδυασμό έγχρωμου φιλμ και σύγχρονων μεθόδων εκτύπωσης, όπως offset και λιθογραφία. Αυτές οι καρτ-ποστάλ είναι γνωστές για τα ζωηρά χρώματα, το γυαλιστερό φινίρισμα και τις φωτογραφικές εικόνες υψηλής ποιότητας, που τις ξεχωρίζουν από παλαιότερους τύπους καρτ ποστάλ, όπως τις 'λινές' καρτ ποστάλ ή τις φωτο-χρωμολιθογραφίες.

Το 1941, επιβλήθηκαν και πάλι περιορισμοί υλικού στην παραγωγή καρτ ποστάλ καθώς οι Ηνωμένες Πολιτείες εισήλθαν στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, επιβραδύνοντας προσωρινά την παραγωγή τους. Μέχρι το 1946, καθώς οι πρώιμες καρτ-ποστάλ απέκτησαν ιστορική αξία, το ενδιαφέρον των ακαδημαϊκών γι' αυτές αυξήθηκε, εμπνέοντας τη δημιουργία συλλεκτών καρτ ποστάλ, ξεκινώντας από το Metropolitan Post Card Collectors Club στη Νέα Υόρκη.

Το 1952, η εποχή του ενός σεντ καρτ - ποστάλ τελείωσε καθώς η τιμή αποστολής αυξήθηκε σε δύο σεντς, μια αλλαγή που θα συνέχιζε να αυξάνεται. Το 1956, η κυριαρχία των φωτο-χρωμολιθογραφιών στην παραγωγή καρτ ποστάλ αυξήθηκε, χάρη στην πρόοδο της τεχνολογίας εκτύπωσης, ενώ η ποικιλία των τεχνικών εκτύπωσης και οι σκηνές της μικρής πόλης που απεικονίζονται σε καρτ ποστάλ μειώθηκαν.

Μέχρι το 1970, οι κάρτες μεγαλύτερου μεγέθους, διαστάσεων 10.15 X 15.25 εκατοστών, έγιναν δημοφιλείς, προσφέροντας μεγαλύτερη αξία για τα χρήματα των πελατών και τελικά κυριαρχούσαν στην αγορά. Το 1984, τόσο οι Ηνωμένες Πολιτείες

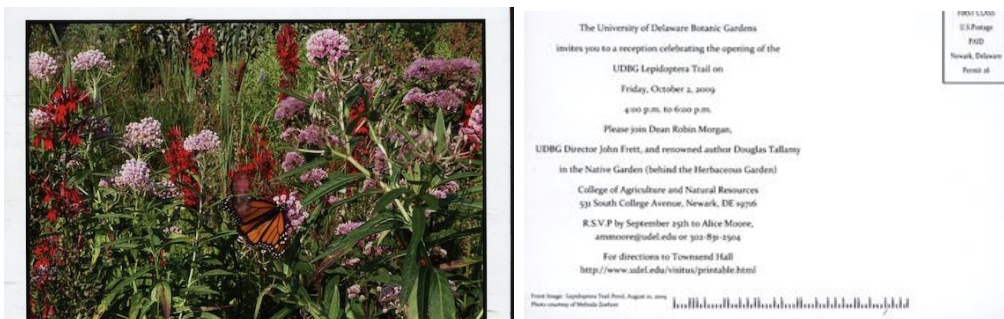

όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο ανακήρυξαν επίσημα την πρώτη εβδομάδα του Μαΐου ως Εθνική Εβδομάδα Καρτ ποστάλ.

Εικόνα 9. Σύγχρονη περίοδος. Καρτ ποστάλ από τη συλλογή του πανεπιστημίου Delaware, 1950-1958

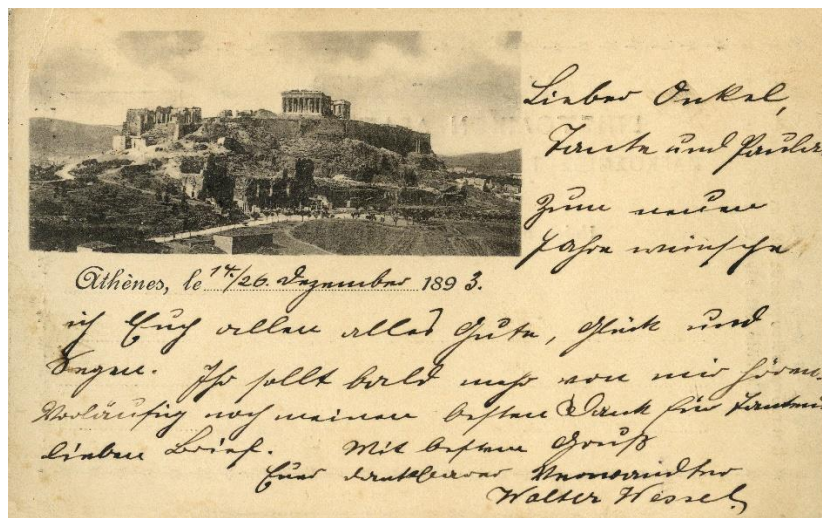
Η ψηφιακή επανάσταση το 1993 έφερε ανταγωνισμό στις καρτ ποστάλ, καθώς το email και οι ηλεκτρονικές κάρτες απέκτησαν δημοτικότητα για την επικοινωνία. Ωστόσο, εμφανίστηκαν νέες μοναδικές χρήσεις για καρτ-ποστάλ και η διαφήμιση (εικ. 10) και η προώθηση αυξήθηκαν με τη μορφή καρτών που θυμίζουν κάρτες δώρων. Το 1995, καθώς η αλληλογραφία με καρτ ποστάλ μειώθηκε, η διαφήμιση και η προώθηση μέσω καρτ-ποστάλ κέρδισαν δυναμική, επιστρέφοντας σε μια παρόμοια τάση από τις δεκαετίες του 1950 και του 1960, όταν τα πρατήρια καυσίμων και τα μοτέλ διένειμαν ελεύθερα κάρτες. (Petrulis, 2018, Greetings from the Smithsonian, Ali, Henin 2021)

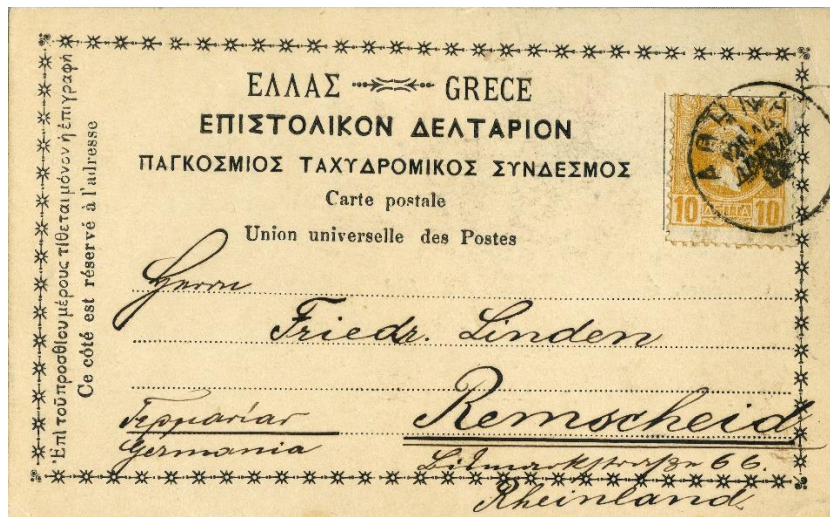
Εικόνα 10. Καρτ ποστάλ από τη συλλογή του πανεπιστημίου Delaware, 2009

1.8 Οι πρώτες ελληνικές καρτ ποστάλ

Η παλαιότερη ελληνική καρτ ποστάλ (εικ. 11,12) χρονολογείται στις 14 Δεκεμβρίου 1893, έχει εκδοθεί πιθανώς από ιδιώτη και στην εμπρόσθια όψη φέρει απεικόνιση της Ακρόπολης των Αθηνών, ενώ στην οπίσθια όψη αναγράφεται το λογότυπο του Παγκόσμιου Ταχυδρομικού Συνδέσμου όπως είχε καθιερωθεί από το διεθνές συνέδριο της Βέρνης το 1874. Ωστόσο στον ελλαδικό χώρο η διεξαγωγή των Πρώτων Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 1896, σήμανε τη συστηματική έκδοση των εικονογραφημένων καρτ ποστάλ. (Καράμπελας 2023)

Εικόνα 11. Το παλαιότερο ελληνικό καρτ ποστάλ, η εμπρόσθια όψη.

Εικόνα 12. Το παλαιότερο ελληνικό καρτ ποστάλ, η οπίσθια όψη.

Κεφάλαιο 2. Υλικά και Τεχνικές στην Παραγωγή καρτ ποστάλ

Αυτό το κεφάλαιο διερευνά την εξέλιξη των υλικών και των τεχνικών στην παραγωγή καρτ ποστάλ, αντανακλώντας τις ευρύτερες τεχνολογικές εξελίξεις και καλλιτεχνικές τάσεις.

2.1 Τύποι και ποιότητα χαρτιού

Πρώιμα χάρτινα υλικά (1860-1900)

Οι παλαιότερες καρτ ποστάλ τυπώνονταν σε παχύ χαρτόνι, μια ανάγκη για ανθεκτικότητα στα ταχυδρομικά συστήματα. Αυτό το υλικό ήταν παχύ και άκαμπτο, παρέχοντας ένα ισχυρό μέσο για σύντομα μηνύματα και βασικές εικόνες. Η ποιότητα του πρώιμου χαρτιού καρτ ποστάλ διέφερε σημαντικά, αντανακλώντας τόσο την προβλεπόμενη χρήση (εμπορική έναντι προσωπικής) όσο και τη διαθέσιμη τεχνολογία εκτύπωσης της εποχής (GREETINGS FROM VACATIONLAND ,Greetings from the Smithsonian)

Καρτ ποστάλ από " λινό" (1930-1940)

Η εισαγωγή των "λινές καρτ ποστάλ" σηματοδότησε μια σημαντική αλλαγή στην παραγωγή χαρτιού. Τα νέα μελάνια που εισήχθησαν στα τέλη της δεκαετίας του 1920 πρόσφεραν βαθιά, ζωντανά χρώματα, αλλά δεν μπορούσαν να απορροφειθούν από το κανονικό χαρτόνι. Αυτά τα μελάνια στέγνωναν αργά, οδηγώντας σε μια θαμπή, ξεθωριασμένη εμφάνιση, που έκανε την παραγωγή καρτ ποστάλ χρονοβόρα και δαπανηρή. Οι εκδότες προσπάθησαν να επιταχύνουν τη διαδικασία στεγνώματος με τη χρήση θερμότητας, αλλά το αποτέλεσμα δεν ήταν το επιθυμητό. Το 1931, ο εκδοτικός οίκος Curt Teich & Co. εισήγαγε μια λύση: "λινές" καρτ ποστάλ. Αυτό το νέο υλικό ήταν ακόμα χαρτί αλλά με μια ανατροπή. Ο εκδοτικός οίκος δημιούργησε ανάγλυφο χαρτί με ένα σχέδιο οριζόντιων και κάθετων γραμμών. Από απόσταση, αυτές οι κάρτες έμοιαζαν να έχουν κατασκευαστεί σε λινό ύφασμα, εξ ου και το όνομα "λινό". Αυτή η

υφή αύξησε την επιφάνεια, επιτρέποντας καλύτερη απορρόφηση μελανιού και ταχύτερους χρόνους στεγνώματος, διατηρώντας παράλληλα τα ζωντά χρώματα.(Petruilis,2018)

Το χαρτί κατασκευάζεται ρίχνοντας τον χαρτοπολτό πάνω σε τελάρα και αφήνεται να στεγνώσει. Όταν τραβιέται έχει μια τραχιά υφή στο επάνω μέρος και το σχέδιο του τελάρου στο κάτω μέρος. Αυτό το χαρτί στη συνέχεια πιέζεται μεταξύ κυλίνδρων για να ισιώσει. Σε αυτό το σημείο ο ένας κύλινδρος φέρει ένα ανάγλυφο σχέδιο, όπως μια υφή από λινό, το οποίο μεταφέρεται στην επιφάνεια του χαρτιού .(Petruilis,2018)

Αυτή η υφή δεν ήταν απλώς ένα χαρακτηριστικό αφής, αλλά επηρέασε επίσης την οπτική παρουσίαση των εικόνων. Οι καρτ ποστάλ από λινό ευνοήθηκαν ιδιαίτερα για την ικανότητά τους να κρατούν φωτεινά, ζωντανά χρώματα, καθιστώντας τες ιδανικές για ζωντές σκηνακές εικονογραφήσεις και περίτεχνα σχέδια. Η υφή του λινού προσέθεσε ένα βάθος και έναν πλούτο στις εικόνες που δεν ήταν δυνατό με παλαιότερους τύπους χαρτιού (Greetings from the Smithsonian).

Η μοναδική αισθητική των "λινών καρτ ποστάλ" τις έκανε εξαιρετικά συλλεκτικές. Έγιναν δημοφιλή αναμνηστικά, αποτυπώνοντας τα πάντα, από αστικά τοπία μέχρι χιουμοριστικές σκηνές και διαφημίσεις.

Φωτογραφικό χαρτί (αρχές 20ου αιώνα)

Η χρήση φωτογραφικού χαρτιού στην παραγωγή καρτ ποστάλ έφερε επανάσταση στην παραγωγή τους. Οι πραγματικές φωτογραφικές καρτ ποστάλ δημιουργήθηκαν με την δημιουργία φωτογραφιών απευθείας σε καρτ ποστάλ, με αποτέλεσμα πολύ λεπτομερείς και προσωπικές εικόνες.

Το φωτογραφικό χαρτί είναι κατασκευασμένο από διάφορα στρώματα , καθένα από τα οποία εξυπηρετούν ένα σκοπό. Το βασικό στρώμα ή αλλιώς υπόστρωμα αποτελείται

από χαρτί, πλαστικό ή συνδυασμό και των δύο. Το επόμενο στρώμα ήταν λευκό αρχικώς ήταν το θεικό βάριο (baryta layer). Το στρώμα ενισχύει τη λευκότητα, την ομαλότητα και την ευκρίνεια της εικόνας του χαρτιού. Το επόμενο στρώμα είναι μια φωτοευαίσθητη επιφάνεια, η οποία αποτελείται από ένα γαλάκτωμα (emulsion) που περιέχει φωτοευαίσθητους κρυστάλλους άργυρου αιωρούμενους σε ζελατίνη (ζελατινούχος άργυρος) . Η emulsion ενεργοποιείται όταν εκτίθεται στο φως με αποτέλεσμα τον σχηματισμό της εικόνας. Το τελευταίο στρώμα περιέχει ζελατίνη ή συνθετικά πολυμερή, με σκοπό την προστασία της φωτοευαίσθητης επιφάνειας από φυσικές βλάβες, περιβαλλοντικούς ρύπους και χειρισμό. Αυτό το επάνω στρώμα καθορίζει επίσης το φινίρισμα της επιφάνειας του χαρτιού από γυαλιστερό έως ματ , επηρεάζοντας τις οπτικές και απτικές ιδιότητες της εκτύπωσης.

Αυτές οι καρτ ποστάλ εκτιμήθηκαν για την αυθεντικότητα και την προσωπική τους πινελιά, που συχνά χρησιμοποιούνται για να μοιραστούν προσωπικές εμπειρίες, τοπία και γεγονότα με πιο οικείο και ρεαλιστικό τρόπο .(Cranz 1982)

2.2 Είδη και τεχνικές εκτύπωσης

Η εξέλιξη των τεχνικών εκτύπωσης στην παραγωγή καρτ ποστάλ αντανακλά σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις και αλλαγές στις αισθητικές προτιμήσεις με την πάροδο του χρόνου. Αυτή η ενότητα εμβαθύνει στις βασικές μεθόδους εκτύπωσης που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία καρτ-ποστάλ, καθεμία από τις οποίες συνεισφέρει μοναδικά στη μορφή τέχνης.

2.2.1 Παραδοσιακές τεχνικές εκτύπωσης

Λιθογραφία – Χρωμολιθογραφία

Λιθογραφία

Η λιθογραφία, εφευρέθηκε από τον Alois Senefelder το 1798, είναι μια διαδικασία εκτύπωσης που βασίζεται στην αρχή ότι το λάδι και το νερό δεν αναμειγνύονται. Αυτή η τεχνική περιλαμβάνει τη σχεδίαση μιας εικόνας με μια λιπαρή ουσία σε μια επίπεδη, πορώδη επιφάνεια, παραδοσιακά ασβεστόλιθο. Στη συνέχεια, η πέτρα επεξεργάζεται με ένα μείγμα οξέος και αραβικού κόμμεως, εξασφαλίζοντας τις σχεδιασμένες περιοχές ώστε να δέχονται μελάνι ενώ οι περιοχές που δεν έχουν εικόνα την απωθούν. Στη συνέχεια, η επιφάνεια υγραίνεται με νερό και μελάνι. Το μελάνι προσκολλάται μόνο στις επεξεργασμένες με λιπαρή ουσία περιοχές. Όταν ένα φύλλο χαρτιού πιέζεται πάνω στην πέτρα, παίρνει το μελανωμένο σχέδιο, με αποτέλεσμα μια εκτύπωση. (Gascoigne, 1986)

Η εφαρμογή της λιθογραφίας στην παραγωγή καρτ ποστάλ

Η λιθογραφία έγινε δημοφιλής μέθοδος για την παραγωγή καρτ-ποστάλ στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα λόγω της ικανότητάς της να παράγει υψηλής ποιότητας, λεπτομερείς εικόνες με οικονομικό τρόπο. Αυτή ήταν μια περίοδος που η ζήτηση για καρτ ποστάλ ως μέσο επικοινωνίας, καθώς και για αναμνηστικά και διαφήμιση, εκτινάχθηκε παγκοσμίως. (Hannavy ,2008)

Η λιθογραφική διαδικασία επέτρεψε την αναπαραγωγή τοπίων, πορτρέτων και πολύπλοκων σκηνών με ακρίβεια που προηγουμένως δεν ήταν εφικτή σε άλλες μεθόδους εκτύπωσης. Η εμφάνιση της έγχρωμης λιθογραφίας, ή της χρωμολιθογραφίας, επέκτεινε περαιτέρω την ελκυστικότητα των καρτ ποστάλ, επιτρέποντάς τους να παράγονται σε ζωνρά χρώματα. (Staff ,1966)

Χρωμολιθογραφία

Η χρωμολιθογραφία είναι μια επέκταση της λιθογραφίας που επιτρέπει την εκτύπωση πολύχρωμων εικόνων. Αυτή η διαδικασία αναπτύχθηκε τον 19ο αιώνα και έγινε η πρώτη τεχνική έγχρωμης εκτύπωσης. Η χρωμολιθογραφία περιλαμβάνει τη χρήση πολλών λιθογραφικών πλακών, μία για κάθε χρώμα στην τελική εκτύπωση. Η σχολαστική ευθυγράμμιση αυτών των λίθων ήταν κρίσιμη για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος. (Gascoigne ,1986)

Η εφαρμογή της χρωμολιθογραφίας στην παραγωγή καρτ ποστάλ

Η χρωμολιθογραφία έφερε επανάσταση στην παραγωγή καρτ ποστάλ, κάνοντας τις πολύχρωμες εικόνες ευρέως διαθέσιμες. Η τεχνική ήταν ικανή να παράγει ζωντανές, ελκυστικές καρτ ποστάλ (εικ. 13) που αιχμαλώτιζαν τη φαντασία του κοινού. Σκηνές εξωτικών τοποθεσιών, εκδηλώσεων και διακοπών ήταν δημοφιλή θέματα, όπως και οι εικονογραφήσεις με χιουμοριστικά ή συναισθηματικά θέματα. (Hannavy, 2008)

Η παραγωγή χρωμολιθογραφικών καρτ-ποστάλ απαιτούσε σημαντική δεξιότητα και εργασία, καθώς κάθε χρώμα χρειαζόταν τη δική του πέτρα και ακριβή ευθυγράμμιση για να διασφαλίσει ότι τα χρώματα δεν θα καταγραφούν εσφαλμένα. Παρά την πολυπλοκότητα και το κόστος, η ζήτηση για αυτές τις πολύχρωμες καρτ ποστάλ δικαίωσε την προσπάθεια. Έγιναν εξαιρετικά συλλεκτικές, χρησιμοποιώντας όχι μόνο ως αλληλογραφία αλλά και ως αναμνηστικά και έργα τέχνης. (Staff ,1966)

Η χρυσή εποχή των καρτ ποστάλ, από τα τέλη της δεκαετίας του 1890 έως τις αρχές της δεκαετίας του 1910, συνέπεσε με την κορύφωση της δημοτικότητας της χρωμολιθογραφίας. Η ικανότητα της τεχνικής να παράγει φωτεινά, κορεσμένα χρώματα που προηγουμένως ήταν δύσκολο να επιτευχθούν στην εκτύπωση συνέβαλε σημαντικά στην ελκυστικότητα της κάρτας κατά τη διάρκεια αυτής της εποχής. (Staff 1966)

Εικόνα 13. Καρτ ποστάλ με αναπαράσταση φωτογραφίας που δημιουργήθηκε χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της χρωμολιθογραφίας. Στην κάτω δεξιά φωτογραφία παρουσιάζονται σε μεγέθυνση τα διαφορετικά χρώματα που έχουν χρησιμοποιηθεί για την δημιουργία της εικόνας. Κάθε χρώμα αντιστοιχεί σε μια πλάκα.

2.2.2 Φωτομηχανικές τεχνικές εκτύπωσης

Η εμφάνιση των τεχνικών φωτομηχανικής εκτύπωσης αντιπροσώπευε μια σημαντική εξέλιξη στην παραγωγή οπτικών υλικών, συμπεριλαμβανομένων των καρτ ποστάλ. Αυτές οι μέθοδοι, περιλαμβάνουν την κολλοτυπία, τη φωτο-χρωμολιθογραφία, την εκτύπωση offset σε συνδυασμό με λιθογραφία και halftone, επέτρεψαν τη μαζική αναπαραγωγή φωτογραφιών και έργων τέχνης με υψηλή πιστότητα και χαμηλότερο

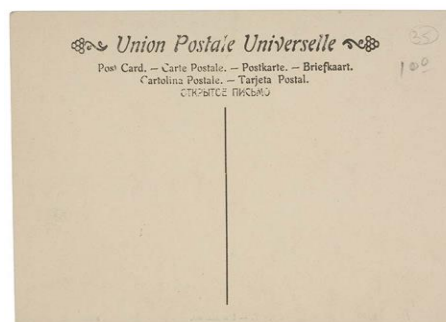
κόστος. Η ανάπτυξη και η εφαρμογή τους έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη διάδοση των καρτ ποστάλ ως δημοφιλής μορφή επικοινωνίας και τέχνης στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα.

Κολλοτυπία

Η κολλοτυπία είναι μια φωτομηχανική διαδικασία γνωστή για την ικανότητά της να αναπαράγει εικόνες με εξαιρετική λεπτομέρεια και τονικό εύρος, καθιστώντας το ιδιαίτερα κατάλληλο για αναπαραγωγές υψηλής ποιότητας. Η διαδικασία περιλαμβάνει τη δημιουργία μιας πλάκας επικαλυμμένης με ζελατίνη που ευαισθητοποιείται, όταν εκτίθεται στο φως μέσω ενός φωτογραφικού αρνητικού και στη συνέχεια δημιουργείται μια δικτυωτή επιφάνεια που συγκρατεί το μελάνι σε διάφορες πυκνότητες (Stulik ,Karlan, 2013, Gascoigne ,1986)

Εφαρμογή στην παραγωγή καρτ ποστάλ

Οι καρτ ποστάλ αυτές ,βραβεύτηκαν για τον φωτογραφικό τους ρεαλισμό και χρησιμοποιήθηκαν εκτενώς στην παραγωγή καρτ-ποστάλ που απαιτούσαν αναπαραγωγή εικόνας υψηλής ποιότητας, όπως αναπαραγωγές τέχνης (εικ.14) και λεπτομερείς σκηνικές όψεις. Οι πλούσιοι, συνεχείς τόνοι τους έκαναν τις κολλοτυπικές καρτ ποστάλ (εικ.15)εξαιρετικά συλλεκτικές, αν και η πολυπλοκότητα και το κόστος της διαδικασίας περιορίσαν τη χρήση της (Parr, Badger 2004).

Εικόνα 14. Καρτ ποστάλ με τη μέθοδο της κολλοτυπίας. Αυτή η καρτ ποστάλ απεικονίζει μια αναπαραγωγή ενός πίνακα. Η διάτρητη αριστερή άκρη, η οποία δείχνει ότι αυτό το παράδειγμα αφαιρέθηκε από ένα βιβλίο καρτ ποστάλ

Εικόνα 15. Αυτή η ιαπωνική καρτ ποστάλ πιθανότατα δημιουργήθηκε γύρω στο 1910. Στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, ήταν συνηθισμένο οι ιαπωνικές φωτογραφίες να είναι χρωματισμένες στο χέρι, όπως αποδεικνύεται από αυτήν την καρτ ποστάλ. Παρά τη διαδικασία κολλοτύπων, η οποία διευκόλυνε τη φωτογραφική αναπαραγωγή υψηλής ποιότητας, οι ιαπωνικές εκτυπώσεις συνέχισαν να είναι επιζωγραφισμένες για να ενισχύσουν την αισθητική τους έλξη

Φωτο-Χρωμολιθογραφία

Η φωτο - χρωμολιθογραφία (photochrome) συνδυάζει τις αρχές της φωτογραφίας με τη χρωμολιθογραφία, επιτρέποντας την έγχρωμη αναπαραγωγή φωτογραφιών από ασπρόμαυρα φωτογραφικά αρνητικά.. Η φωτο-χρωμολιθογραφία περιλαμβάνει τη μεταφορά μιας φωτογραφικής εικόνας σε λιθογραφικές πλάκες εκτύπωσης, οι οποίες στη συνέχεια χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή έγχρωμων μελανιών για τη δημιουργία της τελικής εικόνας. Μια τυπική καρτ ποστάλ χρησιμοποιούσε έντεκα διαφορετικά χρώματα. Αυτή η τεχνική επινοήθηκε από τον Hans Jakob Schmid, έναν υπάλληλο της ελβετικής εταιρείας Orell Füssli, τη δεκαετία του 1880 και επιτρέπει λεπτομερείς και ζωντανές έγχρωμες αναπαραγωγές. (Hannavy 2008).

Εφαρμογή στην παραγωγή καρτ ποστάλ

Αυτή η μέθοδος έπαιξε καθοριστικό ρόλο στον πρώιμο χρωματισμό των καρτ ποστάλ, παρέχοντας μια πιο προσιτή εναλλακτική λύση στις φωτογραφίες. Η φωτο - χρωμολιθογραφία ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής για τουριστικές και αναμνηστικές καρτ ποστάλ (εικ. 16) , προσφέροντας ζωντανές αναπαραγωγές τοπίων, αστικών σκηνών (εικ. 17) και πολιτιστικών ορόσημων με μεγαλύτερη χρωματική ακρίβεια από τις μεθόδους χρωματισμού με το χέρι (Hannavy, 2008).

Εικόνα 16. Φωτο- χρωμολιθογραφία . Hotel de Coronado , Καλιφόρνια, από την εκδοτική εταιρεία Detroit Photographic Co. , περίπου το 1900

Εικόνα 17. Φωτο-χρωμολιθογραφία . Mulberry Street στη Νέα Υόρκη , από την εκδοτική εταιρεία Detroit Photographic Co. περίπου το 1900

Offset , λιθογραφία και halftone

Ο συνδυασμός offset , λιθογραφία και halftone συνδυάζει την ακρίβεια της εκτύπωσης offset με τις δυνατότητες αναπαραγωγής εικόνων halftone. Η εκτύπωση offset περιλαμβάνει τη μεταφορά μελανωμένων εικόνων από μια πλάκα σε έναν κύλινδρο από καουτσούκ , πριν την εφαρμογή τους στην επιφάνεια εκτύπωσης, συνήθως σε χαρτί. Η τεχνική halftone, από την άλλη, μετατρέπει τις εικόνες συνεχούς τόνου σε μια σειρά από κουκκίδες διαφορετικών μεγεθών και πυκνοτήτων, δημιουργώντας την ψευδαίσθηση συνεχών τόνων. Η ενσωμάτωση αυτών των μεθόδων επιτρέπει την αποτελεσματική αναπαραγωγή φωτογραφικών εικόνων με υψηλή λεπτομέρεια και πιστότητα. (Hannavy 2008).

Εφαρμογή στην παραγωγή καρτ ποστάλ

Στην παραγωγή καρτ ποστάλ, ο συνδυασμός offset και halftone επιτρέπει τη μαζική αναπαραγωγή φωτογραφικών εικόνων και οπτικών αφηγήσεων. Αξιοποιώντας την ακρίβεια της εκτύπωσης offset και την ευελιξία της αναπαραγωγής halftone, οι κατασκευαστές καρτ ποστάλ μπορούν να παράγουν οπτικά εντυπωσιακές καρτ ποστάλ με ρεαλιστικές εικόνες και ζωνρά χρώματα (εικ.18) . Επιπλέον, η μέθοδος αυτή επιτρέπει την αποτελεσματική παραγωγή καρτ-ποστάλ σε μεγάλες ποσότητες, καλύπτοντας τις απαιτήσεις της εμπορικής διανομής και της πολιτιστικής ανταλλαγής. (Parr & Badger, 2004).

Εικόνα 18. Αυτή η πολύχρωμη καρτ ποστάλ είναι μια αναπαραγωγή μιας διαφήμισης του Oldsmobile του 1933 που τυπώθηκε από την Curt Teich Company, τυπώθηκε με όφσετ λιθογραφία

2.2.3 Πραγματικές φωτογραφικές καρτ ποστάλ

Οι Πραγματικές Φωτογραφικές Καρτ ποστάλ (RPPC) αντιπροσωπεύουν ένα μοναδικό μείγμα φωτογραφίας και ταχυδρομικής ιστορίας, προσφέροντας μια συναρπαστική ματιά στο παρελθόν. Αυτές οι καρτ ποστάλ είναι πραγματικές φωτογραφίες που έχουν σχηματιστεί σε χαρτί, κάτι που τις κάνει να ξεχωρίζουν από τις τυπωμένες καρτ ποστάλ. Η αρχή και η άνοδος της δημοτικότητάς τους συμπίπτουν με σημαντικές προόδους τόσο στις φωτογραφικές όσο και στις ταχυδρομικές τεχνολογίες.

Εμφανίστηκαν στις αρχές του 20ου αιώνα, σε μια περίοδο που η προσωπική φωτογραφία γινόταν πιο προσιτή. Η κατασκευή φορητών φωτογραφικών μηχανών όπως η Kodak Brownie διευκόλυνε τη λήψη φωτογραφιών, οι οποίες στη συνέχεια θα μπορούσαν να εκτυπωθούν σε χαρτί καρτ ποστάλ. Οι RPPC απέκτησαν ευρεία δημοτικότητα λόγω της προσωπικής τους φύσης και της αυθεντικότητας των εικόνων. Έγιναν ένας δημοφιλής τρόπος για τα άτομα να μοιράζονται προσωπικές εμπειρίες, τοπία και γεγονότα με άλλους σε απτή μορφή (Bogdan & Weseloh, 2006).

Η εποχή της πραγματικής φωτογραφικής καρτ ποστάλ εκτείνεται σε αρκετές διακριτές περιόδους στην ιστορία των καρτ ποστάλ. Ξεκινώντας στις αρχές του 1900, διέσχισε την εποχή διαιρεμένης πλάτης και παρέμεινε στην εποχή των Λευκών Ορίων. Οι εξελίξεις στη φωτογραφία συνέβαλαν σημαντικά στη δημοτικότητα των καρτ ποστάλ κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Το χαρτί που χρησιμοποιήθηκε για τις φωτογραφικές καρτ ποστάλ παρουσίαζε διάφορες χημικές συνθέσεις και φινιρίσματα, με περίπου 450 παραλλαγές.

Μεταξύ των πρώτων παραδειγμάτων ήταν οι κυανότυπες (εικ.19), που εφευρέθηκαν από τον John Frederick William Herschel το 1842 (Stulik, Kaplan 2013). Οι κυανότυπες παράγονταν σε χαρτί επικαλυμμένο με φωτοευαίσθητα άλατα σιδήρου, δημιουργώντας μια εικόνα σε μπλε της Πρωσίας. (Bogdan & Weseloh, 2006). Αν και το χαρτί αλβουμίνης ήταν συνηθισμένο στη φωτογραφία, σπάνια χρησιμοποιήθηκε για καρτ ποστάλ λόγω των μειονεκτημάτων του (Petruilis, 2018).

Τα μειονεκτήματα που παρατηρούνται στο χαρτί αλβουμίνης προκύπτουν λόγω της χημικής του σύστασης της εμουλσιόν στην οποία περιέχεται ασπράδι αυγού (λεύκωμα). Μια διακριτική μορφή φθοράς που βρίσκεται συχνά στις εκτυπώσεις αλβουμίνης είναι το κιτρίνισμα του στρώματος αλβουμίνης, το οποίο είναι ιδιαίτερα εμφανές στις φωτεινές περιοχές. Ένα άλλο κοινό χαρακτηριστικό γήρανσης είναι η παρουσία ενός λεπτού δικτύου μικρορωγμών στην επιφάνεια .

Εικόνα 19. Αυτή κυανοτυπική καρτ ποστάλ απεικονίζει τη Γέφυρα Χάρτφορντ, ένα τοπικό ορόσημο που εκτείνεται στον ποταμό Κονέκτικατ που συνδέει το Χάρτφορντ με το Ανατολικό Χάρτφορντ. Η γέφυρα ολοκληρώθηκε μόλις το 1908, υποδεικνύοντας ότι η καρτ ποστάλ κατασκευάστηκε μετά από αυτό το διάστημα. Παρατηρείται ότι η εικόνα σιδηροκυανιούχου σιδήρου βρίσκεται μέσα στις επάνω ίνες χαρτιού στα δεξιά

Αντίθετα, οι εκτυπώσεις με χαρτί ζελατινούχου άργυρου κυριάρχησαν στην παραγωγή των πραγματικών φωτογραφικών καρτ ποστάλ(εικ.20), που εισήχθη το 1882 από τον W. Abney . Ταυτόχρονα, εμφανίζεται ένας άλλος τύπος φωτογραφικού χαρτιού ,του οποίου η φωτοευαίσθητη επιφάνεια αποτελείται από βρωμιούχο άργυρο ή χλωριούχο άργυρο (DOP) .Ο νέος τύπος χαρτιού προτιμήθηκε λόγω της υψηλής ανάλυσης και του εξαιρετικού τονικού εύρους του και αντικατέστησε τα χαρτιά άμεσης εκτύπωσης (POP) που απαιτούσαν μεγάλο χρόνο έκθεσης στο φως. Το βρωμιούχο χαρτί εμφανίστηκε γύρω στη δεκαετία του 1880 , ενώ το χλωριούχο χαρτί, που εφευρέθηκε στην Αυστρία το 1881, έγινε διαθέσιμο το 1890, σηματοδοτώντας την εποχή του χαρτιού gaslight (Ali, Henin 2021).

Εικόνα 20. Πραγματική φωτογραφική καρτ ποστάλ από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, εκτυπωμένη σε χαρτί ζελατινούχου άργυρου. Σε μεγέθυνση παρατηρείται μια περιοχή με επιζωγράφιση.

Η τεχνολογία της κάμερας εξελίχθηκε παράλληλα με τις φωτογραφικές διαδικασίες. Η εισαγωγή της κάμερας Kodak από τον George Eastman το 1888 έφερε επανάσταση στη φωτογραφία, καθιστώντας την προσβάσιμη στις μάζες. Οι πραγματικές φωτογραφικές καρτ ποστάλ γνώρισαν μια αναζωπύρωση στην παραγωγή με την ανάπτυξη του Eastman Kodak Folding Pocket Kodak No. 3A το 1903, σχεδιασμένο για

αρνητικά μεγέθους 8,3 X 14 εκατοστών καρτ ποστάλ. Το Graflex No. 3A και η αυτόματη κάμερα της Kodak διεύρυναν περαιτέρω τις φωτογραφικές δυνατότητες, με το τελευταίο να επιτρέπει στους φωτογράφους να γράφουν λεζάντες απευθείας στα αρνητικά (Distad 2009) Μέχρι τη δεκαετία του 1930, η κάμερα Kodak 35 mm είχε γίνει δημοφιλής .

Η φωτογραφική διαδικασία που χρησιμοποιείται για τις RPPC έχει ως αποτέλεσμα υψηλό επίπεδο λεπτομέρειας και σαφήνειας. Σε αντίθεση με τις εκτυπωμένες καρτ ποστάλ μαζικής παραγωγής, κάθε RPPC είναι μοναδική, φέροντας συχνά τα σημάδια μεμονωμένων φωτογραφικών τεχνικών και επιλογών . Οι RPPC μπορούν συνήθως να αναγνωριστούν από το φωτογραφικό χαρτί που χρησιμοποιείται, το οποίο συχνά επισημαίνεται με το όνομα ή το λογότυπο του κατασκευαστή. Η έλλειψη τυπωμένου μοτίβου , όπως φαίνεται σε λιθογραφικά τυπωμένες κάρτες, είναι ένας άλλος βασικός δείκτης μιας πραγματικής φωτογραφικής καρτ ποστάλ (Bogdan & Weseloh, 2006).

Σε αντίθεση με τις επαγγελματικές ή εμπορικές κάρτες που κυριαρχούσαν στην εποχή, οι φωτογραφικές κάρτες ποστάλ αντιπροσώπευαν μια πιο προσωπική, μορφή επικοινωνίας. Επέτρεψαν στα άτομα να απαθανατίζουν και να μοιράζονται στιγμές προσωπικής σημασίας ή τοπικού ενδιαφέροντος, από οικογενειακά πορτρέτα μέχρι τοπικά ορόσημα και γεγονότα, προσφέροντας μια ματιά στις ζωές των ανθρώπων κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Προσφέρουν ανεκτίμητες γνώσεις για την κοινωνική ιστορία, παρέχοντας μια οπτική καταγραφή εποχών και τόπων που μπορεί να μην είχαν τεκμηριωθεί διαφορετικά.

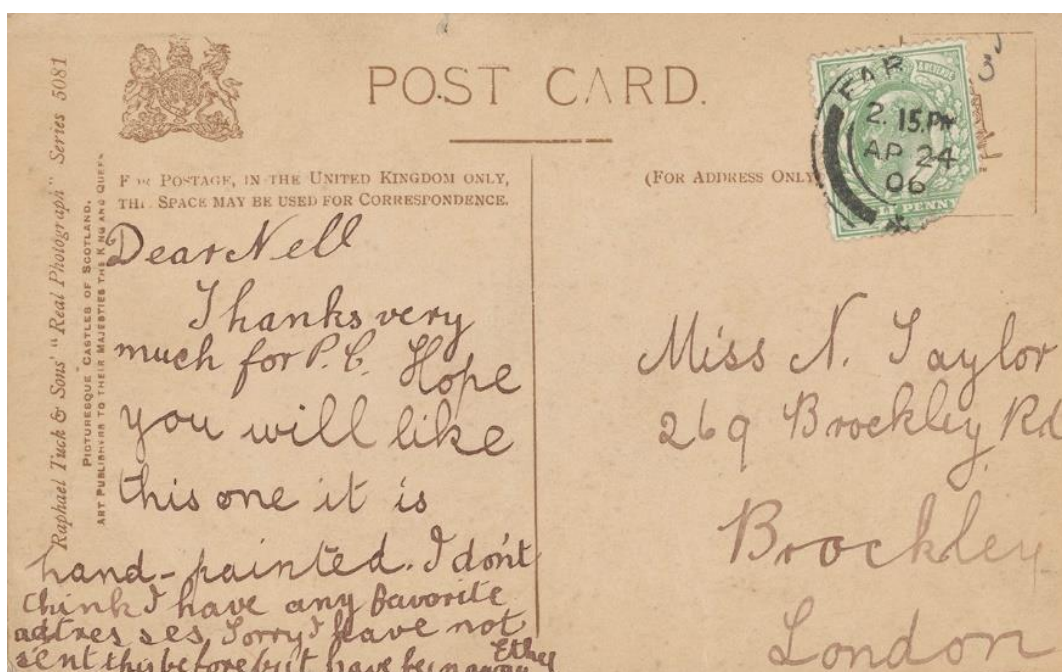
Οι συλλέκτες και οι ιστορικοί τις εκτιμούν για την αυθεντικότητά τους και τις μοναδικές προοπτικές που παρέχουν για το παρελθόν. Συχνά χρησιμοποιούνται ως πρωτογενείς πηγές στην ιστορική έρευνα λόγω της λεπτομερούς απεικόνισης ιστορικών γεγονότων, τόπων και πολιτισμών (Bogdan & Weseloh, 2006).

Κεφάλαιο 3. Χρήσεις των καρτ ποστάλ

Οι καρτ ποστάλ έχουν εξυπηρετήσει διάφορους σκοπούς από την έναρξή τους, εξελίσσοντάς πέρα από την αρχική τους λειτουργία ως μέσο επικοινωνίας. Αυτές οι χρήσεις αντικατοπτρίζουν τα πολιτιστικά, ιστορικά και τεχνολογικά πλαίσια διαφορετικών περιόδων.

3. 1 Προσωπική επικοινωνία

Οι καρτ ποστάλ είναι ένας τρόπος γρήγορης και οικονομικά προσιτής ανταλλαγής μηνυμάτων. Χρησιμοποιήθηκαν για την αποστολή σύντομων μηνυμάτων, συχνά ως εναλλακτική λύση στα γράμματα και παρείχαν έναν γρήγορο και οικονομικά αποδοτικό τρόπο επικοινωνίας ειδήσεων, χαιρετισμών και καθημερινών γεγονότων (εικ. 19) (Pyne 2021).

Εικόνα 21. Καρτ ποστάλ με γραπτό μήνυμα στην οπίσθια όψη

Τα γραπτά μηνύματα σε καρτ ποστάλ είναι παραδείγματα προφορικής επικοινωνίας, αν και σε γραπτή μορφή. Αυτά τα μηνύματα τείνουν να είναι σύντομα λόγω του

περιορισμένου διαθέσιμου χώρου, αναγκάζοντας τον αποστολέα να συμπυκνώσει τις σκέψεις, τα συναισθήματα ή τα νέα του σε λίγες προτάσεις. Αυτή η συντομία μπορεί να οδηγήσει στη χρήση συμβόλων, στενογραφίας και άλλων δημιουργικών μέσων για τη μετάδοση περισσότερου νοήματος σε λιγότερο χώρο. Η επιλογή των λέξεων, το στυλ γλώσσας, ακόμη και η γραφή προσφέρουν πληροφορίες για την προσωπικότητα, τη διάθεση και το πολιτισμικό υπόβαθρο του αποστολέα.(Staff ,1966)

Η οπτική όψη των καρτ ποστάλ αντιπροσωπεύει τη μη λεκτική επικοινωνία. Οι εικόνες σε καρτ ποστάλ —είτε φωτογραφίες τουριστικών αξιοθέατων, καλλιτεχνικές εικονογραφήσεις ή θεματικά σχέδια— επικοινωνούν μηνύματα και συναισθήματα που συμπληρώνουν ή έρχονται σε αντίθεση με το γραπτό κείμενο. Η επιλογή της εικόνας μπορεί να αντικατοπτρίζει τα ενδιαφέροντα, τις εμπειρίες και τη σχέση του αποστολέα με τον παραλήπτη. (Staff ,1966)

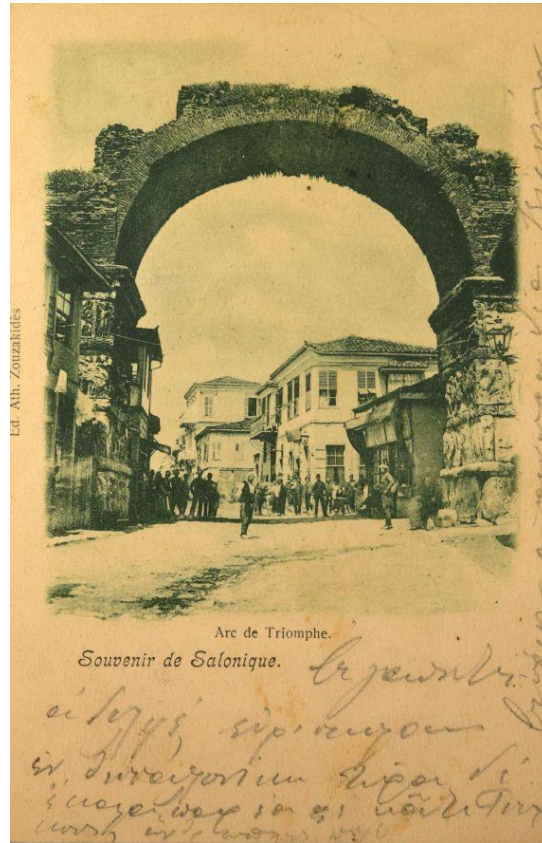
3.2 Ταξιδιωτικά αναμνηστικά

Η χρήση καρτ ποστάλ ως αναμνηστικά και ταξιδιωτικά αναμνηστικά είναι μια αξιοσημείωτη πτυχή της ιστορικής και πολιτιστικής τους σημασίας. Αυτή η πρακτική αντανακλά την επιθυμία του ανθρώπου να αιχμαλωτίσει και να διατηρήσει αναμνήσεις ταξιδιωτικών εμπειριών, προσφέροντας μια απτή σύνδεση με μέρη που επισκέπτονται.

Η παράδοση της χρήσης καρτ ποστάλ ως ταξιδιωτικών αναμνηστικών χρονολογείται από τα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ου αιώνα, που συμπίπτει με την άνοδο του μαζικού τουρισμού. Η ανάπτυξη του ταχυδρομικού συστήματος και η αυξημένη προσβασιμότητα στα ταξίδια συνέβαλαν στη δημοτικότητα των καρτ-ποστάλ ως αναμνηστικά (Pyne 2021).

Οι καρτ ποστάλ δεν χρησίμευαν μόνο ως αναμνηστικά, αλλά και ως μέσο πολιτιστικής ανταλλαγής, εισάγοντας στους παραλήπτες διαφορετικά τοπία, αρχιτεκτονικά στυλ και πολιτιστικά ορόσημα. Συχνά παρουσιάζουν φωτογραφίες ή εικονογραφήσεις τοπίων, αστικών τοπίων και διάσημων τουριστικών τοποθεσιών. Αυτές οι καρτ ποστάλ

προσφέρουν οπτική τεκμηρίωση του ταξιδιού και των εμπειριών ενός ταξιδιώτη. Ορισμένες καρτ ποστάλ επικεντρώνονται σε συγκεκριμένα θέματα, όπως τοπικά έθιμα, παραδοσιακή ενδυμασία ή γαστρονομικές σπεσιαλιτέ, παρέχοντας πληροφορίες για τις πολιτιστικές πτυχές του προορισμού.

Εικόνα 22 Ελληνικό αναμνηστικό καρτ ποστάλ από την Καμάρα της Θεσσαλονίκης

Εικόνα 23 Ελληνικό αναμνηστικό καρτ ποστάλ από την Ακρόπολη των Αθηνών

Οι ταξιδιώτες χρησιμοποιούν συχνά καρτ ποστάλ για να μοιραστούν προσωπικές αφηγήσεις και εμπειρίες, καθιστώντας τις μια μορφή αφήγησης που συνδέει τον αποστολέα και τον παραλήπτη. Η πράξη της αποστολής ή της συλλογής ταξιδιωτικών καρτ ποστάλ μπορεί να έχει συναισθηματική αξία, χρησιμεύοντας ως υπενθύμιση των εμπειριών και των συνδέσεων που έγιναν κατά τη διάρκεια των ταξιδιών. (Falling 2016)

Παρά την άνοδο της ψηφιακής φωτογραφίας και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, οι καρτ ποστάλ παραμένουν μια αγαπημένη μορφή ταξιδιωτικών αναμνηστικών, που εκτιμώνται για τις απτές και νοσταλγικές τους ιδιότητες.

Οι συλλέκτες αναζητούν συχνά vintage ταξιδιωτικές καρτ ποστάλ, εκτιμώντας τις για τις ιστορικές και καλλιτεχνικές τους ιδιότητες, καθώς και για την απεικόνιση τόπων και εποχών του παρελθόντος. (Jackle, Sculle 2012)

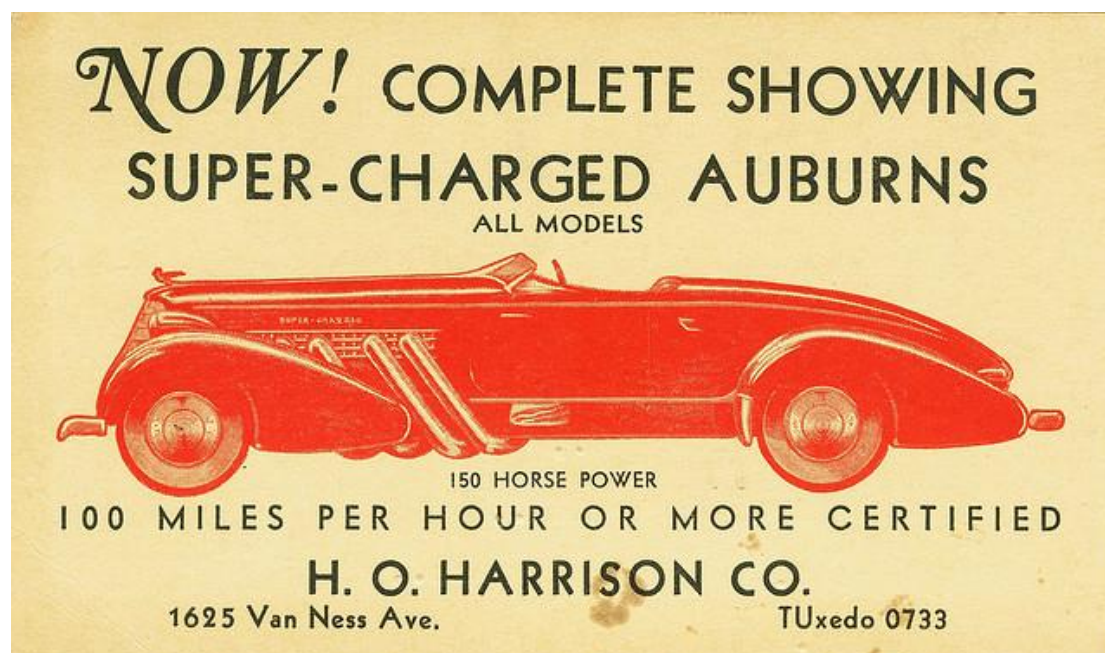

Η χρήση καρτ ποστάλ ως αναμνηστικά και ταξιδιωτικά αναμνηστικά ενσωματώνει ένα μείγμα προσωπικής έκφρασης, πολιτιστικής τεκμηρίωσης και συναισθηματικής απήχησης. Συνεχίζουν να είναι ένας δημοφιλής και ουσιαστικός τρόπος για τους ταξιδιώτες να αιχμαλωτίσουν και να μοιραστούν τις εμπειρίες τους.

3.3 Διαφήμιση και Μάρκετινγκ

Η χρήση καρτ ποστάλ για τη διαφήμιση και το μάρκετινγκ είναι μια σημαντική πτυχή της ιστορίας τους, αντικατοπτρίζοντας την ευελιξία και την αποτελεσματικότητά τους ως εργαλείο επικοινωνίας. Αυτή η πρακτική αξιοποιεί την οπτική απήχηση και την ευρεία εμβέλεια των καρτ ποστάλ, καθιστώντας τις μια δημοφιλή επιλογή για επιχειρήσεις και οργανισμούς.

Οι επιχειρήσεις άρχισαν να χρησιμοποιούν καρτ ποστάλ για διαφημιστικούς σκοπούς στις αρχές του 20ου αιώνα (εικ. 24). Αυτό συνέπεσε με τη χρυσή εποχή των καρτ ποστάλ, όπου η δημοτικότητά τους και η ευρεία χρήση τους τις έκανε ιδανικό μέσο για εμπορικά μηνύματα (Prochaska, 2001).

Εικόνα 24. Διαφημιστικό καρτ ποστάλ το 1935, της εταιρείας Auburn Automobiles

Η ικανότητα ενσωμάτωσης πολύχρωμων και εντυπωσιακών σχεδίων έκανε τις καρτ-ποστάλ ένα αποτελεσματικό εργαλείο για να τραβήξει την προσοχή και να μεταδώσει μηνύματα για το σκοπό του μάρκετινγκ. Οι επιχειρήσεις χρησιμοποίησαν καρτ-ποστάλ για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών, που συχνά εμφανίζουν εικόνες του προϊόντος ή σχετικές εικόνες (εικ. 25). Χρησιμοποιήθηκαν επίσης για την ανακοίνωση εκδηλώσεων, εκπτώσεων ή ειδικών προσφορών, αξιοποιώντας την άμεση απήχυσή τους σε πιθανούς πελάτες.

Εικόνα 25. Πραγματική φωτογραφική καρτ ποστάλ για διαφημιστικό σκοπό.

Οι καρτ ποστάλ αποτελούν βασικό στοιχείο της διαφήμισης με απευθείας αλληλογραφία λόγω της οικονομικής τους αποδοτικότητας και της άμεσης πρόσβασης στους καταναλωτές. Οι εταιρείες χρησιμοποιούν συχνά ταχυδρομικές κάρτες για να ενισχύσουν την αναγνώριση της επωνυμίας και να αλληλεπιδράσουν με τους πελάτες.

Η χρήση καρτ-ποστάλ στη διαφήμιση και το μάρκετινγκ αναδεικνύει τη διαρκή ελκυστικότητά τους ως μέσο επιχειρηματικής επικοινωνίας. Η ευελιξία τους, σε συνδυασμό με την ικανότητα να μεταφέρουν μηνύματα οπτικά και άμεσα, συνεχίζει να τα καθιστά αποτελεσματικό εργαλείο στο οπλοστάσιο μάρκετινγκ πολλών επιχειρήσεων.

3.4 Συλλεκτικότητα και ιστορική τεκμηρίωση

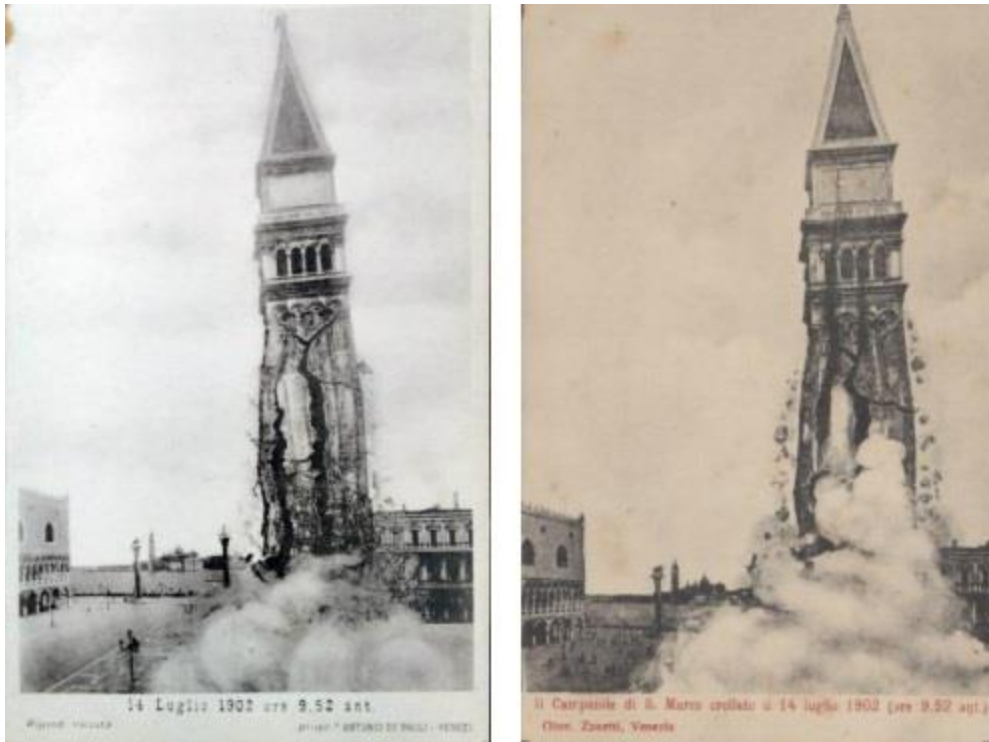
Η συλλογή καρτ ποστάλ και η χρήση τους στην ιστορική τεκμηρίωση αντιπροσωπεύουν μια σημαντική πτυχή της πολιτιστικής και κοινωνικής τους αξίας. Οι καρτ ποστάλ χρησιμεύουν ως παράθυρο στο παρελθόν, προσφέροντας οπτικές και γραπτές γνώσεις για διαφορετικές εποχές, τοποθεσίες και κοινωνικούς κανόνες. (Rogan 2005)

Οι συλλέκτες καρτ-ποστάλ συχνά επικεντρώνονται σε συγκεκριμένα θέματα, όπως ιστορικά γεγονότα, γεωγραφικές τοποθεσίες, αρχιτεκτονικά ορόσημα ή καλλιτεχνικά στυλ. Αυτή η εξειδίκευση αντανακλά τα προσωπικά ενδιαφέροντα και την επιθυμία να συλλάβουμε συγκεκριμένες πτυχές της ιστορίας ή του πολιτισμού (Geary, 1989).

Οι vintage καρτ ποστάλ εκτιμώνται για την ιστορική τους σημασία, δίνοντας ματιές στο παρελθόν και λειτουργούν ως απτά απομεινάρια περασμένων εποχών. Οι συλλογές συχνά αποκαλύπτουν πολιτιστικές τάσεις, κοινωνικούς κανόνες και τις καλλιτεχνικές ευαισθησίες διαφορετικών περιόδων, καθιστώντας τις καρτ ποστάλ πολύτιμη πηγή για πολιτιστικές μελέτες .

Οι καρτ ποστάλ προσφέρουν οπτικές καταγραφές ιστορικών γεγονότων(εικ.26), αστικής ανάπτυξης και αλλαγών στα τοπία με την πάροδο του χρόνου. Μπορούν να είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση του πώς έχουν εξελιχθεί οι πόλεις και οι κοινωνίες.

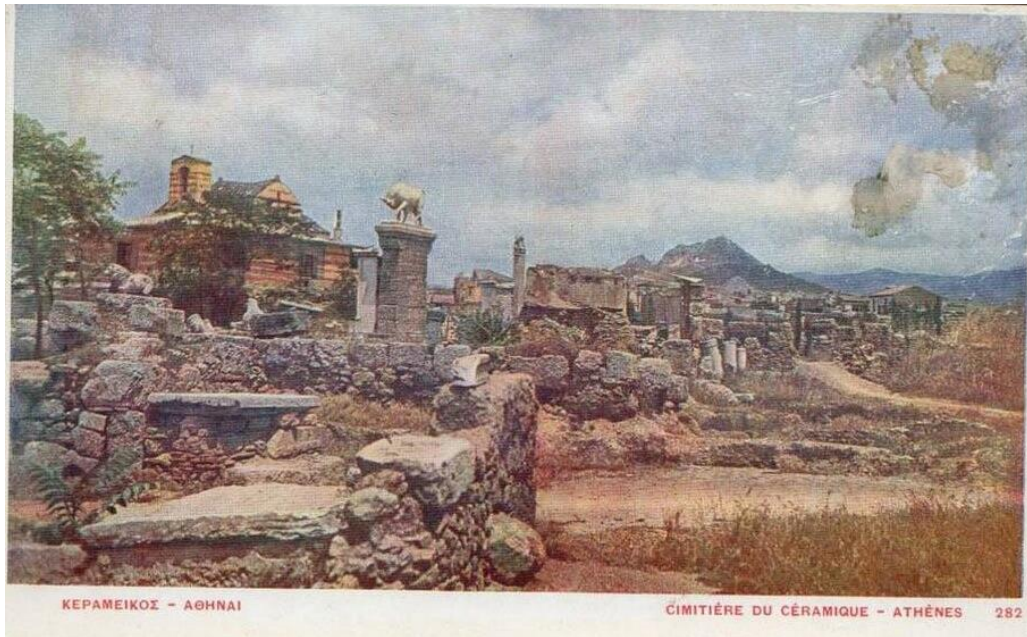

Εικόνα 26 . Καρτ ποστάλ που απεικονίζουν την κατάρρευση του καμπαναριού του Σαν Μάρκο στη Βενετία στις 14 Ιουλίου 1902.

Μέσω των εικόνων και των μηνυμάτων στις καρτ ποστάλ, οι ιστορικοί και οι ερευνητές αποκτούν γνώσεις για την κοινωνική ιστορία διαφορετικών εποχών, συμπεριλαμβανομένου του δημόσιου αισθήματος, των δραστηριοτήτων αναψυχής και των δημοφιλών προορισμών (Geary, 1989). Για τους ιστορικούς και τους ερευνητές, οι καρτ ποστάλ είναι πολύτιμες πρωτογενείς πηγές που παρέχουν αυθεντικά στιγμιότυπα ζωής, πολιτισμού και περιβαλλόντων από διάφορες ιστορικές περιόδους.

Η συλλογή καρτ-ποστάλ και η χρήση τους στην ιστορική τεκμηρίωση υπογραμμίζει την πολύπλευρη φύση αυτών των αντικειμένων. Ως συλλεκτικά και ιστορικά αρχεία, οι καρτ ποστάλ συνεχίζουν να αποτελούν πλούσια πηγή πληροφοριών και απόλαυσης για ενθουσιώδεις, ιστορικούς και πολιτιστικούς μελετητές

Εικόνα 27 Καρτ ποστάλ από το νεκροταφείο του Κεραμικού

3.5 Καλλιτεχνική έκφραση

Οι καρτ ποστάλ έχουν χρησιμοποιηθεί ως μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης, προσφέροντας στους καλλιτέχνες έναν μοναδικό καμβά για να μεταφέρουν εικαστικές αφηγήσεις, κοινωνικά σχόλια ή καθαρά αισθητικές δημιουργίες. Αυτή η χρήση καρτ ποστάλ διασταυρώνεται με το ευρύτερο πεδίο της τέχνης και της επικοινωνίας, καθιστώντας τις σημαντικές τόσο σε καλλιτεχνικά όσο και σε πολιτιστικά πλαίσια. . Για παράδειγμα, η δουλειά του Alphonse Mucha(εικ.28) με καρτ ποστάλ συνέβαλε στη διάδοση της Art Nouveau αισθητικής. (Petruilis, 2018)

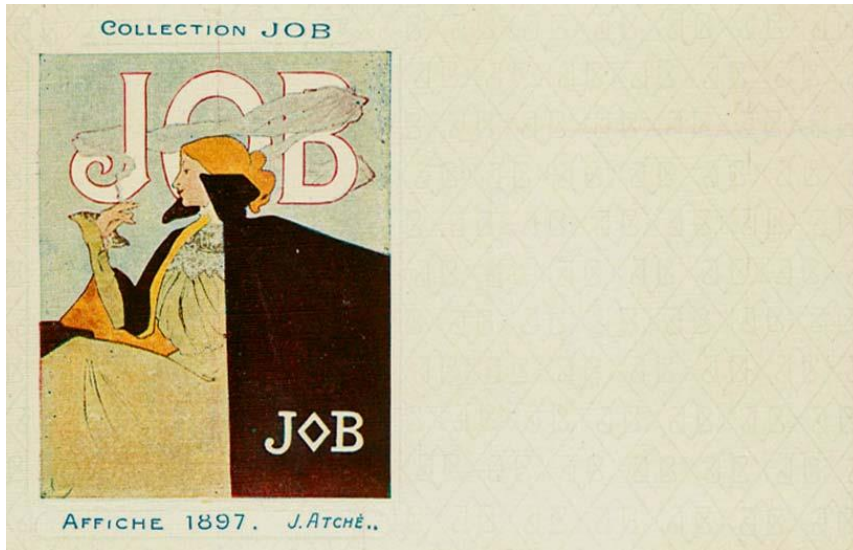
Οι καρτ ποστάλ συχνά περιέχουν αναπαραγωγές διάσημων έργων τέχνης, κάνοντας την τέχνη προσιτή σε ένα ευρύτερο κοινό(εικ.29,30). Λειτουργούν ως μέσο για την προώθηση και την εκτίμηση της τέχνης πέρα από τα όρια των γκαλερί και των μουσείων . Οι σύγχρονοι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν καρτ ποστάλ ως μέσο για πρωτότυπα έργα τέχνης. Αυτά μπορεί να κυμαίνονται από εικονογραφήσεις με το χέρι έως μικτά μέσα, προσφέροντας μια φορητή και διανεμόμενη μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης.

Εικόνα 28. Καρτ ποστάλ του καλλιτέχνη Alphonse Marie Mucha 1860-1939

Οι καλλιτέχνες έχουν χρησιμοποιήσει καρτ ποστάλ για να σχολιάσουν κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά ζητήματα. Η συμπαγής μορφή των καρτ ποστάλ επιτρέπει μια συνοπτική αλλά συναρπαστική μετάδοση μηνυμάτων και ιδεών. Οι καρτ ποστάλ μπορούν να προσελκύσουν ένα ευρύ κοινό, καθώς διανέμονται εύκολα και μπορούν να σταλούν ή να εκτεθούν ευρέως, επεκτείνοντας έτσι την εμβέλεια του μηνύματος του καλλιτέχνη.

Εικόνα 29 . Καρτ ποστάλ της καλλιτέχνιδος Jane Atché 1872-1937, στυλ Art Nouveau

Οι καλλιτεχνικές καρτ ποστάλ, τόσο οι vintage όσο και οι σύγχρονες, συλλέγονται όχι μόνο για την αισθητική τους γοητεία αλλά και για την πολιτιστική και ιστορική τους σημασία. Καρτ ποστάλ τέχνης εμφανίζονται συχνά σε εκθέσεις ή έργα τέχνης, προβάλλοντας την ποικιλομορφία και τη δημιουργικότητα των καλλιτεχνών που χρησιμοποιούν αυτή τη μορφή (journal of antiques and collectibles).

Εικόνα 30 Ο [Παρθενόν](#). Καρτ ποστάλ του Ασιώτη από υδατογραφία του [Άγγελου Γαλλινά](#).

Μέσα από αυτές τις ποικίλες χρήσεις, οι καρτ ποστάλ ξεπερνούν την αρχική τους λειτουργία ως εργαλείο επικοινωνίας, καθιστώντας ένα δυναμικό μέσο καλλιτεχνικής δημιουργίας και πολιτιστικής ενασχόλησης.

3.6 Οι καρτ ποστάλ ως εργαλείο προπαγάνδας

Οι καρτ ποστάλ χρησιμοποιήθηκαν από διάφορες χώρες για να προωθήσουν τα εθνικιστικά αισθήματα, ειδικά σε περιόδους συγκρούσεων, όπως ο πόλεμος της Νότιας Αφρικής και ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος.

Πατριωτικές καρτ ποστάλ που απεικόνιζαν αρχηγούς κρατών, στρατιωτικές παρελάσεις και σημαντικές προσωπικότητες ήταν κοινές σε μεγάλες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Γερμανίας, της Βρετανίας, της Αμερικής, της Ρωσίας και της Ιαπωνίας (εικ 31,32). Η παραγωγή τέτοιων καρτ ποστάλ κορυφώθηκε κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά συνεχίστηκε κυρίως στη ναζιστική Γερμανία και τη φασιστική Ιταλία.

Εικόνα 31. Καρτ ποστάλ από τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο. OUR ALLIES

Εικόνα 32 .Καρτ Ποστάλ από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Γαλλία και η Μεγάλη Βρετανία δίνουν τα χέρι.

Τα κινούμενα σχέδια και οι καρικατούρες επικράτησαν σε καρτ ποστάλ, που συχνά απεικόνιζαν πολιτικά γεγονότα ή προσωπικότητες. Καρτ ποστάλ με θέμα τον πόλεμο απεικόνιζαν σκηνές στρατιωτών, διοικητών, νοσοκόμων και κατεστραμμένων από τον πόλεμο πόλεων, συχνά μεταφέροντας πατριωτικά μηνύματα και συγκεντρώνοντας χρήματα για φιλανθρωπικές οργανώσεις πολέμου.

Κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, οι καρτ ποστάλ έγιναν ένα ισχυρό εργαλείο προπαγάνδας, με τη βοήθεια της λογοκρισίας του ταχυδρομείου και της ευκολίας της οπτικής επικοινωνίας. Οι Αμερικανοί αναγνώρισαν την αποτελεσματικότητα των καρτ ποστάλ στην Ιταλία, όπου κυριαρχούσε ο αναλφαβητισμός, μοιράζοντας εκατομμύρια καρτ ποστάλ με Αμερικανούς στρατιώτες, τον στρατηγό Πέρσινγκ και τον Πρόεδρο Γουίλσον.

Επιπλέον, οι καρτ ποστάλ έπαιξαν ρόλο στον αγώνα για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών, με τα κινήματα ψήφου να εκδίδουν τις δικές τους καρτ-ποστάλ ενώ αντιμετωπίζουν την αντίθεση από εμπορικές εταιρείες καρτ ποστάλ που παράγουν κινούμενα σχέδια κατά της ψηφοφορίας.

Στη Γαλλία, επικρατούσαν καρτ-ποστάλ με πολιτική καρικατούρα, που συχνά εμφάνιζαν αρχηγούς κρατών και αντανακλούσαν την πικρή και ασυγκράτητη φύση του περιοδικού Le Rire. Καλλιτέχνες όπως ο Roubille, ο Moloch και ο Leal de Camara συνέβαλαν σε αυτά τα σκηνικά, αντιμετωπίζοντας εσωτερικές πολιτικές διαμάχες και διαχωρισμό ζητημάτων εκκλησίας και κράτους.

Επιπλέον, κορυφαίοι γελοιογράφοι και σκιτσογράφοι συμμετείχαν σε εκστρατείες μίσους μέσω καρτ-ποστάλ, χλευάζοντας τον εχθρό ως δειλό ή τονίζοντας τις φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν. Η Γερμανία, η Γαλλία, η Βρετανία και η Ιταλία συμμετείχαν όλες σε αυτές τις εκστρατείες, εκμεταλλευόμενες περιστατικά όπως η βύθιση του Lusitania και η εκτέλεση της Edith Cavell για προπαγανδιστικούς σκοπούς.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου, κάθε χώρα είχε το τμήμα προπαγάνδας της, αλλά οι καθιερωμένοι εκδότες παρήγαγαν την πραγματική προπαγάνδα, διατηρώντας μια φαινομενική ανεξαρτησία. Σατιρικά περιοδικά όπως το *Simplicissimus* στη Γερμανία και το *Wellington House* στη Βρετανία έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη διάδοση της προπαγάνδας μέσω καρτ ποστάλ.

Ο πόλεμος σήμανε το τέλος της γερμανικής κυριαρχίας στη διεθνή αγορά καρτ ποστάλ. Οι εκδότες καρτ-ποστάλ τόνισαν ότι οι κάρτες τους δεν τυπώνονταν στη Γερμανία και φράσεις όπως «Βρετανική Κατασκευή» ή «Γαλλική Κατασκευή» τυπώνονταν σε καρτ ποστάλ.

Οι μεταπολεμικές οικονομικές αλλαγές, όπως τα αυξημένα ταχυδρομικά τέλη και οι τελωνειακοί δασμοί, οδήγησαν στην παρακμή της τρέλας με τις καρτ ποστάλ. Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες όπως η Σοβιετική Ένωση, η φασιστική Ιταλία και η Γερμανία, οι καρτ ποστάλ συνέχισαν να χρησιμοποιούνται για πολιτική προπαγάνδα.

Στη φασιστική Ιταλία και τη ναζιστική Γερμανία, καρτ ποστάλ απεικόνιζαν εικόνες του ηγέτη, σύμβολα του καθεστώτος, ένοπλες δυνάμεις, κομματικές τελετές και

προγράμματα δημοσίων έργων. Οι φασιστικές ιταλικές καρτ ποστάλ συχνά παρουσίαζαν πιο ποικίλα καλλιτεχνικά στυλ επηρεασμένα από τα κινήματα της σύγχρονης τέχνης, ενώ οι ναζιστικές καρτ ποστάλ έτειναν να είναι πιο στερεότυπες.

Οι Ναζί εισήγαγαν καινοτομίες όπως η έκδοση σειρών καρτ ποστάλ για συγκεκριμένες εκδηλώσεις, που προορίζονταν να σφραγιστούν και να σφραγιστούν για τη συγκέντρωση κεφαλαίων για τους ναζιστικούς σκοπούς. Επιπλέον, ορισμένα σχέδια γραμματοσήμων λήφθηκαν από φωτογραφίες καρτ ποστάλ, που συνδέουν καρτ-ποστάλ και γραμματόσημα.

Συνολικά, η χρήση προπαγανδιστικών καρτ ποστάλ παρέμεινε σε διάφορες μορφές και με διάφορους βαθμούς καλλιτεχνικής έκφρασης στον απόηχο του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, ιδιαίτερα σε ολοκληρωτικά καθεστώτα όπως η ναζιστική Γερμανία και η φασιστική Ιταλία.

Στη ναζιστική Γερμανία, ο ρόλος των εκδοτών εμπορικών καρτ ποστάλ μειώθηκε, με επίσημες καρτ ποστάλ που εκδίδονταν κυρίως από τον ναζιστικό εκδοτικό οίκο Franz Eher Verlag ή από ναζιστικές οργανώσεις και τις ένοπλες δυνάμεις. Ο Heinrich Hoffmann, ο επίσημος φωτογράφος του Χίτλερ, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην παραγωγή καρτ ποστάλ λόγω της στενής σχέσης του με τον Χίτλερ.

Στη φασιστική Ιταλία, οι εμπορικοί εκδότες ήταν εξέχοντες στην παραγωγή επίσημων προπαγανδιστικών καρτ ποστάλ μαζί με τις φασιστικές οργανώσεις. Οι καρτ ποστάλ από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο διέφεραν πολύ από αυτές του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Στη Βρετανία, η προπαγανδιστική χρήση καρτ-ποστάλ μειώθηκε καθώς προχωρούσε ο πόλεμος, με λιγότερες προπαγανδιστικές καρτ ποστάλ σε σύγκριση με τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ωστόσο, στη φασιστική Ιταλία και τη ναζιστική Γερμανία, η χρήση προπαγανδιστικών καρτ-ποστάλ συνεχίστηκε εκτενώς. Ιταλικές καρτ ποστάλ από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο αντανakλούσαν θέματα από τον πόλεμο της Αιθιοπίας και απεικόνιζαν εικόνες του Μουσολίνι και σκηνές της εποχής του πολέμου. Στη ναζιστική Γερμανία, η Βέρμαχτ και οι ένοπλες δυνάμεις χρησιμοποίησαν εκτενώς καρτ ποστάλ για προπαγανδιστικούς σκοπούς, προβάλλοντας εικόνες από πρώιμες νικηφόρες εκστρατείες και ρεαλιστική προπαγάνδα.,

Εικόνα 33. Καρτ ποστάλ από την φασιστική Ιταλία.

Η προπαγάνδα μίσους από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο επανεμφανίστηκε εν μέρει σε αντιμπολσεβίκικες και αντισημιτικές καρτ ποστάλ κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ωστόσο, η αντιβρετανική προπαγάνδα στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο επικεντρώθηκε κυρίως στη γελοιοποίηση των βρετανικών αδυναμιών παρά στο βίαιο μίσος.

Καθώς ο πόλεμος προχωρούσε, υπήρξε μια αλλαγή στον τόνο των καρτ ποστάλ της γερμανικής προπαγάνδας προς την έμφαση στην υπακοή στον Φύρερ και στην εκτέλεση του καθήκοντος. Η ποιότητα των καρτ ποστάλ μειώθηκε λόγω ελλείψεων χαρτιού, με αποτέλεσμα την επαναχρησιμοποίηση παλαιότερων καρτ ποστάλ και την υπερβολική εκτύπωση με νέες λεπτομέρειες. (Fraser, 1980)

3.7 Μια ιδιαίτερη περίπτωση

Οι ιαπωνικές καρτ ποστάλ, ή hagaki (はがき), έχουν μια πλούσια ιστορία που συνυφαίνεται με την πολιτιστική και καλλιτεχνική εξέλιξη της Ιαπωνίας. Η αρχή αυτών των καρτ ποστάλ χρονολογείται από την εποχή Meiji (1868-1912), μια περίοδο που σηματοδεύτηκε από τον ταχύ εκσυγχρονισμό και τη δυτική επιρροή. Αρχικά, οι ιαπωνικές καρτ ποστάλ χρησιμοποιήθηκαν για επικοινωνία, αλλά με την πάροδο του χρόνου, εξελίχθηκαν σε μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης, πολιτιστικής τεκμηρίωσης και κοινωνικού σχολιασμού(εικ. 34).(Ono,2024)

Η ιστορία των ιαπωνικών καρτ ποστάλ μπορεί να ανιχνευθεί στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν η ιαπωνική κυβέρνηση εισήγαγε το ταχυδρομικό σύστημα. Οι πρώτες καρτ-ποστάλ, γνωστές ως "yubin hagaki"(σημαίνει καρτ ποστάλ και αναγράφεται στην οπίσθια όψη), ήταν απλές και χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για επίσημη αλληλογραφία. Ωστόσο, καθώς η δημοτικότητα των καρτ ποστάλ αυξανόταν, τόσο αυξανόταν η καλλιτεχνική και εμπορική τους δυνατότητα.(Ono,2024)

Εικόνα 34. Τρεις καρτ ποστάλ της περιόδου Meiji(1868-1912)

Στις αρχές του 20ου αιώνα, οι καρτ ποστάλ είχαν γίνει ένα σημαντικό πολιτιστικό φαινόμενο. Η εποχή Taisho (1912-1926) είδε μια έκρηξη στην ποικιλία και την

ποιότητα των καρτ ποστάλ, επηρεασμένη από τα κινήματα Art Nouveau και Art Deco από τη Δύση(εικ 35). Κατά την εποχή της Showa (1926-1989), οι καρτ ποστάλ έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην προπαγάνδα εν καιρώ πολέμου. Καρτ ποστάλ αυτής της περιόδου συχνά απεικόνιζαν πατριωτικά θέματα, στρατιωτικά επιτεύγματα και εθνικιστικά σύμβολα(εικ.35). Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η εστίαση μετατοπίστηκε στην ανοικοδόμηση και τον εκσυγχρονισμό, με τις καρτ ποστάλ να αποτυπώνουν το μεταβαλλόμενο τοπίο της μεταπολεμικής Ιαπωνίας.(Ονο,2024)

Εικόνα 35. Ιαπωνικές καρτ ποστάλ .Αριστερά : Art Nouveau . Μέση : Art Deco .Δεξιά : Πατριωτικό θέμα

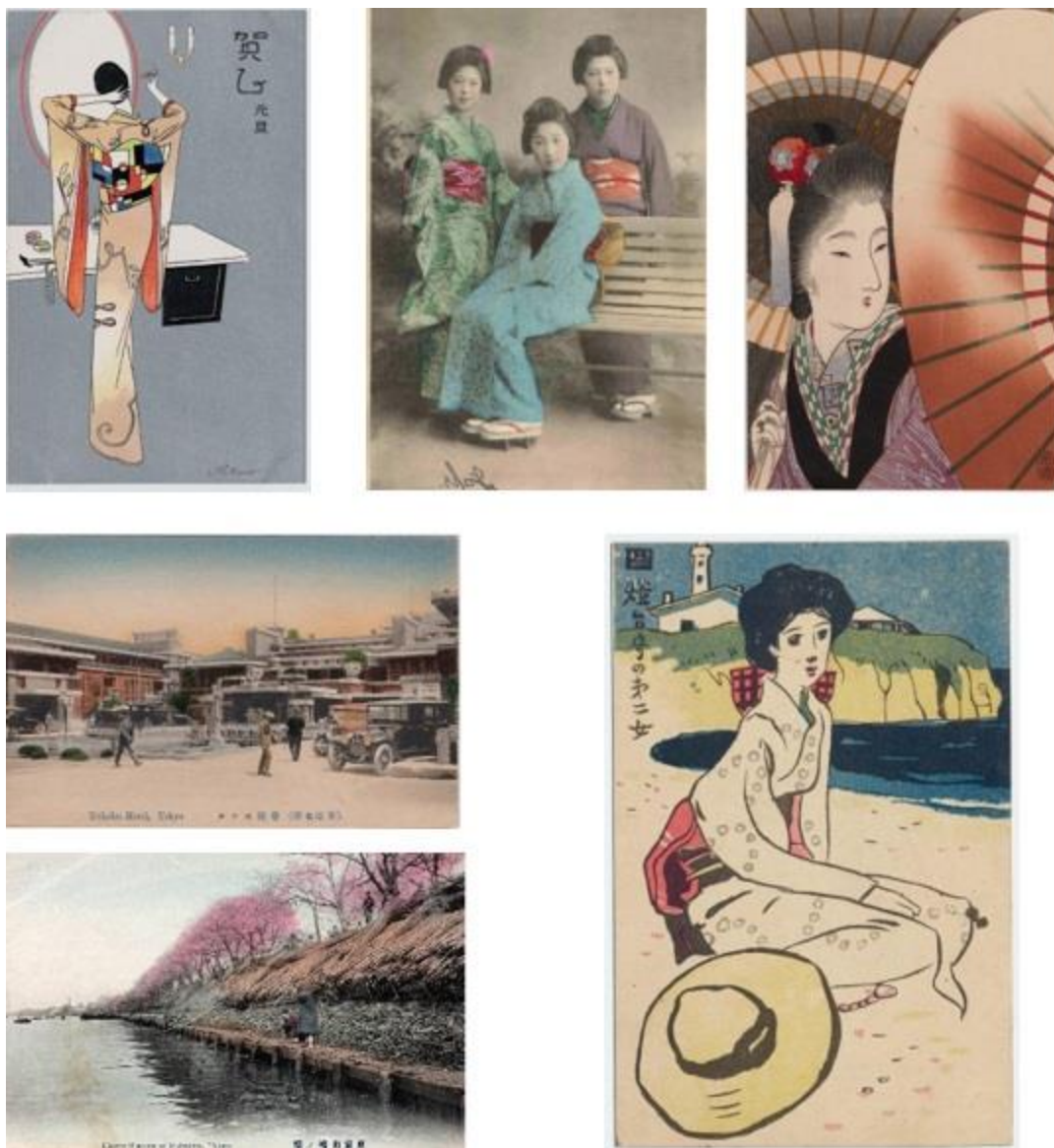
Τεχνικές

Οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία ιαπωνικών καρτ ποστάλ έχουν εξελιχθεί με τα χρόνια, αντανακλώντας τις προόδους στην τεχνολογία εκτύπωσης και τα καλλιτεχνικά στυλ. Οι πρώτες καρτ ποστάλ ζωγραφίζονταν στο χέρι ή κατασκευάζονταν με τη χρήση της ξυλογραφίας, μια παραδοσιακή ιαπωνική τεχνική γνωστή ως "ukiyo-e". Αυτές οι καρτ ποστάλ συχνά παρουσίαζαν περίπλοκα σχέδια και ζωηρά χρώματα, επιδεικνύοντας τη δεξιοτεχνία των Ιαπώνων καλλιτεχνών.(Sato,2002)

Με την εμφάνιση της λιθογραφίας και της χρωμολιθογραφίας στα τέλη του 19ου αιώνα, η παραγωγή καρτ-ποστάλ έγινε πιο αποτελεσματική και προσιτή. Αυτές οι τεχνικές επέτρεψαν τη μαζική παραγωγή εικόνων υψηλής ποιότητας, καθιστώντας τις καρτ ποστάλ προσιτές σε ένα ευρύτερο κοινό. Η εισαγωγή φωτογραφικών καρτ ποστάλ

στις αρχές του 20ου αιώνα έφερε περαιτέρω επανάσταση στο μέσο, επιτρέποντας ρεαλιστικές και λεπτομερείς απεικονίσεις τοπίων, ανθρώπων και γεγονότων. (Sato,2002)

Τα θέματα που συχνά απεικονίζουν είναι γυναίκες με παραδοσιακή ενδυμασία, διάσημα ορόσημα, φυσικά τοπία και τοποθεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς, έργα γνωστών καλλιτεχνών , προπαγανδιστικά, χιουμοριστικά και συναισθηματικά , εποχιακά και φεστιβάλ (εικ.36).(Art of the Japanese Postcard)

Εικόνα 36. Παραδείγματα ιαπωνικών καρτ ποστάλ.

Κεφάλαιο 4. Εκδοτικοί οίκοι

Η ελκυστικότητα των καρτ ποστάλ και ο ρόλος των εκδοτικών οίκων στην παραγωγή τους είναι αλληλένδετες έννοιες που αντικατοπτρίζουν την πολιτιστική, τεχνολογική και οικονομική δυναμική της βιομηχανίας καρτ ποστάλ. Η γοητεία των καρτ ποστάλ έγκειται στην ικανότητά τους να χρησιμεύουν ως απτά αναμνηστικά, έργα τέχνης, εργαλεία επικοινωνίας και πολιτιστικά αντικείμενα, ενώ οι εκδοτικοί οίκοι έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του σχεδιασμού, της διανομής και της καινοτομίας τους.

Η έλξη των καρτ ποστάλ πηγάζει από την ευελιξία και την προσωπική τους πινελιά. Ως συμπαγείς μορφές τέχνης και επικοινωνίας, οι καρτ ποστάλ προσφέρουν ένα μοναδικό μείγμα οπτικής και γραπτής αφήγησης. Η ικανότητά τους να αποτυπώνουν τοπία, πολιτιστικές εικόνες και προσωπικά συναισθήματα σε απτή μορφή τα καθιστά αγαπημένα αναμνηστικά για ταξιδιώτες και συλλέκτες (Staff, 1966). Η απτική εμπειρία λήψης, κράτησης και προβολής μιας κάρτας προσθέτει μια προσωπική διάσταση που συχνά λείπει από την ψηφιακή επικοινωνία, καλλιεργώντας μια αίσθηση σύνδεσης και νοσταλγίας.

Επιπλέον, οι καρτ ποστάλ χρησιμεύουν ως προσβάσιμα σημεία εισόδου στον κόσμο της τέχνης και της συλλογής. Η ποικιλομορφία των θεμάτων, από ιστορικά ορόσημα και φυσικά θαύματα έως αναπαραγωγές καλών τεχνών και ιδιότροπες εικονογραφήσεις, καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόντων και αισθητικής. Αυτή η προσβασιμότητα, σε συνδυασμό με το σχετικά χαμηλό κόστος των καρτ ποστάλ, εκδημοκρατίζει την ιδιοκτησία τέχνης και ενθαρρύνει την πολιτιστική δέσμευση μεταξύ του κοινού .

Οι εκδοτικοί οίκοι έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στην παραγωγή και τη διάδοση καρτ ποστάλ, οδηγώντας την καινοτομία στο σχεδιασμό, τις τεχνικές εκτύπωσης και τις στρατηγικές μάρκετινγκ. Οι πρώιμοι εκδοτικοί γίγαντες αναγνώρισαν τις δυνατότητες των καρτ ποστάλ τόσο ως συλλεκτικά όσο και ως εργαλεία επικοινωνίας, επενδύοντας

σε προηγμένες τεχνολογίες εκτύπωσης και καλλιτεχνικές συνεργασίες για την παραγωγή εντυπωσιακών και ποικίλων συλλογών. Εταιρείες όπως η Detroit Publishing Co. και η Raphael Tuck & Sons ήταν πρωτοπόροι, απασχολώντας ταλαντούχους καλλιτέχνες και φωτογράφους για να δημιουργήσουν σειρές καρτ ποστάλ που αιχμαλώτισαν τη φαντασία του κοινού και έθεσαν υψηλά πρότυπα ποιότητας και δημιουργικότητας (Hannavy, 2008).

Ο ρόλος των εκδοτικών οίκων επεκτάθηκε πέρα από το σχεδιασμό και την παραγωγή για να συμπεριλάβει τη διανομή και το μάρκετινγκ, καθιστώντας τις καρτ ποστάλ ευρέως διαθέσιμες και καλλιεργώντας μια κουλτούρα συλλογής και ανταλλαγής. Μέσω στρατηγικών συνεργασιών με λιανοπωλητές, τουριστικά αξιοθέατα και ταχυδρομικές υπηρεσίες, οι εκδότες εξασφάλισαν ότι οι καρτ ποστάλ ήταν προσβάσιμες σε ένα ευρύ κοινό, προωθώντας τη χρήση τους ως αναμνηστικά και εκπαιδευτικά εργαλεία. Οι εκστρατείες προώθησης και οι πρωτοβουλίες συλλογής τόνωσαν του ενδιαφέροντος του κοινού, μετατρέποντας τη συλλογή καρτ ποστάλ σε δημοφιλές χόμπι και πολιτιστικό φαινόμενο .

Οι εκδοτικοί οίκοι ανταποκρίθηκαν επίσης στις ιστορικές και πολιτιστικές τάσεις, προσαρμόζοντας τις προσφορές καρτ ποστάλ τους ώστε να αντικατοπτρίζουν τις κοινωνικές αλλαγές, τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις προτιμήσεις των καταναλωτών. Σε περιόδους πολέμου ή κοινωνικής αναταραχής, οι καρτ ποστάλ χρησίμευαν ως οχήματα για προπαγάνδα, μηνύματα που τονώνουν το ηθικό και προσωπική επικοινωνία μεταξύ στρατιωτών και των οικογενειών τους. Σε περιόδους ειρήνης και ευημερίας, οι καρτ ποστάλ γιόρταζαν αρχιτεκτονικά επιτεύγματα, τεχνολογικά θαύματα και διεθνείς εκθέσεις, αιχμαλωτίζοντας το πνεύμα των καιρών .

Στη σύγχρονη εποχή, οι εκδοτικοί οίκοι συνεχίζουν να διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη βιομηχανία καρτ ποστάλ, πλοηγώντας τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που παρουσιάζουν τα ψηφιακά μέσα και οι περιβαλλοντικές ανησυχίες. Η στροφή προς την ψηφιακή εκτύπωση και την παραγωγή κατ' απαίτηση επέτρεψε στους εκδότες να

προσφέρουν εξατομικευμένες και εξειδικευμένες καρτ ποστάλ, καλύπτοντας την επιθυμία του σύγχρονου καταναλωτή για εξατομίκευση και μοναδικότητα.

4.1 Μεγάλοι Εκδότες

4.1.1 Detroit Publishing Company (ΗΠΑ)

Ο Edwin H. Husher, ένας φωτογράφος με έδρα την Καλιφόρνια, ίδρυσε την Detroit Publishing Company το 1885 στο πλαίσιο μιας συμφωνίας franchise με την ελβετική τυπογραφική εταιρεία Photoglob Zürich. Η Photoglob εξειδικεύεται στη διαδικασία της φωτο- χρωμολιθογραφίας ,επιτρέποντας τον ρεαλιστικό χρωματισμό των ασπρόμαυρων αρνητικών φωτογραφιών μέσω λιθογραφικής εκτύπωσης.

Αρχικά επικεντρώθηκε στην εκτύπωση θρησκευτικών βιβλίων και ημερολογίων. Η Detroit Photographic Company Ltd. ανακατεύθυνε τις προσπάθειές της το 1897 υπό την ηγεσία των ιδιοκτητών William A. Livingstone και Husher, αναγνωρίζοντας τις αυξανόμενες δυνατότητες των καρτ-ποστάλ. Μετά από διαπραγματεύσεις με την Orell Gessner Füssli, τη μητρική εταιρεία της Photoglob Zürich, εξασφάλισε τα αποκλειστικά αμερικανικά δικαιώματα αδειοδότησης για την ελβετική διαδικασία έγχρωμης εκτύπωσης . Η προσθήκη του διάσημου δυτικού φωτογράφου William Henry Jackson (1843–1942) ως συνεργάτη ενίσχυσε το απόθεμα εικόνων της εταιρείας, συνδυάζοντας την εκτενή συλλογή δυτικών τοπίων του με τις εικόνες των Μεγάλων Λιμνών του Livingstone και τις Καλιφορνέζικες φωτογραφίες του Husher, θέτοντας γερά θεμέλια για την παραγωγή καρτ ποστάλ.

Τα ταξίδια του Τζάκσον σε εθνικό επίπεδο επέκτειναν το φωτογραφικό ρεπερτόριο της εταιρείας μέχρι το 1903, όταν ανέλαβε τη διεύθυνση της εταιρείας. Μέχρι το 1904, με τις πωλήσεις καρτ ποστάλ να εκτοξεύονται στα επτά εκατομμύρια ετησίως, η εταιρεία μετονομάστηκε σε Detroit Publishing Company. Μετονομάζοντας τη διαδικασία έγχρωμης εκτύπωσης από "photochrom" σε "photostint"(εικ.39) .Το 1909, διέκοψαν

επίσης τη χρήση του λογότυπου της παλέτας ενός ζωγράφου στην οπίσθια όψη της κάρτας.(εικ.40)

Η Detroit Publishing Company, γνωστή για τις κάρτες ανάδειξης της χώρας και την εξαιρετική ποιότητα εκτύπωσης, διαφοροποίησε εκτενώς τα θέματα των καρτ ποστάλ της. Ωστόσο, παρά την επιτυχία τους, η επιχείρηση αντιμετώπισε οικονομικές προκλήσεις, που οδήγησαν σε χρεοκοπία το 1923 και τελικά κλείσιμο το 1932. (Dumbarton Oaks)

Εικόνα 37. Crawford Notch from Elephant's Head, White Mountains. N. H., Detroit Publishing Company

Εικόνα 38 . Η βορειοανατολική όψη του Καπιτωλίου των Ηνωμένων Πολιτειών, Henry Jackson 1880-1897, Detroit Publishing Company

Εικόνα 39. Λογότυπο της εταιρίας Detroit Publishing Co.

Εικόνα 40. Λογότυπο παλέτα ζωγράφου που καταργήθηκε.

4.1.2 Raphael Tuck & Sons (Ηνωμένο Βασίλειο)

Η εταιρεία Raphael Tuck & Sons με έδρα το Λονδίνο ιδρύθηκε από τον Raphael Tuck (1821–1900) και τη σύζυγό του τον Οκτώβριο του 1866, αρχικά στην οδό Union Street, τώρα γνωστή ως Brushfield Street, στο Bishopsgate. Αρχικά πουλούσε έπιπλα, κορνίζες, ευχετήριες κάρτες και αργότερα καρτ ποστάλ, η τελευταία αναδείχθηκε ως το πιο ευημερούν τμήμα της επιχείρησης μετά την εισαγωγή της το 1899.

Οι γιοι του Ραφαήλ, Χέρμαν, Άντολφ και Γουστάβ, εντάχθηκαν στην εταιρεία το 1870, που συνέπεσε με μετεγκατάσταση στο 177 City Road. Μέχρι το 1880, η εταιρεία είχε μετακομίσει στην οδό Coleman 72–73, και το 1899, μεταφέρθηκε για άλλη μια φορά στο Raphael House, μεταξύ των οδών Tenter και White Streets στο Moorfields.

Η εναρκτήρια καρτ ποστάλ Tuck δημιουργήθηκε την ίδια χρονιά, εμπνευσμένη από τους κανονισμούς των Βρετανικών Ταχυδρομείων του Νοεμβρίου 1899, οι οποίοι τυποποίησαν τις διαστάσεις των καρτ ποστάλ με εικόνα σε 14 X 9. Το 1903, παρουσιάστηκε η σειρά καρτ ποστάλ "Oilette" που περιελάμβανε έξι καρτ ποστάλ ανά σετ, ακολουθούμενη από την έναρξη της σειράς "Oilette Wide Wide World" το 1905. Ο Άντολφ υπηρέτησε ως πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος μέχρι το θάνατό του το 1926. Τραγικά, στις 29 Δεκεμβρίου 1940, το Raphael House υπέκυψε σε γερμανικούς βομβαρδισμούς, με αποτέλεσμα να χαθούν τα πρωτότυπα για την πλειοψηφία της σειράς καρτ ποστάλ. Το 1959, η εταιρεία συγχωνεύτηκε με άλλες δύο, σχηματίζοντας την British Printing Corporation (στη συνέχεια μετονομάστηκε σε British Printing & Communications Corporation το 1982 και Maxwell Communications Corporation το 1987).

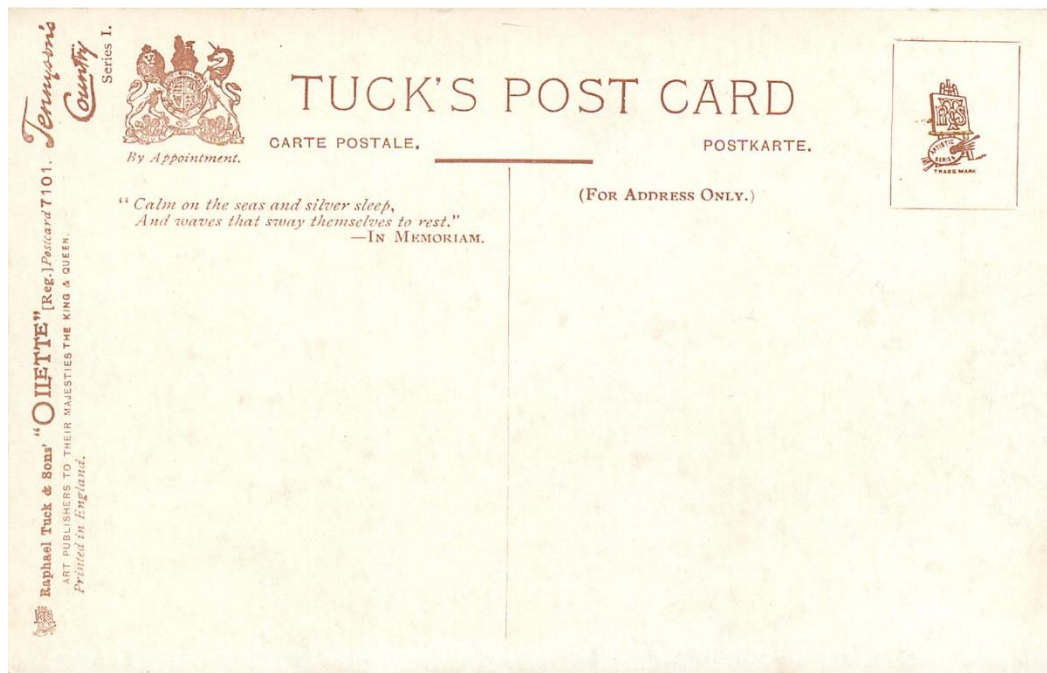
Κάθε καρτ ποστάλ Tuck έφερε το αποτύπωμα του βρετανικού βασιλικού οικόσημου (χορηγήθηκε το Βασιλικό Ένταλμα Διορισμού στην Αυτού Μεγαλειότης τη Βασίλισσα Βικτώρια το 1893), παράλληλα με το εμπορικό σήμα Tuck με καβαλέτο, παλέτα, πινέλα και το μονόγραμμα R.T.&S. (τυπώνεται συνήθως στο κουτί της σφραγίδας). Περιγράφεται στον κατάλογο Tuck του 1930, η σειρά "Oilette", που παρουσιάστηκε το

1903, επαινέστηκε ως "πραγματικές ελαιογραφίες σε μινιατούρες". Πωλούνται σε πακέτα έξι διαφορετικών σχεδίων, η τιμή τους ήταν 9d. ανά πακέτο. Αυτή η αναγνωρισμένη σειρά, που παράγεται με προηγμένες τεχνικές χρώματος από πρωτότυπους πίνακες, διατήρησε την ιδιότητά της ως η πιο επιτυχημένη και δημοφιλής ποικιλία καρτ ποστάλ παγκοσμίως. Οι αντιπρόσωποι σε όλο τον κόσμο κλήθηκαν να διαθέτουν σχεδόν κάθε σειρά από τη σειρά καρτ-ποστάλ "Oilette", εξασφαλίζοντας στους πελάτες πρόσβαση στις πιο γραφικές τοποθεσίες και τα πιο γοητευτικά θέματα.(Dumbarton Oaks)

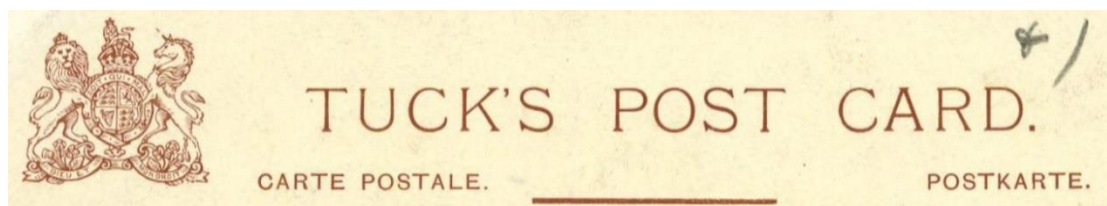
Εικόνα 41. Off Yarmouth, I.O.W., Oilette

Εικόνα 42. Off Yarmouth, I.O.W, Oilette ,οπίσθια όψη

Εικόνα 43. Εμπορικό σήμα της εταιρείας Raphael Tuck & Sons

Εικόνα 44 .Λογότυπο της εταιρείας Raphael Tuck & Sons

4.1.3 Valentine & Sons (Σκωτία)

Η Valentine and Sons, Ltd., μια επιχείρηση λιθογραφικής εκτύπωσης, ιδρύθηκε στο Dundee της Σκωτίας το 1825 από τον John Valentine. Ο γιος του James Valentine (1815–1879), αναδείχθηκε πρώιμος υπέρμαχος της φωτογραφίας, με τα έργα του να αναπαράγονταν από την εταιρεία Valentine μέχρι τη δεκαετία του 1860. Μέχρι το 1896, η εταιρεία εκτύπωνε καρτ ποστάλ, ανεβαίνοντας γρήγορα για να γίνει ο κορυφαίος κατασκευαστής καρτ ποστάλ στη Σκωτία. Χρησιμοποιώντας φωτογραφίες που τραβήχτηκαν σε αναπτυσσόμενους τουριστικούς προορισμούς, αυτές οι καρτ ποστάλ κατασκευάστηκαν κυρίως στη Σκωτία μέσω έγχρωμης λιθογραφίας halftone ή ως πραγματικές φωτογραφικές καρτ ποστάλ.

Μετά το θάνατο του James Valentine, η εταιρεία διοικούνταν από τους γιους του, William Dobson Valentine (1844–1907) και George Valentine (1852–1890). Στη δεκαετία του 1930, η εταιρεία εισήγαγε καρτ ποστάλ "Colourtone", οι οποίες δημιουργήθηκαν ως tinted halftone. Το 1963, η John Waddington Limited εξαγόρασε την εταιρεία, πουλώντας την στη συνέχεια στη Hallmark Cards το 1980. Οι δραστηριότητες στο Dundee σταμάτησαν το 1994.

Εικόνα 45 *Birds Eye View of Moose Jaw, Sask., looking North*. Valentine & Sons, χωρίς αριθμηση. Πρόκειται για μια σπάνια διπλή (δύο πάνελ) καρτ ποστάλ της εταιρείας. Ασυνήθιστα, ο φωτογράφος (Alfred Sutton) αναγνωρίζεται στη λεζάντα

Εικόνα 46. Λογότυπο της εταιρείας Valentine & Sons

4.1.4 Curt Teich Company

Η Curt Teich Company, που ιδρύθηκε από τον Curt Teich (1877–1974) στο Σικάγο του Ιλινόις, το 1898, αναδείχθηκε ως ο μεγαλύτερος τυπογράφος καρτ ποστάλ στον κόσμο. Με καταγωγή από το Greiz της Θουριγγίας της Γερμανίας, ο Teich εργάστηκε ως λιθογράφος στο Lobenstein πριν μεταναστεύσει στο Σικάγο το 1895. Ίδρυσε τη δική του εταιρεία το 1898, αρχικά τύπωνε εφημερίδες και περιοδικά, το 1908 ξεκίνησε να εκτύπωση καρτ ποστάλ, με τις περισσότερες να έχουν διακριτικά λευκά περιγράμματα.

Η υιοθέτηση της εκτύπωσης όφσσετ το 1907 σηματοδότησε μια σημαντική πρόοδο και στις αρχές της δεκαετίας του 1930, η εταιρεία άρχισε να παράγει "λινές καρτ ποστάλ". Διάφορα λογότυπα, συμπεριλαμβανομένων των Curteich-Chicago, C. T. American Art και C. T. Photochrome, χρησιμοποιήθηκαν από την Curt Teich Company. Μετά το θάνατο του Curt Teich το 1974, η επιχείρηση εξαγοράστηκε από την Regensteiner Publishers, η οποία συνέχισε την παραγωγή καρτών στο εργοστάσιο του Σικάγο μέχρι το 1978. Στη συνέχεια, τα δικαιώματα για την επωνυμία και τις διαδικασίες της εταιρείας αγοράστηκαν από την ιρλανδική εταιρεία John Hinde Ltd., με την θυγατρική στην Καλιφόρνια που λειτουργεί με την επωνυμία John Hinde Curteich, Inc.

Οι κάρτες από το 1908 έως το 1928 προσδιορίζονται τυπικά με το πρόθεμα A ή R που ακολουθείται από μια αριθμητική ακολουθία μέχρι το 124180. Αυτές οι κάρτες ήταν έγχρωμες halftone και έφεραν τις εμπορικές ονομασίες C. T. Photochrome, C. T. Art-Colortone ή C. T. American Art.

Η εταιρεία Curt Teich κέρδισε φήμη για τις καρτ-ποστάλ "Greetings From", που χαρακτηρίζονται από μεγάλα γράμματα, ζωνρά χρώματα και έντονα σχέδια. Με καταγωγή από τη Γερμανία τη δεκαετία του 1890, αυτό το στυλ εισήχθη με επιτυχία στην αμερικανική αγορά από τον Teich το 1904. Επιπλέον, η εταιρεία ενθάρρυνε τις επιχειρήσεις να δημιουργήσουν διαφημιστικές καρτ ποστάλ και εμπορικές κάρτες.

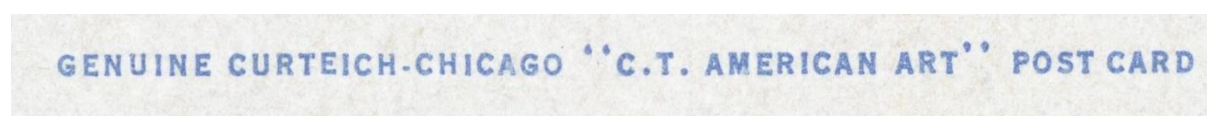
Σε μια χειρονομία διατήρησης, η οικογένεια Teich δώρισε τα αρχεία της εταιρείας στο Lake County Discovery Museum στο Ιλινόις. Το 2016, αυτή η πολύτιμη συλλογή μεταφέρθηκε στη βιβλιοθήκη Newberry στο Σικάγο.(Dumbarton Oaks)

Εικόνα 47. Χαρακτηριστική καρτ ποστάλ της εταιρείας Curt Teich & Co

Εικόνα 48. Χαρακτηριστική καρτ ποστάλ της εταιρείας Curt Teich & Co

Εικόνα 49. Λογότυπο της εταιρείας Curt Teich & Co

4.2 Μεγάλοι Έλληνες εκδότες

4.2.1 Εταιρεία Ασπιώτη

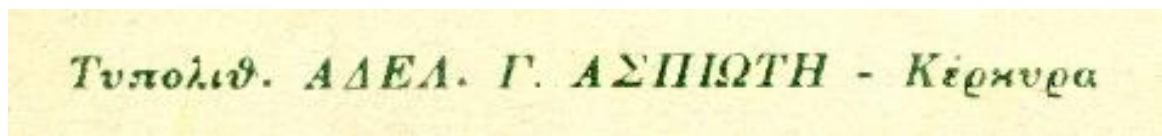
Η εταιρεία Ασπιώτη ιδρύθηκε από τον Γεράσιμο Ασπιώτη στην Κέρκυρα το 1873. Μετά τον θάνατο του το 1901, την διεύθυνση αναλαμβάνει ο γιός του, Κωνσταντίνος Ασπιώτης. Το 1909 η επιχείρηση έχει την ονομασία Χρωμοτυπολιθογραφείον Αδελφών Γ. Ασπιώτη , αφού συμμετέχει και ο Νικόλαος Ασπιώτης και λίγο αργότερα Τυπολιθογραφείον Αδελφών Γ. Ασπιώτη . Το 1925 μετονομάζεται σε Ανώνυμο Ελληνική εταιρεία Γραφικών Τεχνών Αδελφών Γερασίμου Ασπιώτη ,ενώ το 1928 δημιουργείται η εταιρεία Ασπιώτη – ΕΛΚΑ λόγω της συγχώνευσης με την Εταιρεία Λιθογραφίας και Κυτιοποιίας Αθηνών. (Καράμπελας ,1990)

Τα πρώτα καρτ ποστάλ τυπώνονται το 1903 με τυπογραφική τριχρωμία με κλισέ του εργοστασίου Shelter & Giesecke της Λειψίας. Η εταιρεία Ασπιώτη παράγει καρτ ποστάλ εξαιρετικής ποιότητας και αναγνωρίζεται η αξία της από μεγάλους ξένους εκδοτικούς οίκους. Οι διαστάσεις τους είναι 9 X 14 εκατοστά και αποτελούνται από τρία διαφορετικά είδη χαρτιού. Για την οπίσθια όψη χρησιμοποιούσαν ένα λεπτό χαρτί , όχι γυαλιστερό που φέρει το λογότυπο του εκδότη , για την μέση ένα σκληρό χαρτόνι μέτριας ποιότητας, για την εμπρόσθια επιφάνεια χρησιμοποιούσαν ένα λεπτό γυαλιστερό χαρτί.(Καράμπελας 1990)

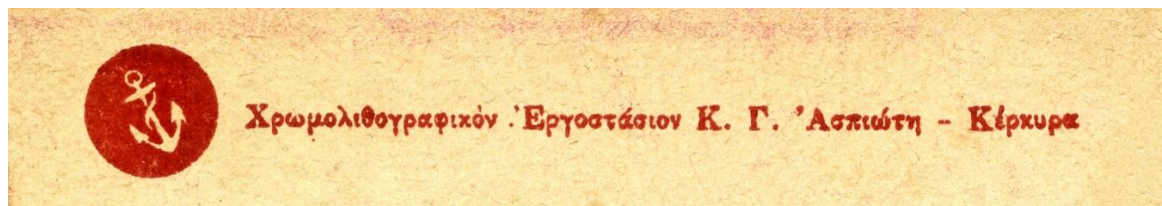
Η μέθοδος εκτύπωσης που κυριαρχεί στις καρτ ποστάλ της εταιρείας Ασπιώτη είναι η χρωμολιθογραφία. Από τις 330 περίπου τυπώθηκαν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι 210 είναι χρωμολιθογραφίες. Τα θέματα που απεικονίζουν οι καρτ ποστάλ της εταιρείας ήταν συνήθως έργα Ελλήνων ζωγράφων όπως υδατογραφίες του Άγγελου Γιαλλινά, Βικέντιου Μποκατσάμπη ,ελαιογραφίες του Θεόδωρου Ράλλη, σκίτσα του Πάνου Αραβαντινού κ.α. ,ή ξένων με ελληνική θεματολογία. (Καράμπελας ,1998)

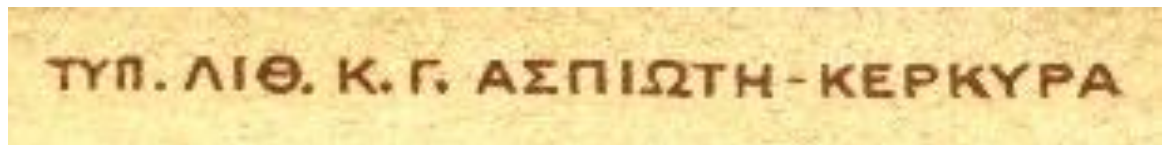
Εικόνα 50 Καρτ ποστάλ του Ασπιώτη που εκδόθηκε επ' ευκαιρία των εν Αθήναις Ολυμπιακών Αγώνων 1906

Εικόνα 51 Το λογότυπο της εταιρείας Ασπιώτη το 1920 περίπου.

Εικόνα 52 Το λογότυπο της εταιρείας Ασπιώτη το 1905 περίπου.

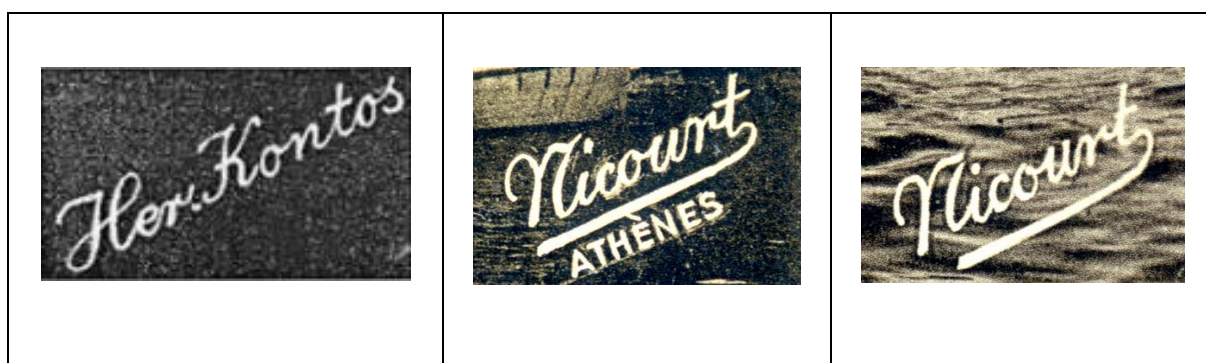

Εικόνα 53 Το λογότυπο της εταιρείας Ασπιώτη το 1904 περίπου.

4.2.2 Νικόλαος Κουρτίδης -Nicourt

Ο Νικόλαος Κουρτίδης διατηρούσε ελληνική εταιρεία έκδοσης καρτ ποστάλ στην Αθήνα από το 1935 έως το 1940 με την έναρξη του Β Παγκοσμίου Πολέμου. Εξέδωσε περίπου 1100 καρτ ποστάλ , οι περισσότερες. Τα θέματα των καρτ ποστάλ απεικόνιζαν κυρίως φωτογραφικές απόψεις της ελληνικής περιφέρειας. (Καράμπελας ,2004)

Ο Κουρτίδης συνεργάστηκε με διάφορους Έλληνες εκδότες για ευκολότερη και καλύτερη διάθεση των καρτ ποστάλ. Στην περίπτωση που τύπωνε για άλλους εκδότες στην εμπρόσθια όψη εμφανίζεται το όνομα του εκδότη, ενώ όταν τύπωνε τις δικές του καρτ ποστάλ εμφανίζεται η υπογραφή του. Η αρίθμηση των καρτ ποστάλ του ξεκινάει από τον αριθμό και φτάνει περίπου μέχρι το 1100.Ο Κουρτίδης θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους εκδότες ασπρόμαυρων καρτ ποστάλ στον ελλαδικό χώρο.(Καράμπελας , 2004)

Εικόνα 54. Υπογραφές του Κουρτίδη στις εμπρόσθιες όψεις των καρτ ποστάλ. Στην πρώτη εικόνα υπογράφει : 'Her. Kontos' , είναι μια περίπτωση που εκτυπώνει για λογαριασμό κάποιου άλλου εκδότη.

— **Edition "Nicourt"-Athènes** —
Reproduction interdite

Εικόνα 55. Το πρώτο λογότυπο του Ν. Κουρτίδη, περί το 1935

— Edition N. Kourtidès, Athènes —
Reproduction interdite

Εικόνα 56. Το δεύτερο λογότυπο του Ν. Κουρτίδη, περί το 1936

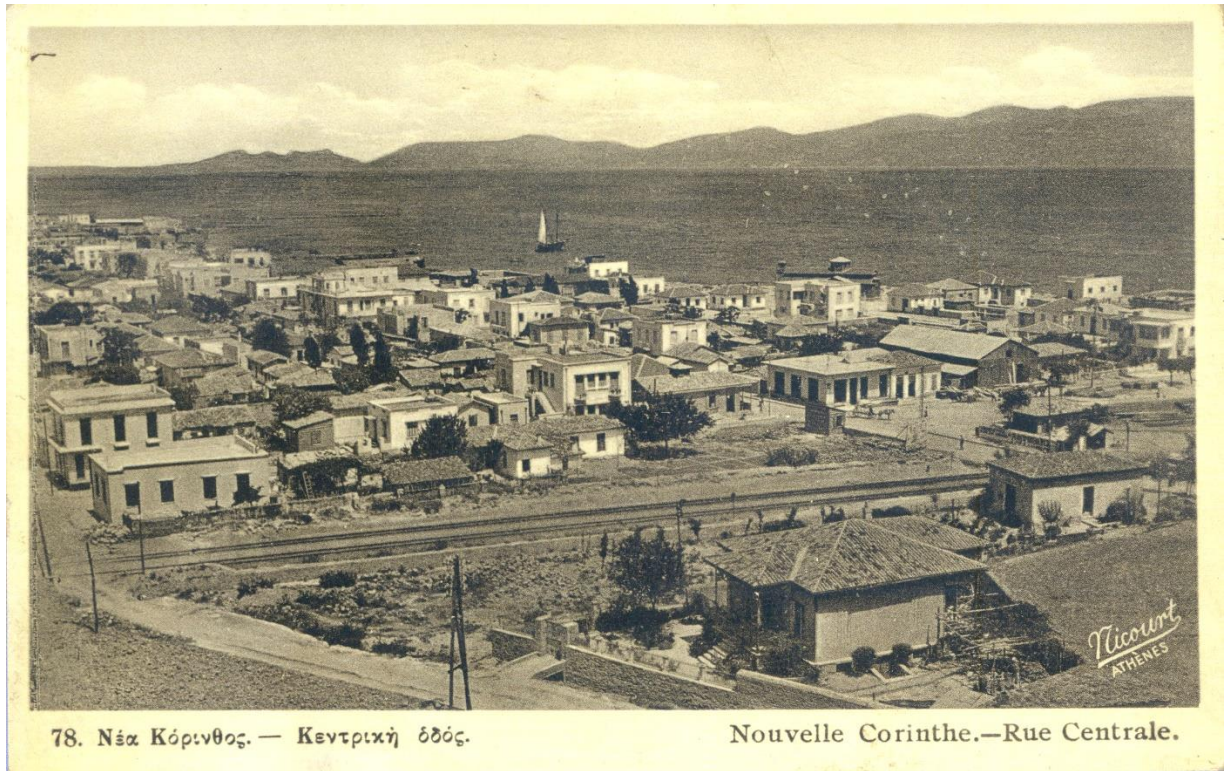
Εdition N. Courtides, Athènes.
— Reproduction interdite. —

Εικόνα 57. Το τρίτο λογότυπο του Ν. Κουρτίδη, περί το 1936.

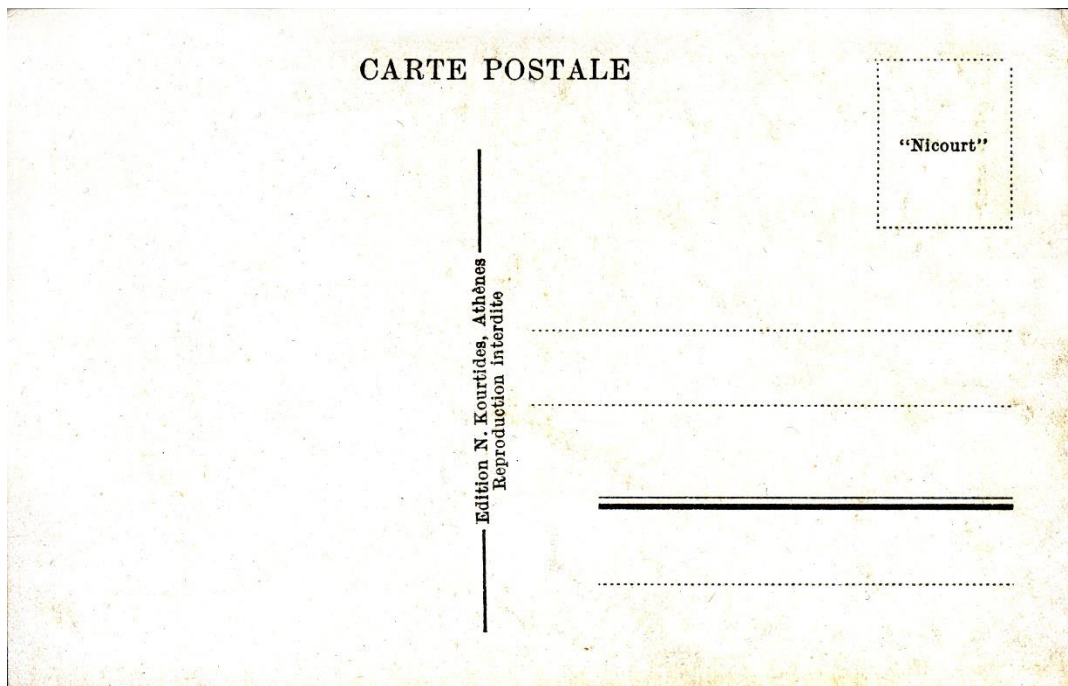
— Edition *Nicourt* ATHENES Reproduction interdite. —

Εικόνα 58. Το τέταρτο λογότυπο του Ν. Κουρτίδη, περί το 1937

Εικόνα 59. Ταχυδρομημένη καρτ ποστάλ με αρκετά πρόμη ημερομηνία: 1936.12.04

Εικόνα 60. Ένας από τους τύπους των πίσω όψεων των καρτ ποστάλ του Νικολάου Κουρτίδη

Κεφάλαιο 5. Συντήρηση και διατήρηση των καρτ ποστάλ. Μελέτες περιπτώσεων

Η συντήρηση και η διατήρηση των καρτ ποστάλ είναι κρίσιμες πτυχές της διαχείρισης των συλλογών, διασφαλίζοντας τη μακροζωία και την προσβασιμότητά τους για τις μελλοντικές γενιές. Οι καρτ ποστάλ, ως φορείς πολιτιστικής, ιστορικής και προσωπικής σημασίας, απαιτούν προσεκτικό χειρισμό και αποθήκευση για να μετριαστούν οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών παραγόντων και η φυσική φθορά.

Η μηχανική φθορά, η χημική αλλοίωση λόγω εγγενούς οξύτητας του χαρτιού, η ζημιά από τη θερμότητα και την υγρασία, καθώς και οι απειλές από μύκητες, έντομα και έκθεση στο φως, είναι μεταξύ των πρωταρχικών ανησυχιών για τη διατήρηση των καρτ ποστάλ. Αυτά τα στοιχεία μπορεί να προκαλέσουν ξεθώριασμα, αποχρωματισμό και διάσπαση των ινών χαρτιού, διαβρώνοντας σταδιακά τις οπτικές και γραπτές πληροφορίες που μεταφέρουν οι καρτ ποστάλ .

Η διατήρηση των καρτ ποστάλ περιλαμβάνει μια πολύπλευρη προσέγγιση που περιλαμβάνει προληπτικά μέτρα, φυσική αποκατάσταση και ψηφιακή συντήρηση. Η προληπτική διατήρηση είναι θεμελιώδης, εστιάζοντας στη δημιουργία βέλτιστων συνθηκών αποθήκευσης για την επιβράδυνση της φθοράς . Αυτό περιλαμβάνει τον έλεγχο περιβαλλοντικών παραγόντων όπως η έκθεση στο φως, η υγρασία και η θερμοκρασία, τα οποία μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τη μακροζωία των τεχνουργημάτων με βάση το χαρτί. Τα υλικά αρχειακής ποιότητας, όπως οι φάκελοι και τα αντιόξινα κουτιά, είναι απαραίτητα για την ασφαλή αποθήκευση, παρέχοντας προστασία έναντι των περιβαλλοντικών απειλών, ενώ ελαχιστοποιούν τη φυσική επαφή (Library of Congress,).

Οι πλαστικοί φάκελοι, κατασκευασμένοι από σταθερά υλικά όπως ο πολυεστέρας, προσφέρουν μια εναλλακτική λύση για το χειρισμό και την προβολή καρτ ποστάλ χωρίς τον κίνδυνο φυσικής ζημιάς. Ωστόσο, μπορεί να παγιδεύουν την υγρασία και τα επιβλαβή υποπροϊόντα της αποικοδόμησης του χαρτιού, υπογραμμίζοντας την ανάγκη

για μια ισορροπημένη προσέγγιση στη διατήρηση που λαμβάνει υπόψη τόσο την πρόσβαση όσο και την προστασία.

Η φυσική αποκατάσταση, αν και πιο επεμβατική, είναι μερικές φορές απαραίτητη για τη διάσωση κατεστραμμένων καρτ-ποστάλ. Αυτή η διαδικασία μπορεί να κυμαίνεται από καθαρισμό επιφανειών για την αφαίρεση ρύπων, έως και πιο περίπλοκες διαδικασίες όπως η αποξίνωση, η οποία εξουδετερώνει τα επιβλαβή οξέα στο χαρτί ή την επιδιόρθωση των φθορών χρησιμοποιώντας ιαπωνικό χαρτί και μεθυλοκυτταρίνη, γνωστά για τη σταθερότητα και την αναστρεψιμότητά τους. Η βασική αρχή στη φυσική αποκατάσταση είναι η ελάχιστη παρέμβαση, διασφαλίζοντας ότι οι προσπάθειες διατήρησης δεν θέτουν σε κίνδυνο την αρχική ακεραιότητα ή την ιστορική αξία της κάρτας (Carple, 2000).

Η ψηφιακή συντήρηση προσφέρει μια εναλλακτική οδό διατήρησης, αποτυπώνοντας το οπτικό και γραπτό περιεχόμενο των καρτ ποστάλ σε ψηφιακή μορφή. Η σάρωση υψηλής ανάλυσης επιτρέπει τη λεπτομερή τεκμηρίωση των καρτ-ποστάλ, προστατεύοντας από απώλεια πληροφοριών λόγω φυσικής φθοράς και παρέχοντας ευρύτερη πρόσβαση σε αυτά τα τεχνουργήματα για ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς. Τα ψηφιακά αρχεία μπορούν να χρησιμεύσουν ως ανεκτίμητοι πόροι, διατηρώντας την ουσία των καρτ ποστάλ για τις μελλοντικές γενιές, μειώνοντας ταυτόχρονα την ανάγκη χειρισμού των αρχικών αντικειμένων.

Οι προκλήσεις της διατήρησης των καρτ ποστάλ είναι πολύπλευρες, που περιλαμβάνουν περιβαλλοντικό έλεγχο, αποθήκευση και πρακτικές χειρισμού. Μια ολοκληρωμένη στρατηγική που αντιμετωπίζει αυτές τις προκλήσεις μπορεί να παρατείνει σημαντικά τη διάρκεια ζωής μιας συλλογής καρτ ποστάλ, διατηρώντας την αξία της για έρευνα, εκπαίδευση και απόλαυση. (Merrill-Oldham ,1995)

5.1 Μελέτες περιπτώσεων

5.1.1 Postcards from Scapa Flow: Developing a Conservation Strategy for Material Recovered from SMS Karlsruhe, Amanda Clydesdale

Εισαγωγή

Η μελέτη της Amanda Clydesdale δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Journal of the Society of Archivists* στις 23 Ιανουαρίου 2007. Πραγματεύεται την συντήρηση καρτ ποστάλ που ανασύρθηκαν από το ναυάγιο ενός γερμανικού πολεμικού πλοίου (SMS Karlsruhe) του Α Παγκοσμίου Πολέμου από το Σκάπα Φλόου του Ηνωμένου Βασιλείου. Είναι άγνωστος ο αριθμός τους αφού βρέθηκαν κολλημένες μεταξύ τους σχηματίζοντας στοίβες(εικ.61) και βρίσκονταν σε πολύ κακή κατάσταση. Οι περισσότερες απεικονίζουν ένα πολεμικό πλοίο ,κάποιες έχουν συναισθηματικές αναπαραστάσεις ανθρώπων και καμία καρτ ποστάλ δεν είναι χρησιμοποιημένη, δηλαδή δεν υπάρχει κάποιο γραπτό μήνυμα. Οι προκλήσεις συντήρησης ήταν μεγάλες για το ενάλιο αρχειακό υλικό και συμβουλευτήκαν μια αντίστοιχη περίπτωση συντήρησης από το ναυάγιο του Τιτανικού.

Οι καρτ-ποστάλ ανασύρθηκαν από τον βυθό της θάλασσας και στη συνέχεια αντιμετωπίστηκαν ως θαλάσσια αρχαιολογικά ευρήματα, αντί ως αρχειακά αντικείμενα. Ακολουθήθηκαν οι κανονικές διαδικασίες σε τέτοιες περιπτώσεις, δηλαδή αφαλάτωση, αξιολόγηση, προτάσεις θεραπείας και συντήρηση. Τεκμηρίωση όλων των σταδίων πραγματοποιήθηκε με φωτογράφιση πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τις θεραπείες.

Εικόνα 61. Στοιβα καρτ ποστάλ

Κατάσταση διατήρησης

Από τη μακροσκοπική παρατήρηση φάνηκαν ίχνη χάρτινου (εικ. 62) περιτυλίγματος και ίχνη από κάποιο μεταλλικό κουτί(εικ.63) που πιθανώς φυλάσσονταν. Κάθε δέσμη εξέπεμπε μια έντονη μυρωδιά καυσίμου και υδρόθειου. Ήταν εξαιρετικά μαλακές και εύθρυπτες. Μαύρα σωματίδια (πιθανώς ένα μείγμα άνθρακα, οξειδωμένου καυσίμου και σωματιδίων θειούχου σιδήρου) είχαν διαπεράσει κατευθείαν τις δέσμες των καρτ-ποστάλ (εικ. 64) και μαύρες κηλίδες υπήρχαν στις ίνες του χαρτιού, Αυτό πιθανότατα ήταν αποτέλεσμα από την ύπαρξη θειούχου σιδήρου, ο οποίος παράγεται στο θαλασσινό νερό από μικροοργανισμούς. Στο εργαστήριο, βρέθηκε ότι μετά από μερικές ημέρες έκθεσης στον αέρα, άρχισαν να αναπτύσσονται πορτοκαλο-καφέ κηλίδες, προφανώς βιολογικής προέλευσης.

Πιθανώς η μόλυνση από καύσιμα και οι εναποθέσεις θειούχου σιδήρου απέτρεψαν τη βιολογική επίθεση. Τα προϊόντα διάβρωσης από τα μεταλλικά (κασσίτερος ή ψευδάργυρος;) κουτιά στα οποία αποθηκεύονταν οι καρτ ποστάλ μπορεί να είχαν

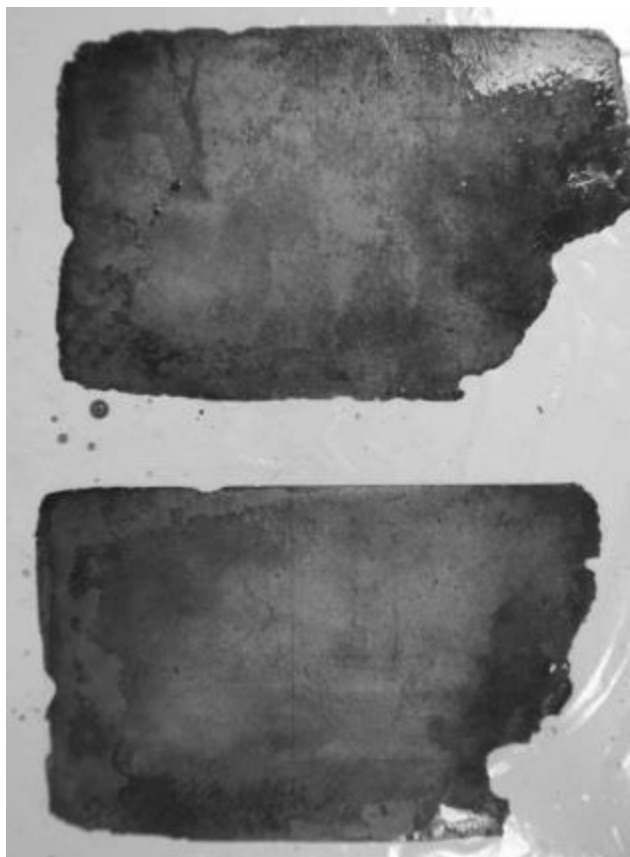
βιοκτόνο αποτέλεσμα . Σίγουρα, οι ενώσεις κασσίτερου χρησιμοποιούνται ευρέως σε θαλάσσιες εφαρμογές κατά των επικαλύψεων και αντικείμενα που βρίσκονταν σε κοντέινερ στον Τιτανικό βρέθηκαν σε καλύτερη κατάσταση από ό,τι θα αναμενόταν κανονικά. Είναι πιθανό ότι δημιουργήθηκαν μικροπεριβάλλον μέσα στα κουτιά που επιβράδυναν τον ρυθμό βιολογικής φθοράς.

Εικόνα 62.. Ίχνη χάρτινου περιτυλίγματος

Εικόνα 63. Ίχνη μεταλλικού κουτιού

Εικόνα 64. Μαύρα σωματίδια

Εργασίες συντήρησης

Πρωταρχικό στάδιο ήταν ο διαχωρισμός των καρτ ποστάλ .Μια ποσότητα νερού διαπερνούσε τη στοίβα με τις καρτ ποστάλ και με τη χρήση σπάτουλας μεταξύ των

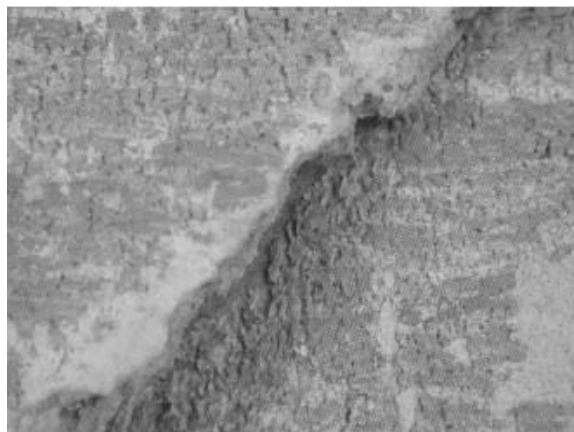
καρτών επιτεύχθηκε ο διαχωρισμός. Γενικά αυτή η εργασία ήταν εφικτή εκτός από τις κάρτες που είχαν επικολληθεί από προϊόντα διάβρωσης.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε αφαλάτωση των καρτ-ποστάλ με νερό βρύσης και στη συνέχεια με απιονισμένο νερό. Η κίνηση του νερού, προκαλούσε απώλειες υλικού από επιφάνεια των καρτ ποστάλ, οπότε οι αλλαγές νερού γίνονταν μόνο κάθε 48 ώρες, με προέλεγχο για ιόντα χλωρίου. Το μεγαλύτερο μέρος των καρτ-ποστάλ διατηρήθηκε σε δέσμες, μόνο περίπου το 10 τοις εκατό των καρτ-ποστάλ διαχωρίστηκαν και αφαλατώθηκαν. Μόλις οι δοκιμές χλωρίου ήταν αρνητικές, οι καρτ-ποστάλ επέστρεψαν σε σκοτεινή αποθήκευση (ψυκτικούς θαλάμους, σε νερό, στους 3°C) σε σφραγισμένα κουτιά πολυαιθυλενίου γεμάτα με νερό. Αυτό έγινε για να ελαχιστοποιηθεί η έκθεση στο οξυγόνο και να περιοριστεί η μικροβιακή ανάπτυξη.

Η επόμενη εργασία συντήρησης αφορά τον καθαρισμό των μαύρων σωματιδίων και μαύρων κηλίδων που προέρχονται από τα προϊόντα του θειούχου σιδήρου. Η αφαίρεση των σωματιδίων πραγματοποιήθηκε με το πλύσιμο των διαχωρισμένων καρτών, αλλά δεν ήταν εφικτό να αφαιρεθούν από τις στοίβες. Με τον υγρό καθαρισμό μειώθηκαν αρκετά και οι μαύρες κηλίδες, ωστόσο πραγματοποιήθηκε και χημικός καθαρισμός. Επιλέχθηκε το τρι-οξικό αμμώνιο μεταξύ άλλων χημικών (δινατριο διθειονίτης, δινατριούχο EDTA) γιατί είχε καλύτερα αποτελέσματα. Τα άλλα δύο χημικά προκαλούσαν απώλειες στην επιφάνεια των καρτ ποστάλ.

Μετά τον καθαρισμό πραγματοποιήθηκαν δοκιμές για την αφαίρεση του νερού από τις διαχωρισμένες κάρτες και από τις στοίβες. Μια από τις μεθόδους που προτιμήθηκε είναι η λυοφιλίωση (freeze drying). Κάποιες κάρτες προετοιμάστηκαν με ζελατίνη ή μεθυλοκυτταρίνη (SCMC) πριν από την κατάψυξη. Παρόλο που υπήρχε ελάχιστη παραμόρφωση κατά την ξήρανση, υπήρξε σημαντική συρρίκνωση του χαρτιού και οι επιφάνειες των καρτών ήταν εξαιρετικά άνισες, καθώς επίσης παρατηρήθηκαν ανωμαλίες στην επιφάνεια τους (εικ. 65, 66). Η εφαρμογή ζελατίνης ή SCMC στο κολλάρισμα πριν από την κατάψυξη είχε μικρή επίδραση, θεωρήθηκε λοιπόν πως η λυοφιλίωση δεν ήταν αποδεκτή επιλογή.

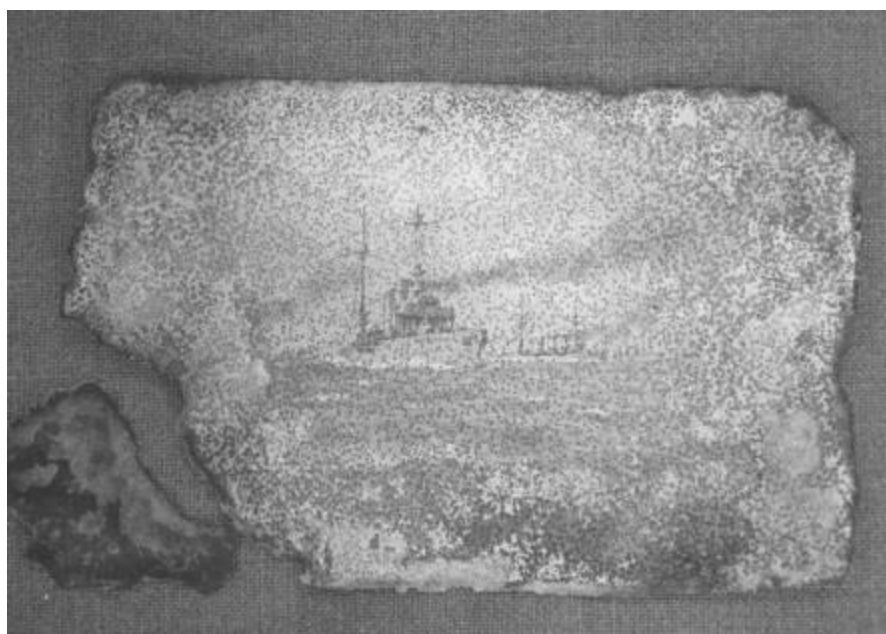
Μια κάρτα αντιμετωπίστηκε με PEG 4000 (πολυαιθυλενογλυκόλη) .Αυτή η μέθοδος δεν ήταν επιτυχής, καθώς, παρόλο που υπήρχε ελάχιστη συρρίκνωση και η κάρτα παρέμεινε επίπεδη μετά την λυοφιλίωση, η PEG τείνει να σχηματίζει μικρά γκρι στίγματα στην επιφάνεια των καρτ ποστάλ (εικ. 67).

Εικόνα 65 Η επιφάνεια μετά το freeze drying

Εικόνα 66. Η επιφάνεια μετά το freeze drying

Εικόνα 67. Καρτ ποστάλ μετά τη χρήση PEG 4000

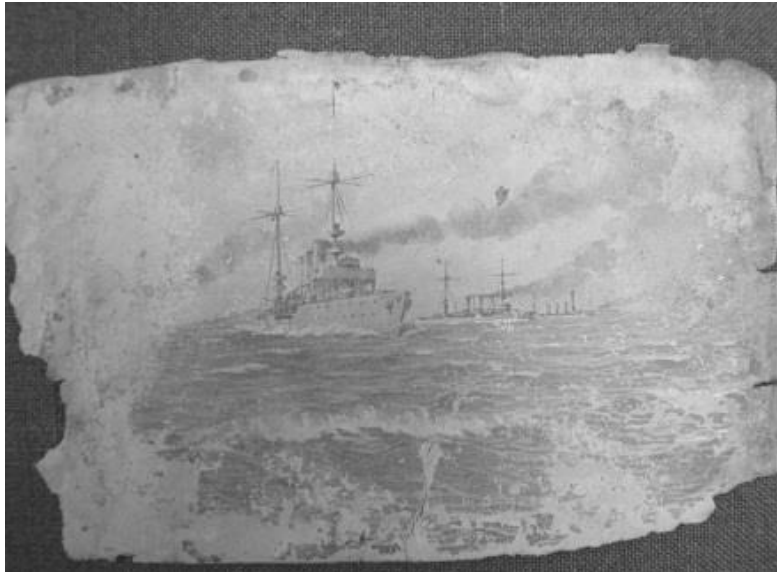
Μια άλλη μέθοδος ξήρανσης που πραγματοποιήθηκε σε κάποιες άλλες καρτ ποστάλ ήταν απλώς να αφεθούν και να στεγνώσουν με τον αέρα. Δεν μπορούσαν να τοποθετηθούν κάτω από βάρη ή σε επαφή με Melinex, καθώς ακόμα και η παραμικρή

πίεση αφαιρούσε τμήματα της εικόνας από την επιφάνεια. Μετά το στέγνωμα οι άκρες των καρτ-ποστάλ είχαν υποστεί μεγαλύτερη τριβή και βιολογική επίθεση. Οι άκρες ήταν αισθητά λεπτότερες, κυρτές προς τα μέσα και παρουσίαζαν σημαντική συρρίκνωση, που συχνά είχε ως αποτέλεσμα μικρά σκισίματα (εικ. 68). Ωστόσο, μετά το στέγνωμα, μπορούσαν να υγρανθούν και να επανασχηματιστούν, και στη συνέχεια να γίνει ξανά κολλάρισμα.

Μερικές από τις καρτ-ποστάλ αφέθηκαν να στεγνώσουν στον αέρα, αλλά κατά τη διάρκεια των δοκιμών για να βρεθεί μια εναλλακτική λύση στη SCMS, δοκιμάστηκε η Klucel G (υδροξυπροπυλοκυτταρίνη) σε IMS (βιομηχανική μεθυλιωμένη αλκοόλη: 95% αιθανόλη, 5% μεθανόλη). Το στέγνωμα των καρτ ποστάλ μέσω διαδοχικών λουτρών IMS αποδείχθηκε πολύ επιτυχημένο, καθώς βελτίωσε σημαντικά την ευχρηστία τους σε σύγκριση με την κατάστασή τους στο νερό, και επίσης επέτρεψε στο πληρωτικό υλικό να προσκολληθεί στενά στην επιφάνεια. Το συνολικό αποτέλεσμα (εικ. 69) ήταν μια πιο λεία επιφάνεια και λιγότερη παραμόρφωση κατά το στέγνωμα. Εφόσον η Klucel G ήταν διαλυτή σε IMS, μπορούσε να εφαρμοστεί μετά το τελικό λουτρό IMS ως υλικό κολλαρίσματος.

Εικόνα 68. Αποτέλεσμα με SCMS, και στέγνωμα με τον αέρα. Αδύναμες, κυρτές άκρες με σκισίματα.

Εικόνα 69. Αποτέλεσμα μετά από μπάνιο σε IMS και εφαρμογή Klucel G.

Τελευταίο στάδιο είναι η συσκευασία και οι αποθήκευση των καρτ ποστάλ. Λόγω της ύπαρξης θειούχου σιδήρου που οξειδώνεται με την παρουσία νερού και αέρα θα χρησιμοποιήσουν έναν αλκαλικό ρυθμιστικό παράγοντα που θα συμβάλει στην εξουδετέρωση των οξέων.

5.1.2 Dating Vintage Hand-Colored Real Photo Postcards: A Review and Applied Study, Maha Ali , Emil Henin

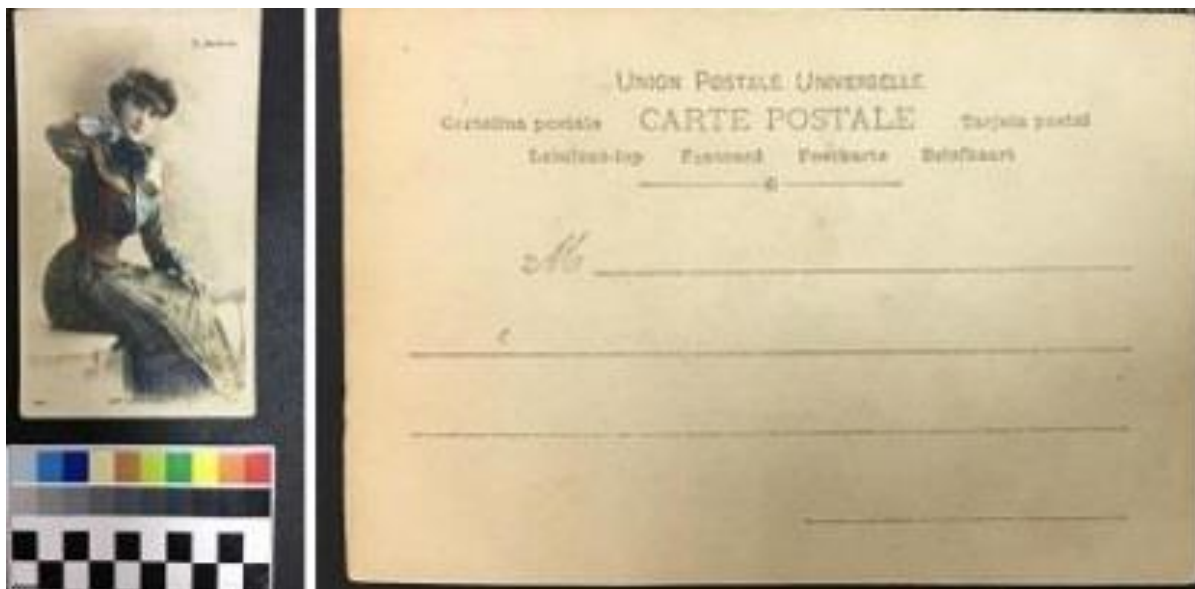
Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη με τίτλο "Dating Vintage Hand-Colored Real Photocards: A Review and Applied Study" των Maha Ali και Emil Henin, που δημοσιεύτηκε στο International Journal of Conservation Science τον Απρίλιο – Ιούνιο 2021, επικεντρώνεται στην εξέταση, τεκμηρίωση και χρονολόγηση μιας πραγματικής φωτογραφικής καρτ ποστάλ.

Περιγραφή της καρτ ποστάλ

Πρόκειται για μια επιζωγραφισμένη ασπρόμαυρη καρτ ποστάλ (εικ. 70) που απεικονίζει το πορτρέτο μιας καθιστής κυρίας, διαστάσεων 9 X 14 εκατοστά, και φέρει

πολλές επιγραφές (εικ. 71) όπως Reutlinger Paris, Melle Charclais, S.I.P., 855/1 , Th. Moderne Η επιφάνεια της εικόνας είναι ματ, ωστόσο, φαίνεται σαν να έχει εφαρμοστεί μια επίστρωση στην επιφάνεια που της δίνει μια ημι-ματ λάμψη. Η οπίσθια όψη είναι αδιαίρετη και φέρει και τις επικεφαλίδες Union Postale Universelle και Carte Postale

Εικόνα 70. Καρτ ποστάλ άγνωστης περιόδου με μη διαιρεμένη πλάτη.

Εικόνα 71 . Επιγραφές στην εμπρόσθια όψη

Κατάσταση διατήρησης

Όσον αφορά τη διατήρηση, η φωτογραφική καρτ-ποστάλ φαίνεται να είναι σε καλή φυσική κατάσταση. Ωστόσο, η αρχική οπτική παρατήρηση έδειξε την παρουσία επιφανειακής βρωμιάς, ελαφρού κιτρινίσματος του χαρτιού, φθορά (mirroring), τσακίσματα και απώλεια κόκκων χρωστικής (εικ. 72) .

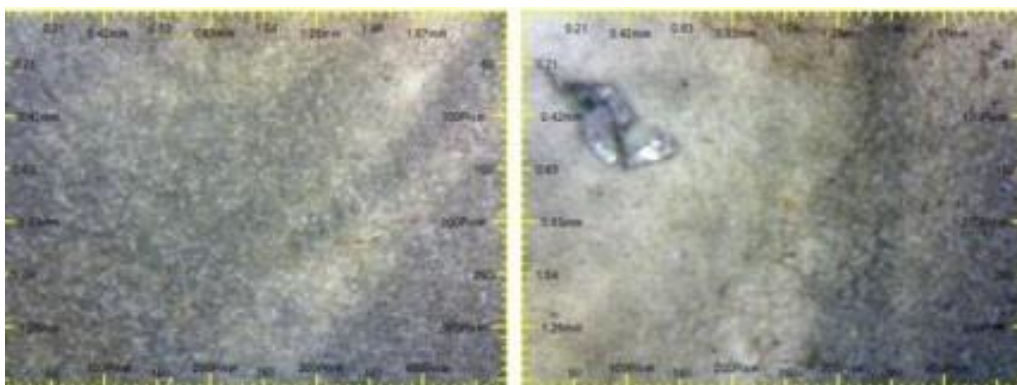

Εικόνα 72. Απώλειες χρωστικής

Διαδικασία χρονολόγησης

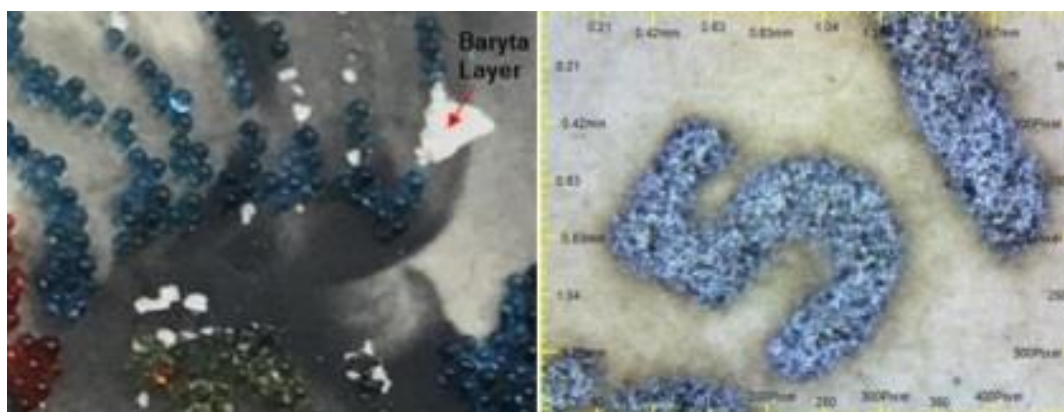
Αρχικά πρέπει να σημειωθεί ότι λήφθηκαν υπόψη τρεις βασικές στιγμές: η ημερομηνία της αρχικής φωτογραφίας από την οποία κατασκευάστηκε η καρτ-ποστάλ, η ημερομηνία δημοσίευσης της κάρτας και η ημερομηνία ακύρωσης. Για πολλές κάρτες, αυτές οι τρεις ημερομηνίες είναι κοντά μεταξύ τους, αλλά για άλλες διαφέρουν.

Για τη διαδικασία της χρονολόγησης, πρώτα αντιμετωπίστηκε το ζήτημα της αναγνώρισης πραγματικής φωτογραφικής καρτ-ποστάλ. Ο τρόπος για να διακρίνουν μια φωτογραφία και μια φωτομηχανική εκτύπωση είναι η χρήση μικροσκοπίου 30-100X. Οι φωτομηχανικές διαδικασίες τείνουν να παράγουν ένα χαρακτηριστικό μοτίβο μελανιού. Αντίθετα, οι πραγματικές φωτογραφίες έχουν έναν συνεχόμενο τόνο εικόνας. Συνεπώς, η εξέταση με μικροσκόπιο(εικ. 73) 1000X ROHS Digital USB έδειξε ότι πρόκειται για πραγματική φωτογραφική καρτ-ποστάλ.

Εικόνα 73 . Λήψεις από το μικροσκόπιο

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε η ταυτοποίηση της διαδικασίας εκτύπωσης στις εικόνας . Με μικροσκοπική παρατήρηση (εικ. 74)σε σημεία απώλειας της φωτογραφικής επιφάνειας παρατηρήθηκε στρώμα βαρύτη (baryta layer) ,ένα στοιχείο που συνήθως υπάρχει στα φωτογραφικά χαρτιά με στρώση ζελατινούχου άργυρου. Το φαινόμενο του mirroring συναντάται σε τέτοια χαρτιά του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα κατέληξαν ότι πρόκειται για μια πραγματική εικόνα εκτυπωμένη σε χαρτί ζελατινούχου άργυρου.

Εικόνα 74. Ύπαρξη στρώματος βαρύτη και φαινόμενο mirroring

Το επόμενο βήμα ήταν να εξετάσουν τις επιγραφές και μέσω βιβλιογραφικής έρευνας να καταλήξουν σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Η επιγραφή "Reutlinger" (εικ. 75)αποδίδεται σε ένα φωτογράφο (Charles Reutlinger,) του Παρισιού που διατηρούσε φωτογραφικό στούντιο. Το 1890, ο ανιψιός του Charles, Λεοπόλντ, ανέλαβε το στούντιο, αναπτύσσοντας την επιχείρηση των καρτ ποστάλ. Το κύριο ενδιαφέρον του Λεοπόλντ ήταν οι γυναίκες και η μόδα. Φωτογράφιζε γυναίκες από την όπερα και τα θέατρα με όμορφα φορέματα.

Εικόνα 75.. Charles Reutlinger και το λογότυπο του

Η επιγραφές "Melle Charclais" και "Th. Moderne" , αφορούν μια Γαλλίδα ηθοποιό στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και το γαλλικό θέατρο Le Théâtre Moderne, το οποίο ανακατασκευάστηκε και μετονομάστηκε πολλές φορές, αλλάζοντας το είδος του πριν μετονομαστεί το 1922 σε "Moulin Rose" Τέλος τα επιμέρους χαρακτηριστικά που απεικονίζονται όπως η ενδυμασία και η κόμμωση της εποχής παραπέμπουν στην Belle Époque, μια περίοδος μεταξύ 1900 και 1914.

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω η μελέτη των Ali και Henin, συνδυάζει την μικροσκοπική και μακροσκοπική παρατήρηση με τη βιβλιογραφική έρευνα με σκοπό να τεκμηριώσει και να χρονολογήσει μια καρτ ποστάλ άγνωστης περιόδου.

5.1.3 Assessing historical printed materials using the combination of historical information and imaging techniques. Case study: Greek postcards of the early 20th century , Kokla Vasiliki

Εισαγωγή

Η έρευνα της Βασιλική Κόκλα δημοσιεύτηκε στο περιοδικό International Circular of Graphic Education and Research το 2021 και στοχεύει στην ανάκτηση πληροφοριών σχετικά με τα υλικά και τις τεχνικές εκτύπωσης των καρτ ποστάλ της εταιρείας Ασπιώτη στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Τα καρτ ποστάλ που μελετήθηκαν προέρχονται από το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, στα οποία δεν υπάρχει ένδειξη ημερομηνίας(εικ.76) , και από ένα ιδιωτικό αρχείο, στα οποία αναγράφεται ημερομηνία αποστολής (εικ.77).

Εικόνα 76. Καρτ ποστάλ από το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος χωρίς ημερομηνία

Εικόνα 77. Καρτ ποστάλ από ιδιωτικό αρχείο με αναγραφόμενη ημερομηνία αποστολής

Διαδικασία τεκμηρίωσης τεχνικών κατασκευής

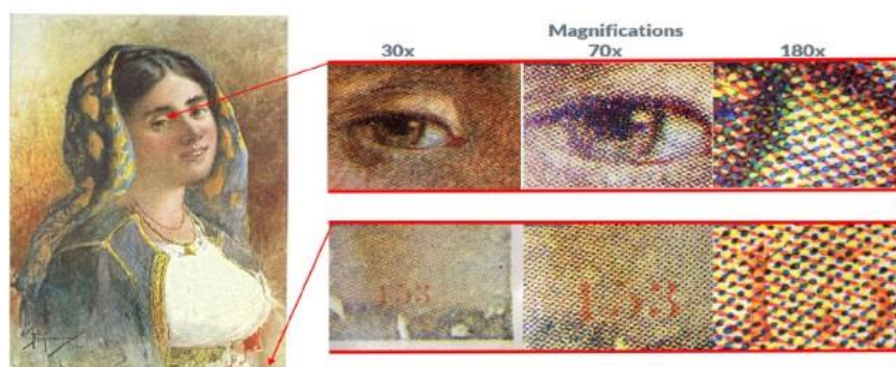
Η διαδικασία χρονολόγησης και ταυτοποίησης υλικών και τεχνικών κατασκευής προκύπτει από τον συνδυασμό της ιστορικής έρευνας και των τεχνικών κατασκευής που χρησιμοποίησε η εταιρεία Ασπιώτη και της εξέτασης των καρτ ποστάλ με πολυφασματικές απεικονιστικές τεχνικές.

Η ιστορική έρευνα στοχεύει στην συλλογή πληροφοριών και βασίστηκε σε ένα απόσπασμα της εφημερίδας 'Βραδινή', σε συμβόλαια, σχέδια μηχανών, λίστες μηχανών που ανήκαν στη βιομηχανία από την Ένωση Λιθογράφων στην Ελλάδα, επιστολές γραμμένες από τεχνικούς της βιομηχανίας και σε κείμενα από άτομα που

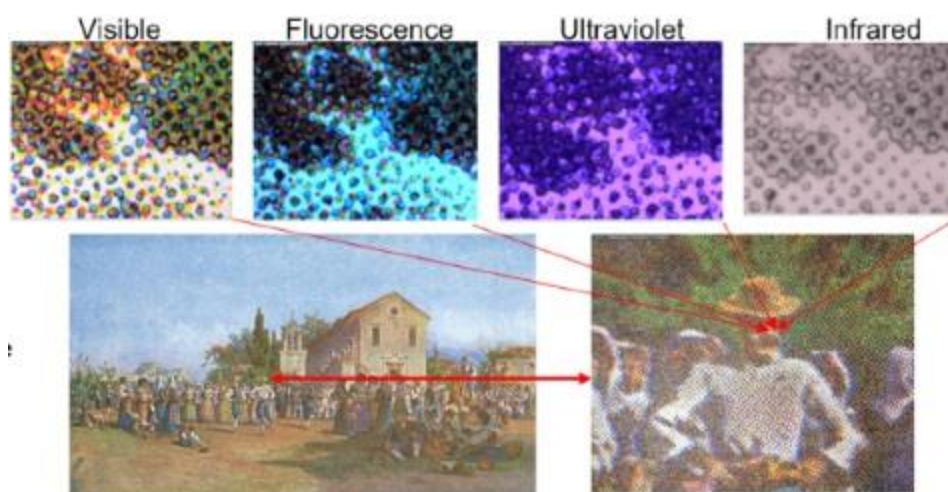

εργάστηκαν στη βιομηχανία ,που ανήκουν στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής τράπεζας της Ελλάδος.

Το επόμενο στάδιο πραγματοποιείται εξέταση των καρτ ποστάλ με μικροσκοπικές πολυφασματικές τεχνικές απεικονίσεις. Ο στόχος αυτής της εξέτασης είναι η εξακρίβωση των μεθόδων εκτύπωσης που χρησιμοποιήθηκαν. Οι εικόνες λήφθηκαν ψηφιακό μικροσκόπιο DinoLite σε διαφορετικές μεγεθύνσεις 30x, 70x και 180x και σε τέσσερις διαφορετικές ζώνες του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος στην ορατή ζώνη από 420-780nm , στην υπεριώδη ζώνη, στο μήκος κύματος των 395 nm, στην υπέρυθη ζώνη, στο μήκος κύματος των 975 nm, και στη ζώνη μεταξύ 400-420nm, όπου παρατηρείται το φαινόμενο του φθορισμού (εικ.78).

Εικόνα 78.. Καρτ ποστάλ 153 , από το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής τράπεζας της Ελλάδος . Από αριστερά προς τα δεξιά λήψεις μεγεθύνσεων 30x, 70x και 180x.

Εικόνα 79 . Καρτ ποστάλ 113, από το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Στην επάνω γραμμή τέσσερις λήψεις σε μεγέθυνση 180x και στις τέσσερις ζώνες του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος. Κάτω δεξιά λήψη στο ορατό σε μεγέθυνση 30x..

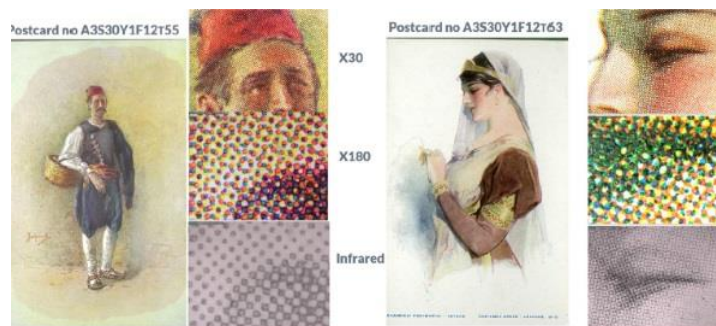

Στην εικόνα φθορισμού (εικ. 79)(400-420nm) παρατηρείται ότι έχουν δημιουργηθεί ψευδοχρώματα σύμφωνα με τον φθορισμό και την ανακλαστικότητα των χρωμάτων. Στην υπεριώδη εικόνα, τα χρώματα παρουσιάζουν διαφορετικές απορροφήσεις και, τέλος, στην υπέρυθη εικόνα, το μπλε και το μαύρο χρώμα παρουσιάζουν μια μικρή διαφορά στην απορρόφηση αυτού του μήκους κύματος, ενώ το κόκκινο και το κίτρινο χρώμα δεν παρουσιάζουν καμία απορρόφηση στην υπέρυθη ζώνη.

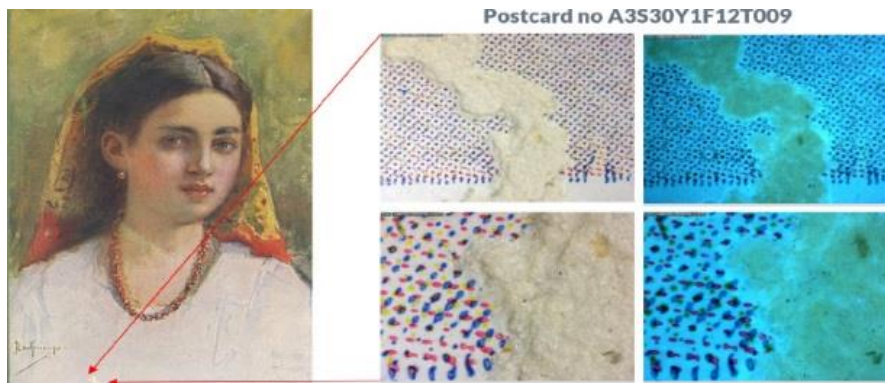
Αποτελέσματα

Οι πληροφορίες που αντλήθηκαν από την έρευνα είναι πως τα μηχανήματα που χρησιμοποιούσε η βιομηχανία Ασπιώτη ήταν δύο περιστροφικές μηχανές offset κατασκευασμένες από τη Machinery and Altrincham το 1911. Επίσης η έρευνα έδειξε πως η βιομηχανία έκανε χρήση των τεσσάρων βασικών χρωμάτων στις εκτυπώσεις, και τέλος τα ιστορικά ντοκουμέντα αποκάλυψαν τη βιομηχανία του Ασπιώτη ως πρωτοπόρο στον κλάδο των ελληνικών γραφικών τεχνών, ενσωματώνοντας ευρωπαϊκά πρότυπα και τεχνολογίες.

Η μικροσκοπική πολυφασματική τεχνική απεικόνισης υπέδειξε ότι ορισμένες καρτ ποστάλ τυπώθηκαν με τρία βασικά χρώματα (μπλε, κόκκινο, κίτρινο), ενώ άλλες ενσωμάτωσαν ένα τέταρτο χρώμα (μαύρο)(εικ.80). Επίσης παρατηρήθηκε φθορισμός μεταξύ του υποστρώματος χαρτιού και του μελανιού, που σημαίνει ότι υπάρχει μια επικάλυψη ανάμεσά τους (εικ.81). Ορισμένες επιστολές της βιομηχανίας Ασπιώτη που ανήκουν στο Ιστορικό Αρχείο αναφέρονται στην αγορά βαρίου.

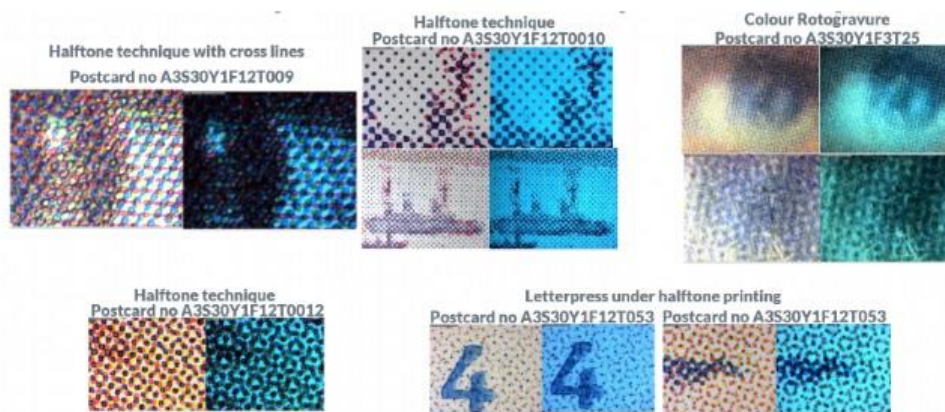

Εικόνα 80. Καρτ ποστάλ με τέσσερα χρώματα

Εικόνα 81. Φθορισμός ανάμεσα στο χαρτί και στο μελάνι, απόδειξη ύπαρξης ενός επιπλέον επικαλυπτικού στρώματος.

Μέσω της ανάλυσης μικροσκοπικών εικόνων, εντοπίστηκαν διάφορες τεχνικές εκτύπωσης που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή καρτ-ποστάλ, όπως halftone, offset λιθογραφία, βαθυτυπία και letterpress(εικ.82).

Εικόνα 82. Διάφορες τεχνικές εκτύπωσης καρτ ποστάλ της εταιρείας Ασπίότη

Συμπεράσματα

Η ιστορία των καρτ ποστάλ δεν είναι απλώς ένα χρονικό ενός μέσου επικοινωνίας, αλλά μια αντανάκλαση των κοινωνικών αλλαγών, των τεχνολογικών προόδων και των πολιτιστικών τάσεων. Η εξέλιξή τους από απλές κάρτες αλληλογραφίας σε περίτεχνα, γεμάτα εικόνες τεχνουργήματα περικλείει ένα συναρπαστικό ταξίδι στην ιστορία.

Η εξέλιξη των τύπων χαρτιού στην παραγωγή καρτ ποστάλ αντανακλά τις ευρύτερες τεχνολογικές εξελίξεις και τις μεταβαλλόμενες προτιμήσεις των καταναλωτών. Κάθε τύπος χαρτιού έφερε ξεχωριστές ιδιότητες στις καρτ ποστάλ, επηρεάζοντας τον τρόπο παραγωγής, χρήσης και εκτίμησης τους. Από την πρακτική αντοχή του πρώιμου χαρτονιού μέχρι την ανάγλυφη κομψότητα του λινού και την προσωπική πινελιά του φωτογραφικού χαρτιού, αυτά τα υλικά έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στη διαρκή ελκυστικότητα των καρτ ποστάλ ως μέσο επικοινωνίας και μορφή συλλεκτικής τέχνης.

Η λιθογραφία και η χρωμολιθογραφία έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη δημοτικότητα των καρτ ποστάλ. Αυτές οι τεχνικές εκτύπωσης επέτρεψαν τη μαζική παραγωγή υψηλής ποιότητας, αισθητικά ευχάριστες καρτ ποστάλ που θα μπορούσαν να πωληθούν με χαμηλό κόστος, καθιστώντας τις προσιτές σε ένα ευρύ κοινό. Οι καινοτομίες που επέφερε η λιθογραφία και η χρωμολιθογραφία όχι μόνο μεταμόρφωσαν τη βιομηχανία καρτ ποστάλ αλλά είχαν επίσης διαρκή αντίκτυπο στον τομέα της εκτύπωσης και της γραφιστικής.

Οι φωτομηχανικές τεχνικές εκτύπωσης, όπως η κολλοτυπία, η φωτο - χρωμολιθογραφία, η offset λιθογραφία και η halftone εκτύπωση επηρέασαν σημαντικά την παραγωγή καρτ ποστάλ, μετατρέποντάς την σε ένα ευρέως διαδεδομένο και ευέλικτο μέσο. Αυτές οι μέθοδοι διευκόλυναν την αναπαραγωγή εικόνων με υψηλή πιστότητα, διεύρυναν το φάσμα της έγχρωμης εκτύπωσης και κατέστησαν προσιτή τη δημιουργία και διανομή καρτ-ποστάλ στο ευρύ κοινό.

Η πρόοδος των τεχνικών εκτύπωσης υπήρξε καθοριστική για την εξέλιξη των καρτ ποστάλ, επηρεάζοντας την αισθητική τους γοητεία, την αποτελεσματικότητα της παραγωγής και την πολιτιστική τους σημασία. Από την καλλιτεχνική φινέτσα της λιθογραφίας μέχρι την ευελιξία της ψηφιακής εκτύπωσης, κάθε μέθοδος έχει αφήσει ένα ξεχωριστό αποτύπωμα στην ιστορία και την ανάπτυξη των καρτ ποστάλ.

Συμπερασματικά, η διαρκής ελκυστικότητα των καρτ ποστάλ έχει τις ρίζες της στην πολύπλευρη φύση τους, που χρησιμεύουν ως παράθυρα στον κόσμο, αγωγοί προσωπικής έκφρασης και αντικείμενα πολιτιστικής και ιστορικής σημασίας. Οι εκδοτικοί οίκοι ήταν βασικοί παίκτες σε αυτήν την αφήγηση, οδηγώντας την εξέλιξη των καρτ ποστάλ μέσω της καινοτομίας στο σχεδιασμό, την παραγωγή και το μάρκετινγκ. Προσαρμόζοντας τις μεταβαλλόμενες τεχνολογίες, τις προτιμήσεις των καταναλωτών και τις κοινωνικές τάσεις, οι εκδοτικοί οίκοι έχουν διασφαλίσει ότι οι καρτ ποστάλ παραμένουν σχετικές και αγαπημένες σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο.

Η διατήρηση και η συντήρηση των καρτ ποστάλ είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση μιας απτής σύνδεσης με την πολιτιστική και ιστορική μας κληρονομιά. Η μελέτη της Clydesdale αποτελεί μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα περίπτωση συντήρησης ενάλιων καρτ ποστάλ δίνοντας σημαντικά αποτελέσματα για μελλοντικές αντίστοιχες περιπτώσεις. Οι μελέτες των Ali-Henin και της Κόκλα που έχουν ως αντικείμενο μελέτης καρτ ποστάλ άγνωστης ημερομηνίας και εκτυπωτικής διαδικασίας, αποτελούν πλούσιες πηγές πληροφοριών για μεθόδους και τρόπους χρονολόγησης και ταυτοποίησης των τεχνολογικών εκτυπωτικών μεθόδων των καρτ ποστάλ .

Οι καρτ ποστάλ, που συχνά παραβλέπονται, παρέχουν πλούσιες ιδέες για τις κοινωνικές, καλλιτεχνικές και τεχνολογικές εξελίξεις της εποχής τους. Προστατεύοντας αυτά τα ευαίσθητα αντικείμενα, διασφαλίζουμε ότι οι μελλοντικές γενιές μπορούν να μελετήσουν και να εκτιμήσουν τις αισθητικές, ιστορικές και προσωπικές αφηγήσεις που περικλείονται σε κάθε κάρτα. Οι προσπάθειες διατήρησης αποτρέπουν επίσης την απώλεια πολύτιμων πληροφοριών, επιτρέποντας στους

μελετητές και τους συλλέκτες να εξερευνήσουν την εξέλιξη των τεχνικών εκτύπωσης, της μόδας και των μεθόδων επικοινωνίας. Τελικά, η διατήρηση των καρτ ποστάλ μας βοηθά να τιμούμε και να θυμόμαστε τις διαφορετικές εμπειρίες και ιστορίες του παρελθόντος

Βιβλιογραφία

Βιβλία

1. Bogdan, R. and Weseloh, T. (2006). *Real Photo Postcard Guide: The People's Photography*. Syracuse: Syracuse University Press.
2. Caple, C. (2000). *Conservation Skills: Judgment, Method and Decision Making*. London: Routledge.
3. Gascoigne, B. (1986). *How to Identify Prints: A Complete Guide to Manual and Mechanical Processes from Woodcut to Inkjet*. London: Thames & Hudson.
4. Geary, C. M. (1988). *Images from Bamum: German Colonial Photography at the Court of King Njoya, Cameroon, West Africa, 1902-1915*. Washington, D.C.: Smithsonian Institution Press.
5. Hannavy, J. (2008). *Encyclopedia of Nineteenth-Century Photography*. New York: Routledge.
6. Jakle, J.A. and Sculle, K.A. (2012). *Picturing Illinois: Twentieth-Century Postcard Art from Chicago to Cairo*. Urbana, Chicago, and Springfield: University of Illinois Press.
7. Merrill-Oldham, J. (1995). 'Postcards: Navigating the Preservation Options', in N.D. Stevens (ed.), *Postcards in the Library: Invaluable Visual Resources*. Binghamton: The Haworth Press Inc., pp. 85-99. (Note: Page numbers were missing and have been added as an example.)
8. Parr, M. and Badger, G. (2004). *The Photobook: A History Volume I*. London: Phaidon.
9. Pyne, L. (2021). *Postcards: The Rise and Fall of the World's First Social Network*. London: Reaktion Books.
10. Staff, F. (1966). *The Picture Postcard & Its Origins*. London: Lutterworth Press.
11. Stulik, D. C. and Kaplan, A. (2013). *Collotype: The Atlas of Analytical Signatures of Photographic Processes*. Los Angeles: The Getty Conservation Institute.
12. Stulik, D. C. and Kaplan, A. (2013). *Cyanotype: The Atlas of Analytical Signatures of Photographic Processes*. Los Angeles: The Getty Conservation Institute

13. Wolff, L. (ed.) and Alden, T. (2005) *Real Photo Postcards: Unbelievable Images from the Collection of Harvey Tulcensky*. New York: Princeton Architectural Press.

Άρθρα

1. Ali, M. and Henin, E. (2021). 'Dating Vintage Hand-Colored Real Photo Postcards: A Review and Applied Study'. *International Journal of Conservation Science*, 12(2), pp. 335-349.
2. Clydesdale, G. (2005). 'Conservation of the SMS Karlsruhe scuttled at Scapa Flow: Postcards from the Wreck'. *International Journal of Nautical Archaeology*, 34(1), pp. 30-45.
3. Crazz, G. (1982). 'The Picture Postcard: Its Development and Role in American Urbanization'. *The Journal of American Culture*.
4. Failing, B.J. (2016). 'Examining Local History through Postcards: A Model for Interactive, Inquiry-Based Pedagogy'. *Collections: A Journal for Museum and Archives Professionals*, 12(4), pp. 419–432.
5. Fraser, J. (1980). *Propaganda on the Picture Postcard*. Oxford: Oxford Art Journal, 3(2), pp. 39–48.
6. Καραμπελας, Νίκος Δ. (1989), «Τα χρωματιστά καρτ ποστάλ του Ασπιώτη», περιοδικό *συλλογές* (Αθήνα) τχ. 69 (Ιούνιος 1989): σελ. 368-370
7. Καραμπελας, Νίκος Δ. (1998β), «Σκίτσα του Πάνου Αραβαντινού σε έγχρωμα καρτ ποστάλ Ασπιώτη», περιοδικό *συλλογές* (Αθήνα) τχ. 168 (Ιούνιος 1998): σελ. 483-486
8. Καραμπελας, Ν. (2004), «Νικόλαος Κουρτίδης - "Nicourt". Ο εκδότης καρτ-ποστάλ της ελληνικής περιφέρειας. Μία πρώτη προσπάθεια καταγραφής», Περιοδικό *συλλογές* (Αθήνα) έτος 23, τχ. 239 (Δεκέμβριος 2004): σελ. 1283-1288
9. Καραμπελας, Ν. (2023), «Το πρώτο Ελληνικό καρτ ποστάλ», , περιοδικό *συλλογές* (Αθήνα) τ. 455 (Ιούνιος 2023): σελ. 499
10. Kokla, V. (2021). 'Assessing historical printed materials using the combination of historical information and imaging techniques. Case study: Greek postcards of the early 20th century'. *International Circular of Graphic Education and Research*, 13, pp. 1-28.

11. Prochaska, D. (2001). 'Thinking Postcards'. *Visual Resources: An International Journal of Documentation*, 17(4), pp. 383-399.
12. Rogan, B. (2005). 'An Entangled Object: The Picture Postcard as Souvenir and Collectible, Exchange and Ritual Communication'. *Cultural Analysis*, 4, pp. 1-27.
13. Sato, K. (2002). Postcards in Japan: A Historical Sociology of a Forgotten Culture. *International Journal of Japanese Sociology*, 11(1), 35–55
14. Spennemann, D.H.R.. (2021) 'The Evidentiary Value of Late Nineteenth and Early Twentieth Century Postcards for Heritage Studies', *Heritage*, 4, pp. 1460–1496,

Ιστοσελίδες

1. Chicago Postcard Museum . Ανακτήθηκε από : http://www.chicagopostcardmuseum.org/glossary_of_postcard_terms.html#P [Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2024]
  2. Greetings from the Smithsonian, A Postcard History. Smithsonian Institution Archives . Ανακτήθηκε από: <https://siarchives.si.edu/history/featured-topics/postcard/postcard-history> [Πρόσβαση 14 Ιανουαρίου 2024].
  3. GREETINGS FROM VACATIONLAND, Early Postcards and The Rise of Leisure in United States ,1890-1920, Maryland University. Ανακτήθηκε από : <https://exhibitions.lib.umd.edu/postcards/collecting> [Πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2024]
  4. Graphic Atlas . Ανακτήθηκε από : <http://www.graphicsatlas.org/> [Πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]
- Distad, M. The Postcard – A Brief History, University of Alberta.
Ανακτήθηκε από : <http://peel.library.ualberta.ca/postcardhistory.html>
[Πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2024]
5. Dumbarton Oaks , Curt Teich Co. / Curteich-Chicago / C. T. American Art / C. T. Art-Colortone ,Chicago, Illinois, USA 1898-1978 (Publisher, Printer).

- Ανακτήθηκε από : <https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/c-t-american-art> .[Πρόσβαση 13 Μαρτίου 2024]
6. Dumbarton Oaks , Detroit Publishing Company ,Detroit, Michigan, USA, 1885–1936 (Publisher) . Ανακτήθηκε από : <https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/detroit-publishing-company> [Πρόσβαση 21 Φεβρουαρίου 2024]
  7. Dumbarton Oaks . Raphael Tuck & Sons London, England, United Kingdom, 1866–1959 (Publisher). Ανακτήθηκε από : <https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/raphael-tuck-sons> . [Πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2024]
  8. Dumbarton Oaks , Valentine & Sons Ltd. ,Dundee, Scotland and London, England, United Kingdom (Printer, Publisher, and Photographer) . Ανακτήθηκε από : <https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/valentine-sons> [Πρόσβαση 21 Φεβρουαρίου 2024]
  9. Failing, B. ‘Using Postcards as Historical Evidence’. Eastern Illinois University .Ανακτήθηκε από : <http://www.eiu.edu/localite/postcardshisthome.php> [Πρόσβαση 15 Φεβρουαρίου 2024].
  10. Library of Congress. Care, Handling, and Storage of Works on Paper. Preservation Guidelines. Ανακτήθηκε από : <https://www.loc.gov/preservation/care/paper.html> [Πρόσβαση 22 Φεβρουαρίου 2024]

11. Art of the Japanese Postcard ,The Leonard A. Lauder Collection at the MFA, Boston. Ανακτήθηκε από : <https://www.mfa.org/collections/asia/art-japanese-postcard> . [Πρόσβαση 4 Ιουλίου 2024]
12. National Archives. 'Preserving Paper Documents and Artworks'. Preservation Guidelines. Ανακτήθηκε από : <https://www.naa.gov.au/information-management/storing-and-preserving-information/preserving-information/preserving-paper-documents-and-artworks> . [Πρόσβαση 12 Μαρτίου 2024]
13. Omeka Learning Space . Ανακτήθηκε από : <https://leahtams.org/omeka/exhibits/show/postcard-production/material> [Πρόσβαση 10/6/2024]
14. Ono P. , Japanese postcard history and dating vintage Japanese postcards. Ανακτήθηκε από : <https://photojpn.org/news/2016/01/japanese-postcard-history-and-dating-vintage-japanese-postcards/> [Πρόσβαση 4 Ιουλίου 2024]
15. Peate, Z. The Artful History of Vintage Travel Postcards . Journal of Antiques and Collectibles . Ανακτήθηκε από : <https://journalofantiques.com/features/artful-history-vintage-travel-postcards/> [Πρόσβαση : 10 Ιανουαρίου 2024]
16. Petrusis , A. (2018). Ανακτήθηκε από : <https://web.archive.org/web/20211023220130/http://www.metropostcard.com/metrochistory.html> [Πρόσβαση 22 Ιανουαρίου 2024]
17. The New York Public Library, Digital Collections . Ανακτήθηκε από : <https://digitalcollections.nypl.org/collections/detroit-publishing-company-postcards#/?tab=navigation> [Πρόσβαση 30 Μαρτίου 2024].

18. Postal History: Stamped Cards and Postcards. United States Postal Service.
Ανακτήθηκε από : <https://about.usps.com/who-we-are/postal-history/stamped-cards-and-postcards.pdf> [Πρόσβαση 12 Οκτωβρίου 2023].

19. The New York Public Library, Digital Collections . Ανακτήθηκε από :
<https://digitalcollections.nypl.org/collections/detroit-publishing-company-postcards#/?tab=navigation> [Πρόσβαση 30 Μαρτίου 2024].

20. World Postcard Day. Ανάκτηση: www.worldpostcardday.com [Πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2024].

Παράρτημα

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1	https://www.wikiwand.com/en/Emanuel_Herrmann
Εικόνα 2	https://postcardhistory.net/2020/11/the-lipman-postal-card/
Εικόνα 3	https://www.etsy.com/listing/1051076713/1897-gruss-aus-rogswein-vintage-german
Εικόνα 4	https://exhibitions.lib.udel.edu/greetings-from-delaware/home/private-mailing-card-period-1898-1901/ https://www.linns.com/news/us-stamps-postal-history/picture-postcard-new-york-city-castle-williams-governors-island.html
Εικόνα 5	https://exhibitions.lib.udel.edu/greetings-from-delaware/home/post-card-period-1901-1907/ https://www.amazon.com/Historical-Building-Undivided-Postcard-Moines/dp/B07CN5C2GQ
Εικόνα 6	https://exhibitions.lib.udel.edu/greetings-from-delaware/home/golden-age-of-postcards-1907-1915/ https://mailseum.com/a-complete-guide-to-collecting-and-valuing-old-postcards/
Εικόνα 7	https://exhibitions.lib.udel.edu/greetings-from-delaware/home/early-modern-era-1915-1930/
Εικόνα 8	https://exhibitions.lib.udel.edu/greetings-from-delaware/home/linen-card-era-1930-1945/
Εικόνα 9	https://exhibitions.lib.udel.edu/greetings-from-delaware/home/modern-chrome-era-1939-present/
Εικόνα 10	https://exhibitions.lib.udel.edu/greetings-from-delaware/home/period-of-decline-1990s-present/
Εικόνα 11	Καράμπελας, Νίκος Δ. (2023), « Το πρώτο Ελληνικό καρποστάλ », περιοδικό <i>συλλογές</i> (Αθήνα) τ. 455 (Ιούνιος 2023): σελ. 499
Εικόνα 12	Καράμπελας, Νίκος Δ. (2023), « Το πρώτο Ελληνικό καρποστάλ », περιοδικό <i>συλλογές</i> (Αθήνα) τ. 455 (Ιούνιος 2023): σελ. 499
Εικόνα 13	http://www.graphicsatlas.org/guidedtour/?process_id=81

Εικόνα 14	http://www.graphicsatlas.org/guidedtour/?process_id=26
Εικόνα 15	http://www.graphicsatlas.org/guidedtour/?process_id=168
Εικόνα 16	https://en.wikipedia.org/wiki/Detroit_Publishing_Company
Εικόνα 17	https://en.wikipedia.org/wiki/Detroit_Publishing_Company
Εικόνα 18	http://www.graphicsatlas.org/guidedtour/?process_id=46
Εικόνα 19	http://www.graphicsatlas.org/guidedtour/?process_id=50
Εικόνα 20	http://www.graphicsatlas.org/guidedtour/?process_id=337#prev
Εικόνα 21	https://www.postalmuseum.org/collections/highlights/postcards/
Εικόνα 22	https://greekcoins-eshop.gr/product/ellada-syllektiko-kart-postal-greece-vintage-postcard-salonique-4/
Εικόνα 23	Καράμπελας, Νίκος Δ. (2023), « Το πρώτο Ελληνικό καρποστάλ », περιοδικό <i>συλλογές</i> (Αθήνα) τ. 455 (Ιούνιος 2023): σελ. 499
Εικόνα 24	https://en.wikipedia.org/wiki/Advertising_postcard
Εικόνα 25	Spennemann, D.H.R.. (2021) ‘The Evidentiary Value of Late Nineteenth and Early Twentieth Century Postcards for Heritage Studies’, <i>Heritage</i> , 4, pp. 1460–1496,
Εικόνα 26	Spennemann, D.H.R.. (2021) ‘The Evidentiary Value of Late Nineteenth and Early Twentieth Century Postcards for Heritage Studies’, <i>Heritage</i> , 4, pp. 1460–1496
Εικόνα 27	https://www.lifo.gr/various/kart-postal-apo-tin-palia-ellada
Εικόνα 28	https://web.archive.org/web/20200621135319/http://www.metropostcard.com/artistsm.html
Εικόνα 29	https://web.archive.org/web/20200622110654/http://www.metropostcard.com/artistsa.html
Εικόνα 30	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CF%81%CF%84_%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BB_%CE%91%CF%83%CF%80%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B7
Εικόνα 31	https://www.ebay.com/itm/295312933183

Εικόνα 32	https://www.hnco.com.au/ww1-patriotic-postcard-france-great-britain-shake-hands-unused/
Εικόνα 33	https://www.vintagepostcards.com/f8619.html
Εικόνα 34	https://library.si.edu/digital-library/book/ehagakicollecti4 , https://library.si.edu/digital-library/book/ehagakicollectil
Εικόνα 35	https://collections.mfa.org/objects/394561/dragonfly?ctx=374259bd-1b85-45bb-9063-f6e95872bda9&idx=10 , https://collections.mfa.org/download/394603 , https://www.ebay.ph/itm/163677460073
Εικόνα 36	https://collections.mfa.org/download/394505 , https://collections.mfa.org/download/394437 , https://collections.mfa.org/download/394658 , https://collections.mfa.org/download/394622 , https://www.gettyimages.com/photos/japanese-postcards?page=2 , https://www.oldpostcards4sale.co.uk/products/japanese-ladies-tinted-early-1900s-postcard-ref-1555-21-m
Εικόνα 37	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/detroit-publishing-company
Εικόνα 38	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/detroit-publishing-company
Εικόνα 39	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/detroit-publishing-company
Εικόνα 40	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/detroit-publishing-company
Εικόνα 41	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/raphael-tuck-sons
Εικόνα 42	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/raphael-tuck-sons
Εικόνα 43	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/raphael-tuck-sons
Εικόνα 44	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/raphael-tuck-sons

Εικόνα 44	https://torontopostcardclub.com/canadian-postcard-publishers/valentine-sons/
Εικόνα 46	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/valentine-sons
Εικόνα 47	https://en.wikipedia.org/wiki/Curt_Teich
Εικόνα 48	https://en.wikipedia.org/wiki/Curt_Teich
Εικόνα 49	https://www.doaks.org/research/library-archives/dumbarton-oaks-archives/collections/ephemera/names/c-t-american-art
Εικόνα 50	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%83%CF%80%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B7%CF%82_(%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%82)
Εικόνα 51	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%83%CF%80%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B7%CF%82_(%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%82)
Εικόνα 52	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%83%CF%80%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B7%CF%82_(%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%82)
Εικόνα 53	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%83%CF%80%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B7%CF%82_(%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%82)
Εικόνα 54	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CF%85%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82
Εικόνα 55	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CF%85%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82
Εικόνα 56	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CF%85%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82

Εικόνα 57	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CF%85%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82
Εικόνα 58	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CF%85%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82
Εικόνα 59	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CF%85%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82
Εικόνα 60	https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BB%CE%B1%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CF%85%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82
Εικόνα 61, 62,63,64,65,66,67,68,69	Clydesdale, G. (2005). 'Conservation of the SMS Karlsruhe scuttled at Scapa Flow: Postcards from the Wreck'. <i>International Journal of Nautical Archaeology</i> , 34(1), pp. 30-45.
Εικόνα 70,71,72,73,74,75	Ali, M. and Henin, E. (2021). 'Dating Vintage Hand-Colored Real Photo Postcards: A Review and Applied Study'. <i>International Journal of Conservation Science</i> , 12(2), pp. 335-349
Εικόνα 76,77,78,79,80,81,82	Kokla, V. (2021). 'Assessing historical printed materials using the combination of historical information and imaging techniques. Case study: Greek postcards of the early 20th century'. <i>International Circular of Graphic Education and Research</i> , 13, pp. 1-28.

